

SÁGFEJLESZTÉS PROGRAMJA

Fő feladata a XI. ötéves tervnek: a szovjet emberek anyagi jólétének további emelése. Ebből kiindulva a nyilvánosságra hozott program előirányozza a B szektor termelésének gyorsabb ütemű fejlesztését az A szektor ágazataihoz képest. Leginkább azokat a területeket, ágazatokat fejlesztik majd, amelyekből a népgazdaság szerkezetváltása és az új termelés állandó, kiegyensúlyozott bővítése függ. Ezekben az ágazatokban új vállalatok építésére, létesítésére is sor kerül. Mivel ezek az ágazatok a fűtőanyag-, energetikai- és nyersanyag-kitermeléssel kapcsolatosak — amelyek viszont mindegyikét az ország keleti és északi területein bővülnek — így itt kerül majd sor új ipari objektumok létrehozására. Az európai területeken korlátozzák az új építkezéseket, itt elsősorban a már működő üzemek rekonstrukciójára és műszaki felújítására kerül sor. Ez az egyik alapvető jellegzetessége az új ötéves tervnek.

Az építők feladata, hogy gyorsabban, gazdaságosabban és magasabb műszaki színvonalon hozzák létre az új objektumokat. Ezt segíti elő a gazdálkodás új rendszerének a bevezetése, amely szerint az építők munkáját a teljesen befejezett objektumok alapján értékeli majd.

Az ország fűtőanyag-energetikai mérlegének egyensúlyban tartása érdekében mindenekelőtt gyorsított ütemben bővítik a hőerőműveket az új lelőhelyeken: Nyugat-Szibériában, Kazahsztánban és az északi területeken. Változtatlanul dinamikus fejlődik a földgáztermelés is, 1985-re 640 milliárd köbméter földgáz felszínre hozását irányozták elő. Szállítási- és gázvezetékrendszereket létesítenek. A széntermelésben — a hatékonyság javításának előtérbe kerülésével — elsősorban a külszíni fejtéseket. A hangsúly az új, modern technológiák bevezetésén, a nagyteljesítményű szállítóberendezések üzembe helyezésén lesz.

Javul az energiaszerkezet. Az olaj és olajtermékek tüzelőanyagként való felhasználása csökken. Nő az atomenergia részesedése. Szibériában, Távol-Keleten és Közép-Azsiában, ahol nagyok a vízenergia készletek, előirányozzák hatalmas erőművek építését. Az ország keleti részében gyorsított ütemben épülnek a gazdag barnaszén lelőhelyekre alapozott hőerőművek. A tervek szerint az ekibasz-tuzi erőmű összesen 8 millió kilowatt teljesítményű lesz.

A villamosenergia elszállítására — az ország keleti részéből az európai (iparosítottabb) körzetekbe — különleges vezetékrendszert építenek. A 80-as évek első felében megkezdik az üzemelést az 1500 kilovoltos egyenáramú és a 1150 kilovoltos váltóáramú elektromos távvezeték-rendszer. Az európai rész energiahiányának csillapítására fokozottabban hasznosítják majd a víziergia készleteket, valamint az atomenergiát.

Ami a többi iparág fejlődését illeti: a kohászatban a hangsúly a fémek minőségének javításán, a korszerű, hatékonyabb terméktípusok kibocsátásán van. Az

ötéves terv végére a kohászoknak több, mint 500 új, gazdaságos termékfajta gyártását kell megkezdeni. A megnövekedett feladatokat a kohászati üzemek széles körű műszaki felújításával oldják meg. Jelentős szerkezeti változások lesznek a többi ágazatban is. A gépgyártásban például növelik a számjegyvezérlésű automatikus manipulátorok kibocsátását, amelyek felváltják a kézi munkát, az alacsony képzettséget igénylő, monoton munkahelyeken az embert. Javul a fémfeldolgozó ipar berendezés parkjának összetétele is. Az univerzális gépeket nagyteljesítményű, speciális berendezések váltják fel. Az atomerőművi berendezéseknél tervezik az 1500 megawattos reaktor típusok sorozatgyártását. Az elektrotechnikai üzemekben megkezdik az anyagok lézeres megmunkálásához szükséges berendezések gyártását, a szerzőgépgyártók pedig automatikus szerzőszámcsere-előjárású szerszámgépek tömeges termelését.

Most dolgozzák ki a Szovjetunióban az élelmiszeripari programot. Ennek fő célkitűzése: az ország megbízható ellátása élelmiszerekkel és mezőgazdasági nyersanyagokkal. A mostani ötéves tervben a szovjet falu is dinamikus fejlődik, s minden ágazat hatékonyabban dolgozik majd, javítva a minőséget. Ennek a programnak a megvalósítására az állam nagy összegeket, eszközöket biztosít. A géppark javítását, az ágazat anyagi-műszaki színvonalának emelését szolgálja, hogy 1985-ig 1,8–1,9 milliárd traktort, 1,4 millió tehergépkocsit, 600 ezer gabonbetakarító kombájnt, 600 ezer szemesterményt betakarító kombájnt, és sok más mezőgazdasági gépet kapnak a gazdaságok. A minőségi változást érzékelteti: a szántóföldeken több új típusú gép, nagyteljesítményű traktor, gabonabetakarító kombajn dolgozik majd. Az állami beruházások eredményeként újabb 3,6 millió hektár terület öntözhető és 3,9 millió hektárnyi területet termővé.

Az új ötéves terv széles körű programot dolgozott ki a szovjet nép életszínvonalának emelésére. Az egy főre jutó reáljövedelem 16–18 százalékkal nő. A munkások és az alkalmazottak havi átlagfizetése 13–16 százalékkal emelkedik és az ötéves terv végére eléri a 190–195 rubelt. A kolhozparaszatok jövedelme 20–22 százalékkal gyarapodik. Egyidejűleg az országban a kiskereskedelmi árak stabilak maradnak. A társadalmi juttatások 20 százalékkal emelkednek. Megnő a többgyermekes családoknak és a fiatal házaspároknak nyújtott támogatás. Sokoldalúan fejlesztik az egészségügyi ellátást, a társadalombiztosítást.

Összefoglalva: az ötéves terv sikeres teljesítése biztosítja az ország gazdasági potenciáljának további erősítését, a népjólét emelését, a Szovjetunió védelmi erejének megfelelő szinten tartását, elősegíti a szocialista világrendszer megszilárdítását.

Vaszilij Iszajev,

a Szovjetunió Állami Tervbizottságának első elnökhelyettese

Az árkorlátozás vége

A republikánus kormányzat első jelentősebb gazdasági döntése volt, hogy azonnali hatállyal feloldotta a hazai eredetű nyersolaj és olajtermékek termelői árának korlátozását. A lépés aligha kelthet meglepetést. „Filozófiájában” összhangban van a Reagan-plattformmal, megszünteti az állami beavatkozást, teret nyújt a piaci viszonyoknak. A köztársasági kabinet egyébként csak befejezte azt, amit demokrata elődjei 1979 áprilisában elkezdtek. Az árfelszabeditást ugyanis Carter már akkor meghirdette, elképzelései szerint a folyamat 1981 szeptemberére ért volna véget. A Reagan-döntés ezt fél évvel hozta előre. Gyakorlati jelentősége tehát a határozatnak kisebb. Jelképesnek tekinthető viszont, hogy az új vezetés a Fehér Házban első dolgaként az olajszabályozáshoz nyúlt.

A belföldi eredetű energiaforrások termelői árának szabályozása először 1971-ben, Nixon elnök ár- és bérbefagyasztási programjának keretében merült fel, majd enyhén módosított formában 1979 áprilisáig minden kormány fenntartotta. A rendszer a belföldön kitermelteket két kategóriára osztotta. Az úgynevezett „régieket” olajat — melyet már az árrobbanás előtt is kitermeltek és az akkori árak mellett is nyereséget hozott — csak a világpiacon ártól jóval alacsonyabb, árszinten lehetett forgalmazni, míg az „új olaj” termelői ára már közelebb volt a világpiachoz. A szabályozás elsődleges célja az infláció fékezése, az olajvállalatok profitjának mérséklése volt. A nagy monopóliumok a konstrukciót kezdetől fogva támadták, véleményük szerint az árfagyasztás visszavetette a kitermelés fejlődését és hozzájárult az ország importfüggőségének növekedéséhez.

A kontroll kereskedelempolitikai vitákhoz is vezetett. A Közös Piac 1980-ban vizsgálatot kezdeményezett az amerikai műszálexportőrök ellen, akik — a nyugat-európai versenytársak véleménye szerint — az USA alacsony nyersolajárát kihasználva dömpingárakon jelenhettek meg a piacon.

Fokozatosan azonban a kormányzati gondolkodás — éppen az 1979–80-as újabb kölajáremelkedés hatására — megváltozott. Prioritást ilyen körülmények között már nem az áremelkedések fékezésének, hanem a magas energiaárak által kikényszeríthető takarékoskosságnak adtak. Nyilvánvalóvá vált persze, hogy az árfelszabeditásból keletkező többletprofitot teljes egészében nem lehet a vállalatoknál visszahagyni hanem azt a költségvetés részére el kell vonni. Ebben a fázisban az elképzelés már „osztokodási számháborúvá” fejlődött a végrehajtó hatalom, a kongresszus két háza és a fogyasztók, illetve az olajmonopóliumok lobbistái között. Mindez ahhoz vezetett, hogy az Egyesült Államoknak konzisztens energiastratégiája 1979 közepéig nem volt kialakítható. (Az olajárak felszabeditására már 1975 tavaszán Ford elnöknek is volt a carterhez hasonló javaslat.) Ami most a Reagan-döntést illeti, hatáskörrel többfajta becsles került közzétételre. Egyes számítások szerint a benzin és fűtőolaj fogyasztói ára gallononként (1 gallon = 3,78 liter) 5–10 centtel emelkedhet, a kereslet—kínálati viszonyoktól függően. Jelenleg ugyanis a készletek magasak, a benzinkutak a törvényesen engedélyezett nyereségrátájuk kétharmadát tudják csak érvényesíteni.

Más megközelítésben: a lépés mintegy fél százalékot ad hozzá 1981-ben a fogyasztói árindexhez. A hatás tehát aligha dramatikussá, hisz 1980 októberében már csupán a belföldön kitermelte olaj 23%-ára vonatkoztak a megkötések és az arány január végére már 15–20%-ra eshetett. A fogyasztókat várhatóan mintegy 10 milliárd dollár többletkiadás terheli. Ebből az összegből azonban a monopóliumoknak csak 2 milliárd jut, a többit a kincstár és a tagállamok elvonják. Az elemzések szerint az árfelszabeditás következtében a kitermelés rövid távon jelentősen nem emelkedik.

A korábban fennálló szabályozás a nagyvállalati hálózathoz nem tartozó kis-finomított részére is tartalmazott preferenciákat. Az úgynevezett „független” vállalatok szükségletüket eddig garantáltan a piaci árszint alatt szerezheték be, ez az előnyük most megszűnt. A szabadpiaci mechanizmus híveként ismert Reagan következetesen cselekedett.

Végeredményben a republikánus döntés inkább szimbolikus jelentőségű. Mutatja viszont az utat, melyet az energiapolitikában az új kormányzat járni kíván. Jelen pillanatban még a megkötések a földgáz termelői árára nem szűntek meg, a tervek szerint kiiktatásukra 1985-ig fokozatosan kerül sor. Nem keltene meglepetést, ha Reagan ezt a dátumot is előbbre hozná.

G. SZ.

Az iparfejlesztés Mongóliában

Az ipari termelés 1976–80 között 60–65 százalékkal nőtt Mongóliában. Ma az ipar az ország nemzeti jövedelmének több mint 30 százalékát állítja elő. Az ipari termékek aránya az exportban pedig több mint 60 százalék.

Mongólia ipari-agrár országává való alakításában fontos helyet foglal el az új ipari centrumok létrehozása. A főváros mellett ma már Darhanban, Erdenetben és Csojalszanban is új ipari komplexumok vannak. Darhanban — amely ma az ország legnagyobb ipari brúrosa — termelik az ország bruttó ipari termelésének több mint 10 százalékát. Erdenet réz-molibdén kombinátja — a műszaki-gazdasági mutatóit, a gépesítettséget figyelembe véve — a világ egyik legnagyobb létesítményének számít. A városban nemrég fejezték be egy élelmiszeripari kombinát, egy szőnyeggyárat, egy feldolgozó üzem építését. Újabb ipari centrumok születnek majd a közelmúltban feltárt szén-, foszforit-, cinklelőhelyek körzetében.

Lényeges változások mennek végbe az iparszerkezetben. A fejlődés kezdetén a meglévő néhány ágazat elsősorban az állati és mezőgazdasági nyersanyagokat dolgozták fel. Ma már a fűtőanyag- és energiaiparról, a fémkohászatról, a bányászatról, a vegyiparról, a könnyű- és élelmiszeriparról, az építőiparról beszélhetünk.

Különösen gyorsan fejlődik Mongólia energiaipara. 1977-ben a központi energiarendszert összekapcsolták a Szovjetunió energiarendszerével. Jelenleg az energetika az ipar műszakilag legkorszerűbb területe, fejlesztésére évente az ipari beruházási összeg kb. 40 százalékát fordítják. Ennek eredményeként Mongólia ma Ázsiában energiaellátottság szempontjából az első tíz ország közé tartozik.

A közös vállalatok létrehozásának nagy jelentősége van országunk fejlődésében, különösen az ércbányászati területén. Az integrációs együttműködési formák sikeres fejlődéséről tanúskodnak a közös vállalatok, mint pl. az „Erdenet” mongol szovjet érdecsítő közös kombinát és a „Mongolszovjetmet”, melyek nagy jelentőségűek a bányászat és az export árualapok fejlesztésében. Az utóbbi években mongol—bolgár, mongol—csehszlovák kormányközi egyezmények születtek közös vállalatok alapítására Mongólia területén, geológiai munkálatok elvégzésére és különböző ásványi anyagok kinyerésére és feldolgozására. A mongol és NDK-beli geológusok között folytatott geológiai feltáró munkákat Turumtyijn—Obo körzetben.

Magyarország nagy segítséget nyújt Mongóliának a könnyű- és élelmiszeriparban, vizsgáldalkodási és más mezőgazdasági objektumok létrehozásában, geológiai munkálatok elvégzésében és fejlődik az országaink közötti tudományos-technikai együttműködés is.

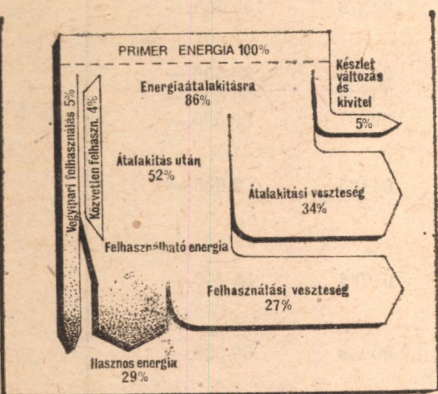
Mongóliában 1981-ben az ipar fő feladata a termelés növelése, a termékek minőségének javítása és a népgazdaság, valamint a lakosság egyre növekvő igényeinek kielégítése. A bruttó termelés 1980-hoz viszonyítva 9,5 százalékkal nő. Az ipari beruházások értéke kb. 1,6 milliárd tugrik lesz, s ennek nagyobb részét a fűtőanyag-energetikai bázis, az ércbányászat, az építőanyag-ipar, a könnyű- és élelmiszeripar további fejlesztésére fordítják.

C. Gurbadam

a Mongol Népi Forradalmi Párt KB ipari osztályának vezetője

Átmenet a NDK-ban

A primer energiafelhasználás és veszteségei az NDK-ban

A kezdeti eredmények máris biztatóak: az iparosított lakásépítésben a háromrészes építőelemek bevezetésével és a külső hőmérésleltől függően automatikusan szabályozott épületfűtési rendszerek megnevezésével az elmúlt évben mintegy

1,7 millió tonna barnaszénnek megfelelő mennyiségű fűtőenergiát sikerült megtakarítani.

Az elkövetkező ötéves tervidőszakban a tudományos és műszaki fejlesztési eredmények hasznosításával a fűtésre felhasznált energiából háromszor annyit kell megtakarítani, mint az elmúlt tervidőszakban. Az előzetes számítások szerint ehhez a felére kell lerövidíteni a legújabb műszaki fejlesztési eredmények gyakorlati bevezetéséhez szükséges időt. Az energiatakarékossági szempontokat már az új lakótelepek, és városrészesztanálási tervek elkészítésének kezdeti fázisában érvényesíteni kell. A népgazdasági terv jelentős fejlesztést irányoz elő a háttérparban is, hogy komplett, szerelésre kész választékok biztosítson megfelelő hőszigetelő anyagokból és energiatakarékos nyílászáró-szerkezetekből. Ugyancsak előirányozták olyan berendezések kifejlesztését és gyártásba vételét, amelyek a környezeti energiát hasznosítják, s ezzel a fűtésre felhasznált, nem megújítható energiaforrások iránti igényt ugyancsak csökkentik.

SZ. A.

MEGVÉTELRE FELAJÁNLIJUK elfekvő készletünket

14,90 kg szigetelőgyöngy, Ø 4x2,5
 50,30 kg Roving üvegfonál, 5x0,4
 22,49 kg Kanthal huzal, svéd, „A”, Ø 0,18
 6,38 kg Kanthal huzal, csepeli, „A”, Ø 0,3
 20 kg Kanthal huzal, svéd, DSD, Ø 0,3
 8 kg Kanthal huzal, svéd, DSD, Ø 0,5
 2,12 kg krómnikkel huzal, Ø 0,13
 10,19 kg krómnikkel huzal, Ø 0,18
 5,10 kg krómnikkel huzal, Ø 0,3
 7,91 kg krómnikkel huzal, Ø 0,4
 500 m MTK vezeték, 4x0,75
 14,83 kg kemény gumirúd, Ø 13–15-ig
 25 kg Grilon, fehér
 7 db ERSA pákacsúcs, 32 kk
 10 db ERSA pákacsúcs, 32 k.z.
 10 db ERSA pákacsúcs, 32 K.D.
 10 db ERSA pákacsúcs, 32 K.J.
 10 db ERSA pákacsúcs, 32 J.Z.
 10 db ERSA pákacsúcs, 32 J.D.
 10 db ERSA pákacsúcs, 32 N.D.
 10 db ERSA pákacsúcs, N.Z.
 10 db ERSA pákacsúcs, 32 B.D.
 23 db mechanikai csavarhúzó, 40–100-as
 500 db alátét, M 12
 3140 db félgömbölyű fejű vörösréz szegecs, 1,4x8
 25 320 db miltonkapocs, 4,5-ös
 8 db targoncakerék, 180
 8 db targoncakerék, forgószámolyos, 180
 2 db targoncakerék
 82 616 db acélgolyó, 1/8”
 126 db banándugó
 100 db dióda, N 4003
 57 db dióda, BY 134

20 db dióda, BY 238
 11 db gumikerék, Ø 200
 201 kg hajtóműolaj, C-140
 5 db fazéksziszoló, 150x80x20
 1 db csiszolókorong, 240x32x40
 2 db csiszolókorong, 300x32x32
 4 db csiszolókorong, 300x40x40
 10 db dióda, BY 135
 20 db tömszelence, bronz, DM II
 4 db Pannónia ablakszellőző-vasalás, komplett
 2 db kés hidraulikus ollóhoz, 47–4–28
 600 kg kazánlemez, 45 mm
 64,20 kg hatszögacél, 5-ös
 63 kg köracél, Ø 110 M1
 82,50 kg köracél, Ø 140 K1
 410 kg köracél, Ø 3,3, LH II
 50 kg rezeztett fűzőszál, Ø 0,8
 452,21 fm acélcső 25x1 A 35,29
 150 kg szilikon gumicső Ø 6x8, fekete színben

Érdeklődni lehet a gyártónál:

**ESZTERGOMI
VASIPARI SZÖVETKEZET**

Esztergom-kertváros,
Damjanich u. 12–14. 2509

A Ganz-MÁVAG Mozdony-, Vagon- és Gépgyár megvételre felajánlja használt gépeit.

Felvilágosítást ad: Kovács Imre, telefon: 335–950, 2188-as mellék

Megnevezés:	Beszerz. év	Leltári szám	Irányár:	Megnevezés:	Beszerz. év	Leltári szám	Irányár:
Hőkezelő kemence RADIBLOCK, üzemi 0–870 C°, gázfűtésű elektr. ajtómozgató	1972	18321	300 000,—	Liliput mérőberendezés	1971	19886	15 000,—
CO ₂ magkészítő berendezés	1973	19611	1 000 000,—	Fémmikroszkóp HON–1 típus	1952	22789	10 000,—
Szénsav lefejtő	1969	16104	110 000,—	ZETOR 50. típus traktor	1962	07547	20 000,—
Kétorsós vízszintes finomfűrőmű AFV. 632 típus fűrészható Ø 200 mm, legnagyobb fűrészmélység: 304 mm	1967	16262	150 000,—	Infra formaszárító, (6 db) földgázüzemű	1970	20547	80 000,—/db
Kétállványos hosszmarógép DA–100. asztalméret: 650x2200 mm (NSZK)	1948	10116	80 000,—	Laboratóriumi kemence alapterület: 400x300 mm	1952	53882	2 000,—
Optikátor, leolvadási érték: 0,1 mm	1965	111048	4 000,—	Sikköszörűgép, függ. tengelyű, kösz. magasság: 450 mm, homlok hornyos, asztal m.: 1800x500 mm	1934	00019	100 000,—
Hordozható keménységmérő	1967	15323	15 000,—	Toronyrevolver esztergagép, 6 szerszámhelyes orsó Ø 25 mm, eszt. hossz: 126 mm, 2 db el. mot. 3,2 kW	1970	17338	80 000,—
Fogaskerék alaposztásmérő TME–1,	1958	49031	10 000,—	Egvorsós rúdrevolver automata AB 80. típus max. befogható Ø 240 mm, max. esztergálható hossz: 240 mm, 3 db el. mot. 017 kW telj.	1970	17363	400 000,—
Fogaskerék alaposztásmérő TVI	1958	94532	8 000,—	Sugárfűrő RF. 2. típus fűrő Ø 81 mm, orsó kinyúlás: 1600 mm	1947	00261	70 000,—
Traktor pótkocsi SMPV–10	1974	20327	20 000,—	163/2800 típus egyetemes nehéz eszterga csúcstáv: 2800 mm, ágveletli elforgó: Ø 650 mm	1960	02519	100 000,—
Egyetemes nehéz eszterga, csúcstáv 3000 mm, elforgó Ø 930 mm, 3 db motor 12,1 kW	1939	00321	100 000,—	Emelővillás targonca belső égésű motorral, teherbírás: 2 Mn.	1974	20224	80 000,—
Kétállványos karusszal eszterga, asztal Ø 1300 mm, esztergálható magasság: 990 mm, 2 db el. motor 16,7 kW telj.	1955	01050	150 000,—	Vízfék, víz. hűtés 40 m ³ /h.	1949	00575	50 000,—
DRT–63 típus dobrevolver eszterga, orsófurat: Ø 63 mm, 16 szerszámhely, esztergálható hossz: 560 mm, 3 db el. mot. 10 kW telj.	1958	00058	50 000,—	Körfűrész élező HSS–30 típus. köszörülhető fűrész: Ø 300 mm fogosztás: 8 mm	1926	04485	6 000,—
Daraboló fémkörfűrész tárcsa Ø 710 mm, ford. szám: 30/p, befogó méret: 1820x2320x2035, 3 db el. mot. 9,9 kW	1970	17368	100 000,—	Sugár fűrő R. F 2/a típus. fűrő Ø 40 mm, orsó kinyúlás: 1250 mm, 4 db el. mot. 5,3 kW	1957	02784	80 000,—
Csővágó célgép, nagyméretű csőhöz	1977	22539	300 000,—	Sugár fűrő RF1. típus. fűrő Ø 40 mm, orsó kinyúlás: 800 mm	1960	80039	60 000,—
Forgattyútengely fűrőgép, fűrészható Ø 35 mm, max. befogható hossz: 2700 mm, 6 db fűrőorsó, 3 db el. mot. 18,5 kW	1932	00335	200 000,—	Sugár fűrő RF. 31/a típus. fűrő Ø 60 mm, orsó kinyúlás: 1500 mm	1958	00038	100 000,—
Sugárfűrőgép, fűrő Ø 60 mm, RABOMA. orsó kinyúlás 1500 mm, 3 db el. motor 4,9 kW	1930	03550	60 000,—	Dugattyús kompresszor KV. 52/12. teljesítmény: 1410 m ³ /h., max. nyomás 7 atm.	1957	02076	70 000,—
Lemezrugós kalapács, medvesúly: 250 kp, max. ütőszám: 120/perc AJAX, 1 db el. mot. 22 kW	1913	06078	50 000,—	Dugósárító kemence (földgáz) teljesítmény: 0,1 mp/h., befog. méret: 1500x1000x1500 mm	1962	12600	30 000,—
HFO 2. típus szikragerjesztő színeképelemzéshez	1965	85737	15 000,—				
Palorográf 7–ZZ–4/b.	1961	63948	10 000,—				
Hordozható repedésvizsgáló mérési tart. 0–150 mm	1960	63733	10 000,—				

Váltás után — változás előtt

Franciaországban gondban van a protokoll; talán jelképes is az, hogy az V. köztársaság több mint 20 éves fennállása során éppen most, a jobboldal vereségével kerül sor először az elnöki poszt hivatalos átadására.

A váltás, amelynek jelentőségét sokan az 1936-os Népfrontéhoz hasonlítják, az eddig folytatott gazdaságpolitika tartóhatatlanságát, és egy új gazdasági stratégia gyakorlatba ültetésének kezdetét is jelenti.

Az időszak során, elsősorban annak második felében a neoliberalis eszmék talaján megfogalmazva a fő cél az **egyensúly helyreállítása és a versenyképesség növelése volt**. A lassult növekedés közepette offenzív ipari stratégiát alakítottak ki, javult a vállalatok versenyképessége, megszilárdultak a frank pozíciói, növekedett az energetikai függetlenség, mérséklődött a költségvetési hiány és javult a külső egyensúly, jóllehet tovább nőtt a három legjelentősebb fejlett tőkésországgal folytatott kereskedelem deficitje.

Ezzel párhuzamosan azonban 1974-hez képest az **árszínvonal** a duplájára emelkedett és jelentős mértékben nőtt a **munkanélküliség**. Az 1974-es félmillióhoz képest az állást keresők száma ma már hivatalos források szerint is meghaladja az 1,5 milliót, miközben az állásajánlatok száma az elmúlt 5 évben csökkent. Sőt, a most leköszönt kormány terve szerint a munkanélküliség száma 1985-re elérte volna a 2,5 milliót. A munkanélküliség a legsúlyosabban a fiatalokat érintette, akik közül a 18 és 21 év közöttiek most szavazhattak először elnökválasztáson.

Ugyanakkor a választások kimenetelét nem önmagában a munkanélküliség kérdése, hanem az **általános változás igénye** döntötte el, amit mi sem bizonyít jobban, mint az, hogy a szocialista párt alapvetően nem azokban a megyékben növelte a leginkább a szavazatát, ahol a munkanélküliség a legsúlyosabb volt.

A Mitterrand által képviselt gazdasági elképzeléseket a szocialista párt ez év januári, rendkívüli kongresszusán elfogadott szocialista tervezet körvonalazta. Ennek, illetve a választási kampány során hangoztatottaknak kiindulópontja — Giscard d'Estaing restriktív intézkedéseivel szemben — egy fellendülést, 3 százalékos feletti növekedést biztosító politika, a kereslet növelése, a piac kiszélesítése révén. A megvalósítás egyik központi eleme lenne a bankok, a biztosítás és közel egy tucatnyi iparcsoport államosítása.

Az állami szektorba így további 1 millió dolgozó kerülne, és a francia ipar összeforgalmának újabb 28 százalékát, a korábbiakkal együtt 50 százalékát képviselnék az állami vállalatok. Ma még nem tisztázott, hogy mi is az ilyen vállalatok és a központi szervek közötti majdan megkötendő tervszerződés tartalma, hogyan kapcsolódik majd ez össze a piaci viszonyokhoz való adaptálódással, ki fogja e vállalatokat vezetni és milyen felelősségük lesz majd a döntéshozóknak. Tény, hogy a szocialista párt államosítási elképzeléseiben mindig is nagy hangsúlyt kapott a gazdasági demokrácia kiterjesztése és az öngazgatás gondolata.

Az elképzelések szerint az államosítások fontos szerepet játszhatnak az **ipari szerkezet átalakításában**, a piacok kiterjesztésében és a szociális politika megvalósításában. Ez utóbbi két feladat szorosan kapcsolódik egymáshoz. A belső piacot a gyorsabb növekedés alapján a fogyasztás fellendítésével kívánják szélesíteni. Az intézkedések között szerepel a minimálbérének a jelenlegi közel 2700 frankról 3300 frankra való emelése, a családi pótlék növelése és az adórendszer igazságosabbá tétele.

A leglényegesebb változásokra a korábbiakhoz képest a **munkaerő-gazdálkodásban kerülne sor**. A munkanélküliség csökkentését egyszerre több fronton kívánják megvalósítani: a gyorsabb növekedés általános munkahelyteremtő hatásain túl tervek vették a 35 órás munkahét bevezetését, valamint évi 210 000 új állami munkahely megteremtését.

Ami a **külső keresletet** illeti, itt elsősorban a fejlődő országokkal kívánják kiszélesíteni a kapcsolatokat. Ugyanakkor új alapokra kívánják helyezni a fejlődő országokhoz való viszonyt, aminek alapfogalmát Mitterrand egyik közeli munkatársa, Claude Cheysson, mint „bolygószintű New Deal”-t fogalmazott meg.

A választási harcok során leginkább a **változó változások költségei** körül bontakoztak ki heves viták, hiszen csak az államosítások kártalanítását 30 milliárd frankra becsülik. Az új vezetés —

elismerve a korábbi kormányának a költségvetési politikában elért sikereit — arra számít, hogy a szomszéd országokhoz képest kedvezőbb költségvetési helyzet segít majd áthidalni a kezdeti idők nehézségeit. Hosszabb távon pedig azt tervezik, hogy a fellendülés, következésképpen emelkednek az állami bevételek, a munkanélküliség csökkenésével pedig kevesebb segély fog kiáramlani.

Mind a baloldal, mind a jobboldal szakértői az **első 18 hónapot** tekintik sorsdöntőnek. Ez alatt az időszak alatt az elképzelések szerint két típusú akcióra van szükség. Egyrészt gyors, de óvatos, jelentős politikai hatással járó intézkedések szükségessége, amelyek fellendítik a keresletet és azonnal érezhetőek. Másrészt szükség van egy hosszabb távon eredményt produkáló, de az idő rövidsége miatt gyors bevezetést igénylő, növekedést javító intézkedéssorozatra, amely a kínálat jelentős strukturális módosítását kell hogy eredményezze. Mitterrand ellenfelei szerint, ha ez elmarad, akkor másfél év múlva a belső piac védelmének érdekében igen erős protekcionista intézkedéseket kell majd a kormánynak hoznia.

A **párizsi tőzsdé óvatossággal** fogadta Mitterrand megválasztását; a kezdeti kisebb pánikot rövid idő után viszonylagos nyugalom váltotta fel, a nemzetközi pénzpiacokon nem romlott lényegesen a frank árfolyama, a tőke nem kezdett el menekülni az országból. Mindennek okát sokan a választást is eldöntő, a szocialisták nagyon általánosan megfogalmazott politikai és gazdasági programjában, valamint abban látják, hogy az örségváltás kérdése még nem dőlt el teljesen. Tény azonban az is, hogy a gyáriparosok szövetségének elnöke még a második forduló előtt kijelentette: bárki is lesz az új elnök, hivatalba lépése után azonnal fel fogja venni vele a kapcsolatot.

Legfontosabb kérdése az **elkövetkező időszaknak** tehát az lesz, hogy a politikai erőviszonyok mozgása és a politikai intézményrendszer **milyen manőverezési lehetőségeket** nyújt majd az új elnöknek, illetve a szocialista pártnak ahhoz, hogy ezt a gazdaságpolitikai irányváltást következetesen végrehajtsa. Ugyanakkor ez annak is függvénye, hogy mennyire sikerül majd összehangolni Franciaország világgazdasági pozíciójának erősítését a demokratikus reformokkal és a szociális program megvalósításával.

Salgó István

NSZK

Küszködés a költségvetéssel

Jócskán kurtítottak az elmúlt héten Bonnban a szövetségi költségvetésen: 45 millióval fordítanak kevesebbet a tervezetnél kölajtartalékolásra, 25 millió márkát vonnak el az új müncheni repülőtér építésétől, kerekén 100 milliót a kutatások támogatásától és több mint egy félmilliárdot a Munkaügyi Minisztérium kasszájából, amiből az újabb munkahelyek teremtését, a szakmunkásképzést és a rehabilitációt finanszírozták volna eredetileg. Am a költségvetés deficitje így sem lesz kevesebb, hanem ellenkezőleg: hatmilliárd márkával több annál, mint amit még az év elején képzeltek. Az okok: 4,25 milliárd kell a Szövetségi Munkaügyi Hivatalnak, hogy a munkanélküli segélyeket folyósíthassa, 850 millió a Hadügyi minisztériumnak, hogy zavaros pénzügyeit, úgy-ahogy rendbe tehesse, és 350 milliót „visz el” a lengyel hitelek közös nyugati egyezség szerinti átutemezése. Azon kívül a bevételi oldalon jó pár száz millió márkával kevesebbre számítanak, a dekonjunkcióra „jóváltából” keletkező adóelmaradások miatt.

A januárban beterjesztetthez képest alaposan felforgatott nyugatnémet állami költségvetésnek azonban nemcsak a megváltozott gazdasági helyzet, és a növekvő munkanélküliséghez és a csökkenő társadalmi teljesítményből adódó problémákhoz van szorosan köze, de bizonyos politikai jelenségekhez is. A kényszerű kurtítások között például sokáig szóban volt, mint lehetőség az állami köztisztviselők rutinszerű fizetésemelésének negyed-, esetleg félével történő elhalasztása. Egy olyan országban, ahol nemcsak a minisztérium és tanácsai alkalmazottak, de még a rendőrök, a vasutasok és a tanárok is ebbe a kategóriába tartoznak. (A bérből

A Volvo új stratégiája

Üzleti körökben is meglepetést keltett a svéd Volvo-csoport bejelentése tevékenységi körének kiterjesztéséről. A Svédországban 27, külföldön pedig 20 vállalattal rendelkező vállalatbirodalom megvásárolja az ugyancsak svéd Bejerinvest AB részvényeit. Ezzel a Volvo „belépőjegyet vált” az olajkereskedelembé, az energiatudatásba, az élelmiszerkereskedelembé és a hajógyártásba. Ugyancsak a Volvo fokozódó érdeklődését jelzi az olajbusiness iránt, hogy még ebben az évben felvásárolja a Fred Olsen Inc. nevű norvég tulajdonban levő amerikai olajvállalatot, s így megjelenik az Egyesült Államok energiapiacán.

A göteborgi székhelyű Volvo az elmúlt évtized világgazdasági változásaira kénytelen volt vállalati stratégiáját gyorsan és rugalmasan hozzáigazítani az új követelményekhez. A Volvo szívós és tudatos üzletpolitikával készült fel hírnevének és főleg jövedelmezőségének „átmentésére” a 80-as évekre, méghozzá oly módon, hogy „túlélési taktikája” például szolgálhat nemcsak a tőkés világ számára.

Gyllenhammar, a cég elnöke a sikert több tényezővel magyarázza. Ezek közül első helyen áll az **állandóan javuló minőség és a szervezetevékenység**. Ugyancsak fontos a folyamatos profilbővítés, amely elősegíti a kedvező piaci pozíciók megszerzését és megtartását. Nagy figyelmet fordítanak a részegységtermelés optimális gazdaságos egységének kialakítására, a más cégekkel folytatandó fejlesztési és kutatási együttműködés elmélyítésére a költségsökkentés érdekében, valamint az erőteljes beruházási tevékenységre a világgazdaság „kurrens” termelési és értékesítési területein.

Mindez a gyakorlatban: a személyautó-gyártás a hetvenes évek elején még mintegy 80 százalékkal részesedett a vállalat összeforgalmából. De az olaj árának folyamatos emelkedésével egyértelművé vált, hogy a világon a kisebb, kevesebb energiát fogyasztó kocsik iránt toldódik el a kereslet, s a japán konkurenciával még az első számú autópári nagyhatalom, az USA is nehezen bírkozik majd meg. A Volvo a kihívásra úgy válaszolt, hogy termelésén belül növelte az **egyéb járművek** részesedését, személygépkocsijait pedig luxuskategóriává fejlesztette.

A személyautó, noha ma is a Volvo a legfontosabb terméke — évente mintegy 330 ezer kocsit gyártanak —, részesedése az üzleti forgalomban 54 százalékára csökkent. A Volvo-kocsiknak a biztos piacot a kiváló minőség mellett a nemzetközi együttműködési tevékenység is biztosít: szoros kooperáció alakult ki a Renault-val, a holland DAF is Volvo-érdekeltséggé vált és újabban Belgiumban is együttműködésen alapuló leányvállalatot alapítottak.

Abból a felismerésből kiindulva, hogy a vállalat jövője hosszabb távon csak akkor látszik megnyugtatónak, ha minél **több lábon áll**, a cég igazgatótanácsa az **energiaágazat**ot szemelte ki újabb vadászterületének. Nem kétséges, hogy ez a szektor igencsak jövedelmező, s a Volvónak megvolt és megvan az anyagi lehetősége, hogy beszálljon ebbe az üzletbe. Megalapították a Volvo Energy AB-t, amelynek tevékenysége felöleli az olajkutatást és -kitermelést, a partmenti vizeken folyó olajműveletekhez szükséges berendezések gyártását, valamint az új és a megújítható energiaforrásokkal kapcsolatos kutatásokat.

Tavaly az Északi-tenger Norvégiához tartozó olajmezőjének egyik szektorában kutatási koncesszióhoz jutott a vállalat, az angol vizeken pedig két koncessziót sikerült szerezni. A Volvo jelenleg a világ egyetlen olyan vállalata az északi-tengeri olajkutatásban, amely (még) **nem tagja** a nemzetközi olajbusinessnek. Egy amerikai és egy kanadai céggel közösen vegyes vállalatot alapított a **fejlődő országokban** folytatandó olajkutatásokra. 30 százalékos részesedést szerzett a göteborgi Consafe cégben, amely fúrótornyokat, berendezéseket gyárt és értékesít a partmenti olajkitermeléshez. S mindez két esztendő leforgása alatt történt! Néhány éven belül — reméli a Volvónál — a nemzetközi olajbusiness nem hagyhatja már figyelmen kívül a svéd óriásvállalatot. A Bejerinvest, valamint a Fred Olsen felvásárlása jól illeszkedik az új vállalati stratégiába, hiszen mindkét cég közvetlenül, vagy közvetve jelen van a nemzetközi olajpiaci kitermelő, berendezést gyártó és értékesítő szektorában.

A Bejerinvest kiszemelése sem a véletlen műve. Az elsősorban Svédországban ismert vállalat 1975 és 1979 között forgalmát több mint háromszorosára növelte: 4,2-ről 15,2 milliárd svéd koronára. A két vállalat egységes üzleti tevékenységének megindulása az év második felében várható, s becslések szerint jövőre a „ki-bővült” Volvo üzleti összeforgalma elérheti a 40 milliárd koronát (körülbelül 9 milliárd dollár).

G. Sz.

ségekben jelentkező differenciát pedig a költségvetés vállalja magára. E különbség abból ered, hogy a KfW-nek ahhoz az akcióhoz neki magának is kölcsönpénzt kell igénybe vennie, méghozzá a nemzetközi pénzpiacra, ahol a kamatok pillanatnyilag közismerten eléggé magasak.

Ez a konstrukció eredetileg nem bonni „találmány”, Giscard d'Estaing beszélt rá legutóbbi találkozásuk alkalmával Schmidt kancellárral, hogy Franciaország és az NSZK — az állami kezelésben levő pénzintézeteken keresztül — közösen bocsásson ki kölcsönkötvényeket, lényegében konjunktuáralküldési szándékkal. Hat-hatmilliárd márkának megfelelő összeg jutott volna mindkét félre, a kötvényeket elsősorban az olajtermelő arab országokkal kívánták lejegyeztetni. Minderről azért kell múlt időben beszélni, mert a francia elnökválasztás eredményének következtében a távozó Barre-kormány a maga részéről visszalalett az akciótól, tekintettel pedig arra, hogy Mitterrand választási kampányában már eleve kritikusnak nyilatkozott erről a tervről, ami számára — legalábbis a propagandában nem volt több, mint a folyton bírált „Giscard-Schmidt komplot” újabb bizonyítéka —, nos Bonn aligha számíthat arra, hogy az új francia vezetés partnere lesz ebben az ügyben. Viszacsinálni viszont már nem lehet, legfeljebb félf, hogy a kötvényelhelyezés ezek után a vártnál nehezebb, a fizetendő kamat pedig magasabb lesz —, következőképpen a bonni költségvetésnek még nagyobb részt kell magára vállalnia.

Summa summarum: 34 milliárdos hiány egy összesen 231 milliárd márkás költségvetésben már politikailag sem elhanyagolható tényező. Különösen, ha arra gondolunk, hogy a szociál-liberális koalíció választási ígérete úgy szólt: a deficit abszolút összege nem fog nőni a következő években. Dehát hiába: a minden szempontból rosszabbodó belső és nemzetközi körülmények még az NSZK államháztartásának szilárdságát is viszonylagossá tette.

Lipovecz Iván

Kárpitos szövetkezetek, vállalatok!

Korlátozott számban még

**rendelkezünk
bonell elasztik rugózatot gyártó
szabad kapacitással,**

elsősorban a következő méretekben (\varnothing 2 mm-es huzal 1 keret,
a szükség szerinti keresztmerezítő \varnothing 77 fej):

189×88×13,5
189×85×13,5
189×69×13,5
189×62×11,5
189×50×11,5
189×54×11,5
189×47×11,5

189×43×11,5
173×54×11,5
173×41×11,5
149×50×11,5
142,5×54×11,5
54×54×11,5

Modulméret: hosszúságban 70 mm, szélességben 1200 mm,
12 soron belül korlátlanul változhat.

OMUV

Ügyintéző: Gentischer Lőrincné, telefonszáma: 851-047

**VENNÉNK
50–150 literes,
használható állapotban levő
húsipari
gyorsdaraboló
gépet**

(kutter).

DERECSKE ÉS VIDÉKE ÁFÉSZ

Derecske, Tanácsköztársaság u. 26–28. 4130

Telefon: 103/907. Telex: 72 606.

Ügyintéző: Bódi Mária

ELADÓ

egy kétéves,
most műszaki vizsgázott,
ROBUR LO 3000-ES
TÍPUSÚ AUTÓBUSZ

NOVEMBER 7. MGTSZ
Baté

Ügyintéző: Nagy József
műszaki vezető.

Pályakezdő,
felsőfokú végzettségű,

FIATAL SZAKEMBER KERESÜNK

műszaki fejlesztési
javaslatok menedzselésére.
A jelentkezést önéletrajzzal,
„Innováció 5718” jellegére,
a Felszabadulás téri
hirdetőbe kérjük.

**LEMEZDARABOLÁST,
8 MM-ES VASTAGSÁGIG,
RÖVID HATÁRIDŐRE
VÁLLALUNK**

SORSZÓVALL GT
Budapest XX., Gubacs pusztá
Telefon: 475-338
Ügyintéző: Bágyi Imre.

Megvételre keresünk

egy feliratozóval ellátott

80 oszlopos

kártyalyukasztó berendezést

Az ajánlatot típus- és ármegjelöléssel kérjük.

BÉKE MGTSZ

számítógéppont
Zagyvarékas, Deák Ferenc u. 2. 5051

Telefon: 5

Telex: 23 543

A martonvásári kastély
homlokzattartozási munkáira
kivitelezőt keresünk

A jelentkezéseket a következő címre kérjük:

MTA
Mezőgazdasági Kutatóintézet
műszaki osztály
Martonvásár, Marx tér 1.
Telefon: Martonvásár 119.

Budapesten,
a XXII. kerületben, raktárnak

**bérbe adó
3600 m²-es nyílt és
114 m²-es zárt
terület**

Érdeklődni lehet:

a 110-661-es telefonszámon.

A

prometheus

Tüzeléstechnikai Vállalat

**felvesz
beruházási-építési
műszaki ellenőrt**

felsőfokú végzettséggel,
szakmai gyakorlattal.
Jelentkezni lehet személyesen
a vállalat beruházási osztályán:
Budapest X., Gyömrői út 140.

Országos hálózattal rendelkező

vállalat

Budapest belterületén levő központjába,
magasabb vezetőállású dolgozó mellé

titkárnőt keres

A jelentkezéseket „5 napos munkahét 5438” jellegére,
a Felszabadulás téri hirdetőbe kérjük.

Műszaki előadót FELVESZÜNK

Feltétel:

autógépész üzemmérnöki vagy
technikusi képesítés
és ötéves üzemi gyakorlat.

Érdeklődni lehet:

MERKUR
SZEMÉLYGÉPKOCSI
ÉRTÉKESÍTŐ VÁLLALAT
garanciális osztály
Budapest XXI., Afor u. 4.
Telefon: 343-762
Ügyintéző: Károlyi György.

Budapest belvárosában
200 m²-esig reprezentatív
IRODAHELYISÉGET
VENNÉNK

Bérlemény is érdekel.
„Sürgős költözés 5320” jellegére,
a Felszabadulás téri hirdetőbe.

VENNÉNK két működőképes blokkolóórát

Szekszárdi
Húsipari Vállalat
Szervezési osztály
Szekszárd,
Keselyűsi út 24.

Belvárosi nagyvállalat
kereskedelemben gyakorlott

belső ellenőrt

(revizort)
keres

A pályázatokat részletes
életrajzzal és a szakmai
pálya leírásával, „Gyakor-
lott revizor, 5890” jellegére,
a Felszabadulás téri hir-
detőbe kérjük.

ELADÓ

két Olivetti P-603-as
SZÁMLÁZÓAUTOMATA,
mágneskazettával,
lyukszalaglyukasztóval
és olvasóegységgel.

Fővárosi Távfűtő Művek
Ügyintéző: Kiss Józsefné,
telefonszáma: 250-290,
180-as mellék.

Energiagazdálkodás Bulgáriában

Bulgária sem bővelkedik energiaforrásokban. Minimális, félmillió tonna az évi olajtermelés, a szénkészlet bár jelentős, de 80 százaléka alacsony kalóriájú lignit, a potenciális vízi energiának csak mintegy 40 százalékat hasznosították. Összeségében a felhasznált energiahordozók 70 százalékát az ország importból fedezi.

Megoszlanak a vélemények arról, hogy az energiaválság kivédésében mennyire tudott és tud helytállni a balkáni ország. Általában elmondható, hogy 1978-ig nem sokat tettek az energiafelhasználás mérséklésére. Ekkor erőteljes áremeléssel éreztették az illetékesek a lakossággal és a vállalatokkal, a megváltozott külső beszerzési árakat. Ez utóbbiaknál oly módon, hogy a termelői és fogyasztói árakon bizonyos mértékig átvezették a megemelkedett energiaköltségeket, de a tervezettnél magasabb felhasználás már a vállalati nyereséget csökkentette. A bolgár gazdaság-irányítási rendszerben ennek az a jelentősége, hogy a dolgozóknak kifizetett nyereségrészesedés csökkenhet, illetve az igazgatók jövedelme szoros kapcsolatban áll a vállalat eredményességével.

Ma az 1990-ig érvényes energiagazdálkodási terv szabja meg a tennivalókat, sőt irányelvet adott ki a 2000-ig megvalósítandó energiapolitikáról. (Az új öt éves terv, amely már a részletes adatokat is tartalmazza, októberben készül el.)

A bolgár energiagazdálkodási program elsősorban az áramtermelés és -fogyasztás hatékonyságának növelésére összpontosít. Jelenleg a teljes felhasználás 12 százalékát képviselő importált villamos energia mellett (ez a Szovjetunióból Románián keresztül érkező áram, oly módon, hogy a távvezeték nem kapcsolódik Bulgária északi szomszédjának elektromos hálózatához) 8800 megawatt áramtermelő kapacitás található az országban. Ebből 1320 MW atomerőműben, 2000 MW vízi erőműben, 5000 MW széntüzelésű hőerőműben, és 480 MW olajtüzelésű erőműben működik. Ez utóbbi sok, kis telep egyesített adata. Bulgáriában ugyanis különböző okok miatt eredetileg sem telepítettek nagy teljesítményű, olajtüzelésű erőműveket. Az elmúlt 5 évben a nemzeti jövedelem kb. egy százalékkal gyorsabban nőtt mint a villamos energia felhasználása.

Az ország atomerőmű-építési programja gyors ütemben halad előre. 1975 óta működik az első két reaktor, a harmadikat tavaly helyezték üzembe, ezzel az áramtermelésben az atomtechnika elérte a 20 százalékot. Az arány 1985-re 26 százalékra (3760 MW), és 1990-re a 44 százalékra (6760 MW) emelkedik.

Jelenleg a legfőbb gondot az jelenti, hogy az erőművek kapacitása gyorsabb ütemben nő, mint az áramtermelés. 1960-ban egységnyi termelőkapacitás 5035 kilowattóra áramot termelt, de 1978-ban csak 3984 kilowattórát. Ezen belül a vízi erőművek egységnyi kapacitása 4100 kilowattórát, illetve 1540 kilowattórát, a hőerőműveké 5959 kilowattórát, illetve 4400 kilowattórát, az atomerőműveké (1974-ben) 2100 kilowattórát, illetve 6717 kilowattórát termelt. Az energiatermelés hatékonyságának növelése érdekében tehát sürgősen fel kell tárnunk az okokat és tényezőket, amelyek hatására csökken az erőművi teljesítmény hasznosítása.

Érdekegyeztetés

Az ötéves tervvel együtt készül az energiagazdálkodási program. Ebben a tudományos kutatástól a gazdasági ösztönzésen át az adminisztratív intézkedésekig minden formában és módon igyekeznek csökkenteni a fajlagos energiafelhasználást. A jelenlegi bolgár ipari szerkezet ezt nem teszi könnyűvé, hiszen az elmúlt évtizedekben az iparfejlesztésben előkelő helyet kapott a nehézipar, amely ma energiaigényességével okoz gondot (vegyipar, kohászat, cementgyártás, kerámiaipar). Ezekben az iparágakban központilag tervezett normák alapján folyik a tervezés.

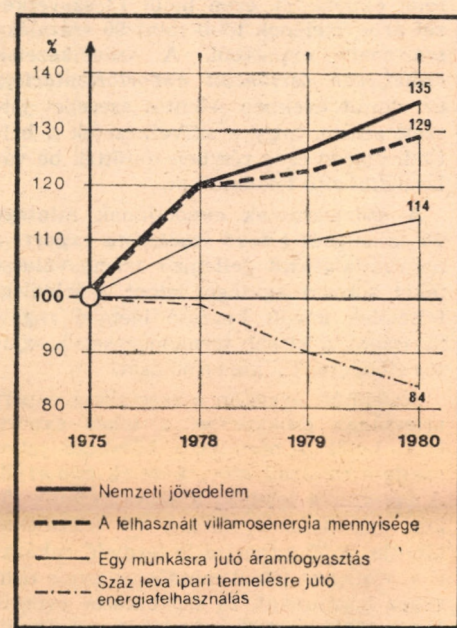
Az egész iparra igaz, hogy a *terven felüli* folyékony energiahordozó felhasználásért kétszeres árat fizet a vállalat, vagy az áramfogyasztásnál 50 százalékos felár terheli az áramszolgáltatóval kötött szerződésen felül vételezett áramot. A villamos energia árát több évtized után először 1978-ban 100 százalékkal növelték. Differenciált a tarifa: csúcsideji felhasználáskor 7 szotyinkába kerül egy kWh, a nappali áram 4, az éjszakai áram pedig 1 szotyinkába. A nappali és ezen belül a csúcsideji energiaszolgáltatást adminisztratív intézkedésekkel szabályozzák. A közületi gépkocsik is más áron kapják a benzint, mint a magánfogyasztók.

Energiaracionalizálási program nem készül, holott a szófiai szakemberek sze-

rint szükséges lenne. Sok esetben *eltér az energiagazdálkodási minisztérium érdeke az ágazati minisztériumokétól*. Az energiagazdálkodási minisztérium felelős az energiatakarékosságért, de az, hogy végül is mennyi energiát takarítanak meg az egy-egy tárcához tartozó vállalatok, nem kis mértékben az adott ágazat beruházási programjától függ. Például a cementiparban az új energiatakarékos örlőgépek alkalmazását az építőanyag-ipar beruházási terve határozza meg.

A tudományos kutatást irányító *műszaki fejlesztési bizottság* is kidolgozta a maga energiaprogramját. Amit itt jóváhagytak az bekerült a nemzeti tervbe, mégpedig a minisztériumokhoz kapcsolt fejezetekbe. Az ottani OMFB anyagiakkal is segítheti az egyes részfeladatok megoldását. E célra külön, kedvezményes hitel nincs a vállalatok számára, az általános feltételek mellett lehet kölcsönözni akár új termék előállításáról, új technológia alkalmazásáról vagy energiatakarékosságról van szó. A vállalatok nem is nagyon törekednek ezért energiaraționalizálásra hitelt felvenni és bizonyos mértékben kockáztatni, sokkal

A nemzeti jövedelem és a villamos energia fogyasztás néhány mutatójának alakulása Bulgáriában (1975=100)

inkább az OMFB-nél levő műszaki fejlesztési alapról igyekeznek e célra pénzügyi forrást teremteni.

Parkoló gépkocsik

Az összesenben a lakossági energiafogyasztás 28 százalékkal részesedik, a villamosenergia-felhasználásban pedig 23 százalékkal. Az elektromos energia 1979-es áremelkedése érintette a fogyasztói árat is. A nappali áram egy kW-ja 3 szotyinkába kerül. (Ma egy bojlerjnyi meleg víz — éjszakai árammal — 8 szotyinkába kerül, míg például az újságok ára 10-12 szotyinkába, tehát még mindig nagyon olcsó az áram — jegyezték meg Szófiában.) 1978-ban a tüzelőolaj literjének ára 12-ről 14 szotyinkára emelkedett. A legdrasztikusabb a benzínárak felemelése volt. Ma 0,8-1 leva egy liter benzint, a minőségétől függően. Nem csoda tehát, hogy a nem egészen 9 millió lakosságú országban közlekedő kb. egymillió személygépkocsi nagy része hét közben a lakóházak előtt parkol és inkább hétvégi kirándulásokra szolgál. Mint a bolgár energetikai szakemberek hangoztatták, sok kívánni valót hagynak maguk után a takarékos energiafelhasználást segítő készülékek. A részletre való vásárlás nincs megoldva. (Bár a fogyasztói árak nem tűnnek magasnak.)

Az építésügyi és energiagazdálkodási minisztérium együttesen dolgozta ki azt a komplex programot, amely az épületek hőszigetelésének javítását célozza 1981-85 között szeretnék aláírni, hogy a hővesztés 15 százalékkal csökkenjen. Különösen nagy gond a régi épületek hőháztartásának javítása, erre is program készül.

A most készülő ötéves terv energiagazdálkodási fejezetéből annyi már ma is kitudnik, hogy összességében 1980-hoz viszonyítva — olajjegetékekben számolva — 7-8 millió tonna tüzelőanyaggal kevesebbet szándékoznak felhasználni Bulgáriában. Ehhez viszont a 12 ágazati minisztérium összehangolt munkája szükséges.

B. M.

A világ élelmezése — gondokkal

A VILÁGÉLELMEZÉSI TANÁCS legutóbbi konferenciáján a szakértők ismét ijesztő képet vázoltak a világ (gyakorlatilag az olajat nem termelő fejlődő országocsoport) élelmezési helyzetéről. Az ülés gyakorlati kiutat nem talált. Földünkön jelenleg továbbra is mintegy félmilliárd ember táplálkozásáért megoldatlan és az éhínség gondja évtizedünkben már biztosan nem számolható fel. Talán az ezredfordulóra — vélik most a FAO szakértői. A legnagyobb kérdésre azonban — vagyis, hogy honnan származik majd az ehhez szükséges tüke — egyelőre senki sem tud válaszolni. A súlyos helyzetben lévő országocsoportoknak ugyanis olyan mértékű forrásigényük lenne, melynek kielégítését a világ mostani politikai és gazdasági klímájában egyszerűen irreális külső forrásból elvárni.

Akárca az energiaprobléma esetében, az élelmeszer-ellátásban is már több évtizede mutatkoznak a mostani válság gyökerei. ENSZ-adatok szerint a világban az egy főre jutó élelmeszer-termelés 1952-62 között még 1,1 százalékkal nőtt, a következő évtizedben már csak 0,8 százalékkal emelkedett, míg 1970-76 között a bővülés csupán 0,5 százalék volt. A rosszabbodó arányok egyik oka, hogy a világszervezet számításai szerint a „piacgazdaságú” fejlődő világban a népesség évi átlagos növekedési üteme a három periódusban 2,4 százalékról 2,6 százalékra gyorsult fel miközben a „fejlett” (az európai szocialista országokat is magába foglaló) országocsoportban a termelés emelkedésének mértéke az évi 3,1 százalékról 2,3 százalékra csökkent. Így míg 1952-62 között a „fejlett” régióban az egy főre jutó termelésbővülés évente 1,8 százalékos volt, addig 1970-76 között a növekmény már csak 1,4 százalékos volt. Tegyük hozzá: a fejlődő világban az élelmeszer-termelés az ötvenes években még évente 3,1 százalékkal nőtt, a továbbiakban ezt az eredményt sohasem sikerült elérni. A fejlődő világ önellátása tehát folyamatosan úgy romlott, hogy ezt a „fejlett” országocsoportban az exportálható terméktöbblet mérséklődése kísérte.

Egyes régiók helyzete azonban még katasztrofálisabb. Afrikában például 1952-1976 között összesen több, mint 6 százalékkal csökkent úgy, hogy a hetvenes esztendőkből az éves mérséklődés 1,4 százalékos volt. Nem sokkal jobb a helyzet a Távol-Keleten, itt 26 év alatt az egy főre jutó termelés mindössze 12 százalékkal emelkedett. (Az ENSZ-felmérés külön csoportba sorolja az ázsiai tervgazdálkodást folytató országokat, ahol a vizsgált időszakban az egy főre jutó élelmeszer-termelés 28 százalékkal bővült. A növekedési ütem mérséklődése azonban erre a kategóriára is jellemző.)

TELJESEN NYILVÁNVÁLÓ, hogy a világ élelmezési gondjainak megoldása elsörendű kérdés, amely — ha nincs előrehaladás — nagy süllyel terhelheti majd a világpolitikát. Napjainkban a Föld lakossága 4,3 milliárd, az ezredfordulóra eléri a 6 milliárd főt, akiknek 90 százaléka a fejlődő világban él. A FAO számításai szerint a jelenlegi táplálkozási szint fenntartásához is az élelmeszer-termelést mintegy 50 százalékkal kellene növelni. Eszerint tehát a világtérmelesnek húsz év alatt évi két százalékkal kellene bővülnie, ez még nem irreális, lényegében a mostani ütemek felel meg. A táplálkozási helyzet érdemi javulásához ennél jóval többre lenne szükség.

NSZK

REKORD HITELFELVÉTEL

Várhatóan az NSZK az idén 33,5 milliárd márka hitel felvételére kényszerül, a tervezettnél 6 milliárd márkával többre. Erre azért van szükség, mert az előirányoztnál nagyobb összegeket fordítanak a hadikiadásokra, valamint a prognózisoktól eltérően nagyobb a munkanélküliség száma is. Az NSZK-ban a munkanélküliség emelkedése mellett több jel a gazdasági helyzet romlására utal. A fi-

Ezért a FAO egy 1978-ban készült hosszú távú prognózisában a fejlődő országok számára a két évtizedben évi 3,8 százalékos termelésnövekedési ütemet tart szükségesnek. (Ezen belül Afrikában, ahol az éves átlagos növekedés üteme 1970-76 között csak 1,2 százalék volt, a követelmény 4,1 százalék lenne.) Mivel a fejlődő világ még jelentős, a termelésbe bevont földterületekkel rendelkezik, a kérdés inkább a *tökeszükségletek* fedezése. Ugyancsak a FAO-t idézve az ezredfordulóra a fejlődő világ beruházási szükséglete meghaladja majd a 100 milliárd dollárt. Ez az összeg csupán a mezőgazdaság infrastruktúrájára fordítandó összegeket (szállítás, tárolás, feldolgozás) foglalja magába és nem tartalmazza hozamok növelése érdekében eszközöndő folyó ráfordításokat. Például annak költségeit, hogy a fejlődő világban húsz év alatt a *műtrágya-felhasználást* meg kellene ötszörözni úgy, hogy valószínűleg a műtrágyaárak sem lesznek az időszerűen stabilak. Abban az esetben, ha a fizetési mérlegproblémák enyhítése érdekében a fejlődő országok egy része saját termelésre rendezkedne be, úgy „csupán” a beruházás és a folyamatos alapanyag-szükséglet költségei jelentkeznének. Ugyancsak jelentősen kell növelni a fejlődő országokban a növényvédőszer-felhasználást is.

Egy intenzívebb mezőgazdaságra való áttérés költségeit a fejlődő világ önmagában nyilvánvalóan képtelen fedezni, *külső segítségre* van szüksége. A világpolitika szempontjából fontos kérdés, hogy ezt a tőkét ki és milyen feltételek mellett fogja rendelkezésre bocsátani. A problémát tovább bonyolítja, hogy egy hatékony mezőgazdaság megteremtéséhez a legtöbb fejlődő országban társadalmi haladásra, a termelési eszközök és a megtelt jövedelem racionálisabb elosztására van szükség.

MINDEZEN GONDOK megoldására nem sikerült megfelelő módszert találni. A fejlődő országok természetesen ezen a fórumon is bírálták, hogy a fejlett tőkés országok bruttó nemzeti terméküknek mindössze 0,35 százalékát fordítják a harmadik világ megsegítésére. Ilyen kérdésben azonban aligha lehet a FAO-ban kötelező érvényű határozatot hozni. Az elfogadott dokumentum az „élelmeszer-deficités” országok hazai termelésének növelését szorgalmazza, jogosan, hiszen egész régiók aligha állhatnak be tartósan külföldi segítségnyújtmányokra.

Vita folyt a Nemzetközi Búzaegyezmény felülvizsgálatáról is. Az érdekeltek döntő többsége az alkalommal szeretne először egy fontos termékből olyan „biztonsági készletet” megteremteni, amelyek egy regionális éhínség ellen azonnal bevetethetők lennének. Az USA véleménye szerint viszont a búzánál sem kapcsolható ki a „piac” működése, éppen ezért nemzetközileg ellenőrzött — és mozgatott — tartalékoknak nem lenne sok értelme. Az ellenkezésnek egészen más oka van. Ha egy nemzetközi szervezet nyújt segílyt a szükségben lévőknek, úgy az élelmeszer nyilvánvalóan nem lehet a politikai „részvétel” eszköze. Az Egyesült Államok pedig láthatóan fenn szeretné magának tartani a jogot arra, hogy a szövetségi érdekeinek megfelelően adagolja az élelmeszersegélyt. Gazdasági súlyával kívánja tehát világpolitikai céljainak megvalósítását e téren is elősegíteni.

G. — Sz.

zetési mérleg deficitje az idei év januárjában és márciusában is tetemes passzívumot mutat. Ezért a szakemberek úgy ítélik meg, hogy az 1981-re előirányozott 22-25 milliárd márkánál lényegesen több lesz a hiánya. A fizetési mérleg romlásában nagy szerepet játszott a külkereskedelmi egyenleg kedvezőtlen alakulása is. *Matthöfer* pénzügyminiszter szerint a márkának a dollárral szembeni gyengesége okozza a külkereskedelmi mérleg romlását. Más szakértők — így például az amerikai Chase Manhattan Bank legutóbbi jelentésének készítői — viszont kedvezőnek tartják a márka gyengülését, mert ez elősegíti a nyugatnémet exportot. Más kérdés, hogy az NSZK-beli közgazdászok ma már az exportkierőket egyedül kevesnek tartják a nyugatnémet gazdasági helyzet javításához.

Fejlődés akadályokkal

A ruházati ipar azon kevés hazai szakágazathoz tartozik, ahol a termelés jelentős hányadát, valamivel több mint 40 százalékát kis- és középméretű vállalatok, pontosabban szövetkezetek állítják elő. A szövetkezeti szektor aránya meghaladja a szakágazat termelési értékének 37 százalékát. A 98 szövetkezetből 54-nek a létszáma nem éri el a 300 főt, 38-nak a létszáma 300-1000 fő között van, s csak 6 foglalkoztat 1000-nél több dolgozót.

A nagyvállalatoknak a nagy sorozatú termelésből származó előnyeit a ruházati cikkek széles körénél meghaladja a kisvállalatoknak a nagyobb rugalmasságból, az igényesebb vevőkör igényeire való alkalmazkodásból származó haszna. Emellett a termelés viszonylag kis eszközigénye, a gépek nagyfokú konvertálhatósága szintén kedvező körülményeket teremt a kisvállalatok működéséhez.

Jól mutatja ezt, hogy az elmúlt évtizedben a ruházati iparon belül a szövetkezeti szektor gyorsabban fejlődött, mint az állami ipar. Termelése 1970 és 1979 között mintegy 45 százalékkal, évente átlag 4,1 százalékkal nőtt, míg az állami ipar összesen 13 százalékos, évi átlagban 1,4 százalékos növekedést valósított meg. A szövetkezeti szektor kisebb vállalatai tehát az egész szakágazat számára növekvő értékesítési lehetőségeket az állami nagyvállalatoknál nagyobb mértékben tudták kihasználni.

Fél év helyett egy hónap

A szövetkezeti ipar lényegesen szélesebb termékválasztékkal lép a belföldi piacra, mint az állami vállalatok. Termékeik jelentős része kis- és középsorozatban készül. A ruházati cikkek forgalmazó belkereskedelmi vállalatok beszerzési tevékenységén belül a szövetkezeti ipar választék bővítő szerepe kiemelkedő jelentőségű. A szövetkezetektől származó beszerzéseknek fontos szerepük van az állami ipar kínálata és a belföldi igények közötti eltérések csökkentésében. A szövetkezeteknek a piaci igényeket jobban követő magatartása a rövidebb szállítási időn, a szerződéskötés rugalmasabb meneten alapul. Míg az állami vállalatok belkereskedelmének történő szállításai a szezonokat 5-6 hónappal megelőző ágaza-

ti specifikáción alakulnak ki, a szövetkezetekkel a belkereskedelmi vállalatok külön-külön, az állami ipar kínálatát már ismerve alakítják ki szerződéseiket. A szövetkezetek és a belkereskedelmi vállalatok között gyakoriak a hosszabb távú kapacitáslekötési szerződések, melyek konkrét választékkal való kitöltése a szállításokat 4-6 héttel megelőzően történik, ami az igények és a kínálat gyorsabb, rugalmasabb összehangolását teszi lehetővé. A szövetkezetek általában az állami iparnál nagyobb arányban részesednek a kiskereskedelmi vállalatok közvetlen beszerzéseiből, ami szintén a kisebb termelők fokozott piacorientációját, nagyobb alkalmazkodóképességét alapozza meg.

Hátrányos helyzetben

A sorozatnagyság bővítésére, a választék szűkítésére irányuló törekvés a nagyobb és kisebb vállalatok körében egyaránt megfigyelhető. A belföldi értékesítésnél a piaci igények orientáló szerepe háttérbe szorul, az állami és szövetkezeti ipar egyaránt elsősorban termelési és exportlehetőségeinek függvényében tudja és kívánja alakítani belkereskedelmi választékát.

A belföldi piacon jelenleg általában az eladók vannak kedvezőbb pozícióban, ezen belül azonban a szövetkezetek helyzete belkereskedelmi partnereikkel szemben gyengébb, mint azt a nagyvállalatok esetében tapasztaljuk.

A belkereskedelmi vállalatok szabályozási és szemléleti okok következtében általában nem ösztönzik magasabb átvételi árákkal a piaci igényeket jobban követő kínálatot, 1976-80 között a szövetkezetek belkereskedelmi értékesítésének árándexe (110,6 százalék) alatta maradt az állami ipar által elért árnövekedésnek (114 százalék).

A ruházati szövetkezetek alapanyag-beszerzési nehézségei — melyek részben méreteikből, részben a hazai textilipar készségéből adódnak — szintén erősen korlátozzák a szövetkezetek alkalmazkodási képességét. Hasznos lenne az TEK-vállalatok termelés-szervező tevékenységének — nemzetközi munkamegosztásba

is bekapcsolt — kifejlesztése, ezzel ugyanis a mainál jóval szélesebb választékú és kedvezőbb áru kellekínálatot lehetne kialakítani. Előrelépést jelentene, ha a belkereskedelmi vállalatok saját maguk biztosítanák a megrendeléseikhez szükséges alapanyag egy részét. Ez ugyanis jelentősen rövidítené a megrendelések átfutási idejét, javítaná a gyártók és értékesítők kapcsolatát. Erre már ma is találunk példákat és a tapasztalatok bizonyítják is ennek előnyeit.

Növekvő export

A ruházati szövetkezetek exportja az elmúlt évtizedben az állami nagyvállalatoknál jóval gyorsabban nőtt, a szövetkezetek értékesítésén belül az 1970. évi 17,3 százalékról 1979-re 35,3 százalékra nőtt. Az állami ruhaipari vállalatok értékesítésén belül az export 26,6 százalékról 40,9 százalékra alakult. Ez azt jelenti, hogy a kilenc év alatt az állami vállalatok exportja 99 százalékkal, a szövetkezeteké 177 százalékkal növekedett.

A ruházati szövetkezetek mintegy háromnegyede értékesít külföldi piacokra is, 49 szövetkezet termelésének több mint felét exportálja, ezen belül 13 szövetkezet árbevételének több mint 90 százaléka származik exportból. A szövetkezetek erőteljesen ösztönzött exportorientációja az elmúlt években jelentős szerepet játszott abban, hogy a szövetkezetek a belföldi piacon csak részben töltötték be választék bővítő feladataikat.

A szövetkezetek exportjának mintegy 30 százalékát kitevő szocialista export a nagyvállalatokat jellemző termékválasztékot, sorozatnagyságot jelent. A jelenlegi feltételek között kevésbé igényel rugalmasságot, a kisebb termelőegységek sajátos előnyeinek a kihasználását.

Az elmúlt években a szocialista export arányának csökkenése, a tőkés export, ezen belül a bér munka bővülése jellemezte a ruházati szövetkezetek exportját. A bér munka jelenleg a szövetkezetek tőkés exportjának mintegy 80 százalékát alkotja. A 73 exportra is termelő ruházati szövetkezet közül mindössze nyolc nem végez bér munkát, 24 szövetkezet exportjának több mint 90 százalékát, ezen belül 20 szövetkezet exportjának teljes egészét a bér munka üzletekből származó árbevétel teszi ki.

A ruházati szövetkezeteknél a bér munka a tőkés export bővülésének egyedüli forrása volt. Ez azonban nemcsak az export növelésén keresztül járult hozzá a szövetkezetek fejlődéséhez, hanem jelentős mértékben elősegítette a szövetkezeti ipar technikai színvonalának fejlődését is. A szövetkezetek mindennapi közelségbe kerültek a tőkés piac követelményrendszerével és elsajátították a korszerű termelés- és munkaszervezési eljárásokat. A bér munka konstrukció keretében a szövetkezetek igen rövid — 4-5 hetes és igen szigorú, napra való — szállítási határidőkkel dolgoznak.

A tőkés bér munka azonban több ellentmondást rejt magában, melyek több szempontból is megkérdőjelezhetik a jövőbeli fejlődés lehetőségeit. A bér munka jelenleg is magas arányát és a kedvezőtlen világpiaci konjunktúrát figyelembe véve úgy tűnik, hogy a tőkés bér munka további növelésének tartaléka kimerültek, sőt szinten tartása is egyre nagyobb erőfeszítéseket követel. Az ilyen üzletek hátrányos vonásai — például a partnertől való függés — egyre sürgetőbben vetik fel az anyag export növelésnek szükségességét.

Ennek útját keresve azonban olyan lényeges akadályokba ütközünk, amelyek már a múltban is csak a bér munka elterjedését tették lehetővé és napjainkban is gátolhatják az igazán versenyképes kisüzemi export kialakulását.

A szövetkezeteknek ugyanis a bér munka export révén sikerült kikapcsolniuk az anyag export növelését az egész ruházati iparban akadályozó méteráru- és kellekellási nehézségeket. A tőkés anyag export fokozása — elsősorban a kisebb termelőegységek esetében — jól szervezett, speciális értékesítési szervezetek működését feltételezi. A szövetkezetek és a kiskereskedelmi vállalatok kapcsolata azonban nem ebbe az irányba fej-

lődött. A jelenlegi együttműködésük nagyrészt csak az üzletek lebonyolítására szűkül le.

A termelés szervezése

A ruházati szövetkezetek rugalmasságának, exportképességének mainál teljesebb kihasználása döntő mértékben függ attól, hogy sikerül-e kiküszöbölni e kisebb termelőszervezeteknek a termékfejlesztés, az alapanyag-beszerzés és a piacra lépés területén, a külföldi és a hazai nagyobb termelőkkel szemben érzékelhető hátrányait.

A kisüzemek exporttevékenységének előmozdítására a tőkésországokban is, iparáganként differenciáltan, különböző eszközöket alkalmaznak. A textilruházati ipar kis- és középméretű vállalatok esetében elsősorban a kereskedelem termelés-szervező munkája érdemel figyelmet. Egy olyan kereskedelmi szervezet, amely átvállalja a termelőtől a piackutatás, termékfejlesztés és alapanyag-ellátás jelentős részét, biztosíthatja a sikeres piaci fellépés feltételeit a kis- és középméretű vállalatok számára is. Megfontolandó, hogy nem kellene-e a ruházati szövetkezetek exportjának szervezésére olyan, a kisüzemi export növelésében közvetlenül érdekelt speciális külkereskedelmi szervezeteket kialakítani, amelyek a hagyományos külkereskedelmi funkciók mellett jelentős feladatokat vállalnának a piaci információk munkája, a termékfejlesztés, az alapanyag-ellátás területén is.

A tőkés anyag export növelése szükségessé teszi, hogy a szövetkezeti ipar a mainál erőteljesebben tudja érvényesíteni vevői igényét a textilliparral szemben. Ha szövetkezetek exportját lebonyolító értékesítő szervezetek bekapcsolódnak a tőkés anyag export alapanyag-biztosításának szervezésébe is, ez a piaci igények és az alapanyag-ellátás közvetlenebb kapcsolatát, nagyobb összhangját eredményezhetné. Lehetővé tenné egyben annak megoldását is, hogy a textilipari vállalatok érdekeltsége a közvetett exportban — a nyereségen való osztozkodás révén — fokozódjék.

Dr. Bagó Eszter

Regionális tanácskozások a vezetésről

Az MSZMP Központi Bizottsága 1980. október 18-ai, az iparirányítás korszerűsítésével foglalkozó döntései nyomán az utóbbi időben különböző szakmai fórumokon mind többet foglalkoznak a vezetés kérdéseivel.

E bonyolult, hosszú távra szóló feladat végrehajtásában hasznos segítség olyan tanácskozások szervezése, amelyek színteret adnak az élenjáró kollektívák és egyének vezetési tapasztalatainak megismeréséhez, népszerűsítéséhez. E tanácskozások láncolatában foglal helyet a Székesfehérváron 1980. október 22-én tartott szakmai tanácskozás, amelyet „A vezetési színvonal emelésének tapasztalatai az iparvállalatoknál” címmel tartottak.

A tapasztalatcsere megvalósuló tanácskozás sikerét növelte, hogy az ott kialakított munkamódszer fejlesztésére ajánlások születtek. Az SZVT megyei és központi szervei berendezkedtek az ajánlások végrehajtására. 1981 első negyedében a székesfehérvári tanácskozás teljes anyagát nyomtatásban megjelentették és a további regionális tanácskozások céljaira rendelkezésre adták.

Ez év első felében a vezetői tevékenység színvonalának emelése érdekében négy regionális tanácskozás megtartására került sor: az észak-dunántúli régióban Tatabánya, márciusban, az észak-magyarországi régió számára áprilisban Salgótarjánban, májusban a dél-magyarországi régió megyéinek gazdasági vezetői részére a MTESZ Technika Házában és júniusban a dél-dunántúli megyék vezetői részvételével Kaposváron.

A tanácskozásokon mintegy 500 vállalati vezető ismerkedett meg közvetlenül 10 hazai vezetési módszerrel. Az előadásokat kötetek formájában minden alkalommal előzetesen kibocsátották, így a résztvevőkön kívül az érdeklődők szélesebb köre megismerkedhetett a kötetekben közreadott vezetési módszerekkel.

A tanácskozássorozat fontos tanulsága, hogy a jövőben újabb regionális tapasztalatcserek szervezése indokolt. Ezek tematikájának kidolgozásánál előtérbe kell állítani a kreatív vezetői gondolkodás és innovációs vezetői magatartás élenjáró tapasztalatainak megvitatását.

MOST HALLOTTUK

Králik Ferenc, az Elektroimpex vezérigazgatója:

Törekvések a termelési háttér bővítésére

Szombathelyen a közelmúltban kirendeltséget nyitottunk, hogy a Zala és Vas megyei szövetkezetekkel közvetlen üzleti kapcsolatokat alakítsunk ki. A két megyében több gépipari szövetkezet működik, amelyeket az exportba, a kooperációs üzletekbe be lehetne vonni. Már tárgyalunk a községi Villamosipari Szövetkezettel az országúti biztonságtechnikai rendszerek exportjáról, a szombathelyi Villamos- és Vasipari Szövetkezet és a zalalövői Zala Villamosipari Szövetkezet pedig speciális elektromosipari berendezések gyártását vállalná exportra.

A keszthelyi Vasipari Szövetkezet és a zalaegegyeségi Ipari Szövetkezet speciális finommechanikai termékek gyártását kezd meg szintén exportra. Valójában ezek még csak a kezdeti tárgyalások, hiszen vállalatunk azért hozta létre a vidéki kirendeltséget, hogy a későbbiek folyamán a győri és a somogy megyei szövetkezeteket is bekapcsolja a dollár elszámolású kivitelbe, mivel tapasztalataink szerint a szövetkezetek számos olyan gépipari terméket tudnak előállítani, amelyek révén bővíthető az export. A vidéki kirendeltség elsősorban Ausztriába, Jugoszláviába, az NSZK-ba és Olaszországba kívánja már az idén értékesíteni a megyei szövetkezetek áruit.

Vállalatunk exportjának mintegy 70 százaléka fogyasztási cikk, a többit beruházási javak alkotják, mint például az eredményhirdető berendezések. A közelmúltban szerződést kötöttünk az indiai kulturális és oktatásügyi minisztériummal, amelynek értelmében a soron következő Ázsiai Játékokra eredményjelző berendezéseket szállítunk. A szerződés több mint egymillió dollár, s a VBKM

által gyártott berendezéseket még az idén átadjuk. Ezek a számítógép-vezérlésű eredményjelzők technikaileg, főleg a software-megoldások révén világszínvonalúnak tekinthetők.

Ugyancsak a közelmúltban eredményjelzők szállítására írtunk alá mintegy egymillió dollár összegű szerződést az olasz olimpiai bizottsággal. A szeptember 4-én Rómában kezdődő atlétikai világkupán már magyar berendezések hirdetik az eredményeket. A római olimpiai stadionban rövidesen magyar szerelőségű kezd meg a szerelési munkát. Egyéb-ként tavaly a milánói stadionban már több kisebb hirdetőtáblát adtunk át, s ezt megelőzően több olasz sportlétesítmény vásárolt ilyen berendezéseket.

A fogyasztási cikk kivitelünk is igen számottevő. Az idén például szemüvegkeretből és napszemüvegből mintegy 2,5 millió dollárért adunk el az NSZK-beli, svéd, görög cégeknek. Az egyik legnagyobb vásárlónk az Egyesült Államok-beli K-Mart áruházi konzern, amelynek ebben az évben egymillió dollárért szállítunk szemüvegkereteket és napszemüvegeket. A MOM szemüveglencséit jelenleg 25 országban értékesítjük, az ideai szállítások értéke megközelíti a másfél-millió dollárt. A legnagyobb felvevőpiacunk az NSZK, Anglia és Franciaország. Jelentékeny összeget képviselnek az ébresztőórák, vízórák, magnetofonkazeták, hópalackbetétek; ezek exportja meghaladja a 2 millió dollárt.

A tőkés exporthoz szükséges áru alap növelése érdekében szeretnénk több új gyártót, főleg ipari szövetkezetet szállítóként bekapcsolni a munkába.

M. E.

A japán sikerek titka

Japán az integrált áramkörök (IC-k), tömegmértű gyártását az Egyesült Államok mögött tíz évvel elmaradva, csak 1968-ban kezdte meg. Azóta évente átlag mintegy 25 százalékkal nőtt a gyártás. Szakértők szerint ez a dinamikus fejlődés folytatódik; a japán gyártmányú IC-k értékesítése az elkövetkező öt évben évi 9,6 százalékkal emelkedik, versenyképességük is tovább nő. Így Japán nemcsak megőrzi a helyét — jelenleg a világ második legnagyobb IC-gyártója —, de egyes területeken már veszélyezteti is a „tanítómester”, az Egyesült Államok pozícióját.

Ennek a kiemelkedő eredménynek a megvalósításában sok tényező játszott szerepet. A japán munkások szorgalma, felelőssége, a közismert. Van azonban az elektronikai ipar szempontjából ezeknél egy — ha lehet — még fontosabb tényező: a munkaerő feszültsége, az új technika adaptálásának képessége. A japán iskolának lényegi jellemzője, hogy hallgatóit az új gondolatok rugalmas befogadására és továbbfejlesztésére készíti fel. Így a dolgozóknak — minden szinten — magas alapképzettségük mellett megvan az a tulajdonságuk, hogy gyorsan alkalmazkodni tudnak a technika — az elektronikai iparra minden más iparágnál jellemzőbb — viharos fejlődéséhez. Ez lehetővé teszi új eljárások idővesztés nélküli gyors bevezetését, a hosszú tanítási idő és a pótlólagos költségek elkerülését. Talán ez a legfontosabb magyarázata (piaci megfontolások mellett) annak, hogy a világ legnagyobb IC-gyártójának az amerikai Texas Instrumentsnek már három japán gyára van, és példáját olyan nagyságok követik, mint az Intel, Motorola, Mostek.

A japán IC-gyártás fejlődésének egyik alapja az állandó — szinte végletekig feszített — műszaki fejlesztés. Az IC-gyártók kutatásra és fejlesztésre (1978-as adatok szerint) árbevételük 15–20 százalékát fordították. Beruházásra értékesítéstük 18,2 százalékát (amerikai cégek esetében ez az arány 13,5 százalék) költötték. A kilenc legnagyobb IC-gyártó esetében ez 135,3 milliárd yent (1978-as árfolyamon mintegy 700 millió dollár) tett ki.

A kutatási és fejlesztési tevékenység mellett az új technika „beszerzésének” másik módja a viszonylag kicsi, de technikailag élenjáró amerikai cégek felvásárlása. (Érdekes módon ezzel a módszerrel a japánokhoz hasonlóan a két legnagyobb európai IC-gyártó, a Philips és a Siemens is élt, nagyjából a japánokkal azonos időben.) A Fujitsunak 28 százalékos részesedése van az IBM-hez illeszthető számítógépeket gyártó Amdahlban; a Nippon az Electric két évvel ezelőtt felvásárolta az Electronic Arrays californiai céget.

A japán IC-gyártás magját öt nagy vállalat adja: a Nippon Electric (NEC), Hitachi, Toshiba, Fujitsu, Mitsubishi Electric. Ezek mindegyike (de a többi „kisebb” gyártó cég is) nagy forgalmat leonyolító, tőkeerős vállalat. Az „öt nagy” mögött a háttérben egy-egy jelentős pénzügyi csoport húzódik meg, mely lehetővé teszi a technikai fejlődés következtében állandóan ugrásszerűen emelkedő, és a külföldi versenytársakénál nagyobb arányú beruházási, kutatási, fejlesztési költségek rugalmas finanszírozását.

Szervezetileg a nagy japán IC-gyártók vertikálisan integráltak: maguk tervezik, gyártják és a kész IC-k nagy részét maguk is használják fel, mert mindegyiküknek van IC-t felhasználó (számítógépet, hírközlési berendezéseket vagy fogyasztói elektronikai termékeket gyártó) részlegük. Ez csökkenti a piactól való közvetlen függőségüket, nagyobb rugalmasságot, piaci manőverező képességet tesz lehetővé.

Az IC-gyártás egyre növekvő tökeigényessége és az ehhez kapcsolódó finanszírozási problémák miatt 1979-ben két amerikai vállalat már követte a „japán példát”, beolvadt egy-egy nagy elektronikai konszernbe. Valószínűleg még több amerikai IC-gyártó követi őket ezen az úton.

Egy olyan kutatás és tökeigényes iparág, mint az IC-gyártás, nem nélkülözheti az állam pénzügyi támogatását. Japánban rendszerint nem általános pénzügyi támogatást kapnak a kormány által „fejlesztésre ítélt” ágazatokban tevékenykedő vállalatok, hanem a kiemelt kutatási és fejlesztési tevékenységet finanszírozza meg az állam. Így például a Külkereskedelmi és Iparügyi Minisztérium (MITI) 1976 és 1980 között az integrált áramkörök továbbfejlesztése érdekében az „öt nagy” 30 milliárd yent (jelenlegi árfolyamon 140 millió dollárt) juttatott. (Ez az összes célra fordított összegnek közel felét teszi ki.)

Japánban a gazdasági tárcák a gazdasági életbe igen ritkán avatkoznak be közvetlen módon. Ennek ellenére (vagy talán éppen ezért) szükség esetén igen nagy mértékben tudják az egyes vállalatokat befolyásolni információ utasítások, valamint a kormány és a magán-szektor közötti párbeszéd révén. Így a versenyeztetés alapelveinek fenntartása mellett esetenként el lehet kerülni a rendkívül költséges mikroelektronikai kutatások párhuzamos végzését. El lehet érni azt, hogy az egyébként egymással konkurráló cégek egy-egy kulcsfontosságú cél megvalósítása érdekében időlegesen koncentrálják erőiket, együttműködjenek.

Sz. P.

KÖRKÉP

A SZOVJET OLAJKITERMELÉS KÉRDÉSEI

Egy tonna olaj kitermelésének költsége az utóbbi három év alatt 20 százalékkal emelkedett — nyilatkozta Moszkvában Alekszandr Krilov akadémikus. Ennek egyik oka, hogy az elmúlt öt évben egy-egy olajkút építése 33 százalékkal drágult meg. Az olajipari beruházások összege 1976–80. között 50 százalékkal emelkedett a korábbi öt éves tervidőszakhoz képest. Krilov akadémikus rámutatott, hogy a kitermelés gazdaságosságának javítása érdekében a szakemberek célszerűbbnek tartják az olajkutat hálózatának ritkítását, leszorítva ezáltal a beruházás költségeit és egyúttal növelve a már működő kutak tartalékait. Eddig egy-egy kutat 2–6 hektáronként állították fel. Az új elképzelés szerint a közeljövőben 20 hektáronként, a későbbiekben pedig 50 hektáronként üzemeltetnének olajkutat. A legperspektivikusabb terület változatlanul Nyugat-Szibéria — hangsúlyozta az akadémikus. Éppen ezért szükség lenne arra, hogy az olajiparnak juttatott eszközöket átcsoportosítsák. A szakemberek javasolják: a kevésbé kifizető olajkutat felszerelését és kezelőszemélyzetét érdemesebb át-irányítani például a Volga—Urál közti területről Nyugat-Szibériába.

OLAJ A BALTI-TENGERBEN

Megkezdte munkáját a Balti-tengerben a szovjet—NDK—lengyel kooperációban létrehozott Petrobaltik nevű vállalat kísérleti fúrótornya. A Rozewie-foknál 30

méteres vízmélység mellett próbafúrásokat végeznek az olajelőfordulások felderítésére. Az itt használt fúróberendezéssel körülbelül 6000 méter mélységig végezhetnek kutatásokat. A balti-tengeri szénhidrogén előfordulásokra 10 évvel ezelőtt figyeltek fel a szakemberek, amikor a szeizmikus és az űrből végzett kísérletek egyértelműen gazdag lelőhelyeket ígértek. A három érintett szocialista ország 1975-ben határozta el a nemzetközi gazdasági szervezet felállítását.

SIKERES PRÓBAREPÜLÉSEK IL-86-AL

Sikeresen fejeződtek be a legújabb szovjet középtávolságú utasszállító repülőgép, az IL-86-os próbarepülései. A 350 utas szállítására alkalmas gépen a korábbi IL típusokhoz képest mintegy 50 újfajta műszaki megoldás van. A géptörzs két-szintes: felül az utastér, alatta a csomag-tér helyezkedik el. Az új repülőgépet már az idén menetrend szerint közlekedtetik a nagyobb szovjet iparvárosok és a Fekete-tenger partján fekvő üdülőhelyek között.

ACÉLTERMELÉS AZ EKG-BAN

A nehéz gazdasági helyzet miatt jelentősen visszaesett a közös piaci országok acéliparának a termelése az utóbbi hónapokban. Az Európai Közösség bizottságának jelentése szerint az acéltermelés májustól júniusig mintegy 6,3 százalékkal csökkent, a nyár végén pedig 12,9 százalékkal öntöttek kevesebb acélt, mint egy évvel korábban. Az ágazat helyzetének megvitatására a Brüsszelbe meghívott a 12 legnagyobb nyugat-európai fémipari vállalat vezetőjét. Azt szeretnék elérni, hogy a vállalatok az év utolsó három napjában önként csökkentsék 13 százalékkal termelésüket.

PERISZKÓP

Energiatakarékosság a Szovjetunióban

A másodlagos energiaforrások, a hulladékhő hasznosításának tapasztalatait vizsgálta meg a közelmúltban az SZKP Központi Bizottsága. Megállapították: felhasználással a mostani öt éves tervben mintegy 25 millió tonna fűtőanyagot takarítottak meg a gyárakban. Ezen kívül az üzemekben már felhasználhatatlan gőzzel és meleggel például a lakótelepeket, melegházakat fűtötték. A takarékosági eljárások bevezetésében nagy szerepe volt a megfelelő ösztönzési rendszernek. A kedvező tapasztalatok ellenére — amelyek főleg a kohászatban találhatók — a szovjet ipar egésze még távolról sem használja ki az energiatakarékosságnak ezt a lehetőségét — állapította meg az SZKP KB határozata. Ez a többi között összefügg azzal, hogy nincsenek megfelelő berendezések, amelyek a másodlagos energiaforrások felhasználását lehetővé tennék.

Az eddigieknél is fokozottabb energiatakarékosság, ezen belül is a hulladékhő hasznosítása, sürgető feladat, noha a népgazdasági termelés energiaigényessége az utóbbi 15 évben csökkent. Igaz, az energiaigényesség csökkenése — mint az *Ekonomicseskaja Gazeta* megállapítja — nem volt egyenletes és a folyamat lelassult. Ez egyrészt az iparban és a közlekedésben az energiaigényes ágazatok részarányának a növekedésével, másrészt a mezőgazdaságban az ágazati energiaigényesség emelkedésével függ össze.

A három legfontosabb népgazdasági ág energiaigényessége (egy rubel értékű tiszta termékre számítva, egyezményes kilogrammban)

	1965	1970	1975	1980 (becslés)
Ipar	3,55	3,03	2,98	2,73
Mezőgazdaság	0,30	0,31	0,22	0,32
Közlekedés és hírközlés	0,45	0,51	0,47	0,48
Összesen:	4,30	3,75	3,67	3,53

Az ipari termelés villamosenergia-igénye folyamatosan csökken. A mezőgazdaságban és a közlekedésben a villamosenergia-igényesség viszont növekedett. (A mezőgazdaságban például 1965–1978. között több mint háromszorosára nőtt.)

A villamosenergia-megtakarítást mindenekelőtt a termelési folyamatok további gépesítésével, automatizálásával lehetne elérni. Ilyen lehetőségek elsősorban a gép- és a textiliparban vannak. A legenergiaigényesebb iparágban — a vegyiparban és a színesfémkohászatban a berendezések korszerűsítésével, a régi termelési eszközök felváltásával lehetne számottevően csökkenteni a villamosenergia-felhasználást.

A tüzelőanyag- és energiamegtakarítás sokban függ az egész ipari termelés anyagigényességének csökkenésétől. Az energetikai erőforrások megtakarításának legfőbb útja: veszteségek csökkentése, illetve a felhasználás hatékonyságának növelése. A tüzelőanyag- és energiáfordítások csökkentésének lehetőségeit természetesen az egyes ágazatok műszaki felszereltségi színvonalának figyelembevételével kell vizsgálni. Az energiaigényesség csökkentésének tervezése így a legszorosabban összefügg a tudomány és a technika fejlesztésével. Az iparban a többi között be kell fejezni a kézi munka, valamint a kisegítő folyamatok gépesítését, villamosítását.

Csökkenthető a népgazdaság tüzelőanyag- és energiaigényessége az ágazaton és a termelésen belüli változások hatására is. A széniparban például a fajtájú villamosenergia-ráfordítás egy tonna külszíni művelésű bányában kitermelt szénre 3,2-szer alacsonyabb, mint mélyművelés esetén, a szénvesztéses is harmadrésze csökken. A vaskohászatban az oxigénkonverteres módszer alkalmazásakor az energiaigény négyeszer, a tüzelőanyagigény 10,5-szer alacsonyabb, mint a Martin-eljárásnál. A nikkeliparban például hatodrésze csökkenthető az energiahiány, ha az elektrolit eljárást helyett a hevítéses módszert alkalmazzák. A cementiparban a szárazeljárás energiaigénye 15–20 százalékkal alacsonyabb a jelenlegi módszernél.

Az energiaigény csökkentésében rendkívül fontos szerepet játszanak az új műszaki elven működő gépek, berendezések, technológiák. A mágneses hidrodinamikus generátor a gőzturbinához képest például 20–25 százalékos tüzelőanyag-megtakarítást tesz lehetővé.

A gazdasági mechanizmus tökéletesítéséről hozott határozat módot ad arra, hogy az egyes ágazatok sajátosságainak figyelembevételével kövessék az anyagi ösztönzési alapot, anyagmegtakarítási mutatók alapján. Célszerű olyan alapképző mutatókat intézményesíteni, amelyek növelik a dolgozó kollektívák érdekelttségét a nyersanyag-, tüzelőanyag- és energiatakarítási normák csökkentésében.

— mj —

Megállapodás a mélytengeri bányászatról

A mélytengeri bányászat feltételeiről állapodtak meg a közelmúltban tartott genfi tengerjogi konferencián. Eszerint egy új nemzetközi hatóság rendelkezik majd a kitermelés jogával, megfelelő feltételek mellett azonban akár magánvállalatoknak is hajlandó lesz koncessziókat adni. Az egyezményt hosszú viták előzték meg, noha a tenger ásványkincseinek jelentős kitermelésére a következő tíz évben aligha lehet gondolni.

A mélytengeri bányászat elterjedése azonban várhatóan széles körű és ma még teljes egészében előre nem látható változásokhoz vezethet a világ gazdaságában. Egy amerikai számítás szerint, figyelembe véve, hogy a tókécs világi napi olajfogyasztása 50 millió barrel, a tenger mélyén található szénhidrogén mennyisége legalább 55 év-re lenne elegendő. Ha ezt a szénhidrogénvágyont művelésbe vonnák — adódik a következtetés —, úgy az OPEC jelenlegi monopolhelyzete a világgazdaságra megszűnne.

A tengerfenéken azonban nem csupán szénhidrogének vannak. Az óceánban található — vagyis inkább csak valószínűsíthető — tartalékok részben fűzőanyagok, nitrogén, szulfid, mangán, pedig négyeszeres haladékkal meg a szárazföldi készleteket. Gazdag a tenger mélye a stratégiai fontosságú kobaltból is. Ha ezek a „bányák” elkezdenek termelni, jelenleg a kínálat jelentős részét képviselő afrikai országok súlya számottevően csökkenne. Az pedig, hogy az ellátás jelentős hányadát egy nemzetközi hatóság adná, mindenképpen az — és ellátásstabilizáló hatással lenne. Nyilvánvaló: ha a világ kevesebbé függ Zaire és Zambia részszállításaitól, úgy a régió politikai eseményei mérsékeltebb hatást gyakorolnak majd a londoni fémtőzsde áraitra.

A „hagyományos” bányák tulajdonosainak egyelőre aligha kell azonban valamitől is tartaniuk. Csaknem kizárt, hogy a mélytengeri kitermelés a nyersanyagárak eséséhez vezetne. Sokkal valószínűbb az ellenkezője: a meredei árnövekedés. Abból kell ugyanis kiindulnunk, hogy a tengeri bányászat sokszorosába kerül akár a legkedvezőtlenebb feltételekkel működő hagyományos szárazföldi bányaművelésnek. Vagyis, ha a világ rákényszerül az adott technikai szint mellett az óceáni nyersanyagok kitermelésére, úgy a piaci árak ezen kitermelési költségekre is fedezetet kell nyújtania. A ráfordításokat pedig, legalábbis az első időszakban, jelentősen emelik a magas kutatási költségek, a hosszú előkészület alatt lekötött tőke kamatterhei és a rendkívül kockázatos legalább részben áthárító biztosítás.

A problémák azonban nem érnek véget a kitermeléssel, gondok jelentkeznek a kohászatban is. A tengerből nyert tókécs víztartalma ugyanis rendkívül magas, a fém kinyerése így teljesen új eljárások kidolgozását igényelné. Mindez nyilvánvalóan megnövelné a fémkohászat költségeit és olyan árakat tenne szükségessé, melyek feleznék azokat.

A technológiai újítások bevezetésére a tókécs világban nyilvánvalóan a legfejlettebb országok lesznek először képesek. Elképzelhető, hogy a mélytengeri bányászat ismét visszaállítja a fejlett tókécs országok kohászatának (elsősorban színesfémkohászatának) versenyképességét? Vagy éppen ellenkezőleg, a hagyományos eljárásokat olcsóbban alkalmazható piaci részesedésüket gyorsabban tudják majd növelni? Vagy „kettészakad a világpiac”? Esetleg a bányászat és a kohászat soha nem látott méretű „multinacionalizálása” kezdődik meg, és a kialakuló monopóliumok a fémeket és fémgyártmányokat a régi és az új eljárás valamifajta „kevert” árán fogják áruba bocsátani? Ezekre a kérdésekre ma még nem adható válasz.

(—a—r)

VÁLLALATOK, SZÖVETKEZETEK!

AZ ORSZÁGOS PIACKUTATÓ INTÉZET OKTÓBER 13-A ÉS 17-E KÖZÖTT
INTERKER BÖRZÉT RENDEZ

A KOHÓ- ÉS GÉPIPAR TECHNIKA HAZÁBAN (BUDAPEST VIII.,
RÁKÓCZI ÚT 57.)

100 vállalat és szövetkezet kínálja:

vas-, acél- és színesfém anyagait,

építési és szerelési anyagait,

gépeit, műszereit,

szerszámait, szerelvényeit,

kötőelemeit,

elektromos anyagait,

festékeit, vegyi- és műanyagait.

A felajánlott anyagok katalógusai az érdeklődőknek a helyszínen is
a rendelkezésükre állnak.

Nagy vásárlási lehetőség!

Nyitva: csak egy hétig, mindennap 9-től 15 óráig.

*A Műszer- és Irodagépértékesítő Vállalat
és a METRIMPEX
Magyar Műszeripari
Külkereskedelmi Vállalat
tisztelettel meghívja Önt*

a MOM és a Triumph-Adler kooperációban készülő írógépek és
a Triumph-Adler kooperációban készülő írógépek és
a Triumph-Adler által gyártott modern irodagépek

BEMUTATÓJÁRA

A bemutató helye: Budapest VI., Népköztársaság útja 2.,
a MIGÉRT bemutatóterme.

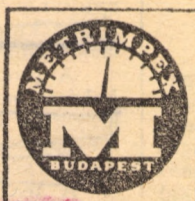
Megtekinthető:

október 8-án, 9-től 16 óráig,
október 9-én, 9-től 16 óráig,
október 10-én, 9-től 13 óráig.

Külföldi és magyar szakemberek részletes műszaki és kereskedelmi
információval állnak az Ön rendelkezésére.

Látogatását előre is köszönjük.

Megvételre felajánlunk

bontásból eredő,

komplett

áruházi berendezéseket:

F-modul és Karcagi típusokat.

Érdeklődni lehet: a

CENTRUM ÚTTÖRŐ- ÉS IFJÚSÁGI ARUHAZ
Gondnokságán
Tel.: 173-392.

**Hirdessen
a Figyelőben!**

TEJTENGER ÉS HÚSHEGYEK

A svájci élelmiszergazdaság — sok más fejlett országhoz hasonlóan — két gonddal küzd: a túltermelés válságával és a növekvő termelési költségekkel. A termelők jövedelmük állandó növekedését szeretnék elérni, ezért a termelői árak, illetve az állami támogatás folytonos emelésére törekcsenek. A fogyasztók ezzel szemben a magas árakra panaszkodnak. Az államnak ugyanakkor — a költségvetés növekvő deficitje miatt — egyre nagyobb gondot okoz a termelői árak garantálása, illetve a termelők támogatása.

Csökkenteni a termelést

Svájcban az 1973—74. évi első olajválságot követő recesszió után — különösen a vendégmunkások számának drasztikus csökkentése következtében — az élelmiszerek iránti kereslet évente 0,3—0,4 százalékkal nőtt. Ezzel szemben a mezőgazdasági termelés növekedése meggyorsult, s 1973 óta átlagosan évi 3,2 százalék volt, ami mindenekelőtt tejtengeten és húshegyeken mutatkozik meg.

A három éve bevezetett tejkontingentálás nem hozta meg a kívánt eredményt: 1979-ben például a 2,9 milliárd kg-os határ helyett 3,03 milliárd kg volt a termelés. A növekvő értékesítési kiadások — az ár állami garantálása miatt — 649 millió frankjába kerültek a központi kormányknak. Amellett, hogy a „tejtenger” sem sikerült lecsapolni — a tejtermelésről és a húsról való áttérésrel — húshegyek keletkeztek. Tavaly összesen 430 ezer tonna húst termeltek, amelynek jelentős része raktáron maradt. Hogy korlátozzák a hústermelést, ez év január 1-től engedélyhez kötötték az új istállók építését. Felső határt állapítottak meg a hús- és tojástermelésre; az engedélyezett mennyiségen felül az állattartóknak a jövőben pótdótot kell fizetniük, bár arra is lehetőségük van, hogy a következő négy éven belül — megfelelő kártalanítás fejében — önkéntesen leépítsék állatállományukat. Az állatállomány további csökkentésére a következő három évben a takarmányimport évi 5 százalékos mérséklését tervezik. Ha figyelembe vesszük, hogy a svájci sertésenyésztésben messzemenőleg importtakarmányt használnak, ez jelentős korlátozó tényező lehet. (A takarmánybehozatal már 1973—79 között összesen 23 százalékkal csökkent.)

Míg a svájci kormány agrárpolitikájában az importkorlátozás és az importárfelölés állandó szabályozó eszköz, addig a felesleges exportálását és kiadásait ritkán alkalmazzák. A drágán termelt termékek külföldi elhelyezése ugyanis szintén jelentős állami támogatást igényelne. Az állami támogatás növekedése viszont az állam szerepének növelését feltételezné, amit éppen a konzervatív Svájcban elleneznek a legjobban. Ezért nehéz megoldani a többlettermelés mind bel-, mind külföldi értékesítését.

Mesterségesen magas árak

A mezőgazdasági termékek fogyasztói árai az utóbbi 20 évben az átlagosnál lassabban emelkedtek. Általában csak az államilag garantált árak (tej, kenyérgabona) nőnek folyamatosan, az olyan alapvető termékek, mint hús vagy a tojás ára az utóbbi évek túltermelése eredményeként visszaesett.

A svájci mezőgazdasági árak azonban változatlanul meghaladják a világpiacnál magasabb közös piaci árakat is. Az Európai Közösséghez viszonyítva, a tej és a szántóföldi növények ára kétszer, a marhahúsé másfélszer, a sertésé 25 százalékkal magasabb. Ennek az az alapvető oka, hogy Svájcban a költségek megtérülését minden termékre törvény biztosítja. A következmény: amellet, hogy az agrárpolitika rendkívül költségessé vált a fogyasztóknak, az államnak is egyre több eszközt kell a mezőgazdaság támogatására fordítania. (Jelenleg a mezőgazdasági jövedelmek egyharmada származik az államtól.) Ez a politika hosszú távon nem folytatható, hiszen a szövetségi kormány költségvetésében már így is közel 40 százalék (1979-ben 6 milliárd frank a mezőgazdasági szubvenció).

A magas beszerzési költségek hátrányosan érintik a svájci élelmiszeripart is az importversenyyel szemben. Az élelmiszeripar a mezőgazdasági politika alapvető jövedelmének kiegészítésére közvetlen fizetéseket javasolnak. Ez azonban az egyébként is súlyosan deficités államkasszázt terhelné meg. (1979-ben a szövetségi költségvetési hiány rekordösszegű, 1,7 milliárd frank volt.)

Az idén a mezőgazdasági jövedelmek — döntően a húsárak csökkenése következtében — 3 százalékkal mérséklődnek. Hacsak nem emelik a termelői árakat, illetve nem kapnak további állami támogatást, a mezőgazdasági munkabérek napi 17 frankkal esnek. Ugyanakkor más gazdasági ágakban 5 százalékkal emelkednek a bérek, ami a fogyasztói

árak várható 4 százalékos drágulása mellett reálbér-emelkedést is jelent. A jövőben a jövedelmek emelkedését — ideális módon — a költségek csökkentésével kellene biztosítani. Ez azonban bizonyos szerkezeti átalakításokat is feltételez.

A jövedelmi különbségek kiegyenlítése

A svájci mezőgazdaságon belüli nagy jövedelmkülönbségek lényegében három okra vezethetők vissza: 1. a vállalkozók eltérő vezetési képessége — ezt képzéssel és tanácsadással lehet mérsékelni, de végképp megszüntetni nem; 2. az eltérő természeti feltételek — ezt a hátrányosabb helyzetben levő hegyvidéki gazdaságok fokozott állami támogatásával részben kiküszöbölték; 3. az eltérő üzemmegvalóság — ennek a tényezőnek eddig viszonylag csekély figyelmet fordítottak, ami a jövőben valószínűleg nem így lesz.

A tejkontingentálás, a hústúltermelés, a kimerült zöldség- és gyümölcsstermelési lehetőségek nagymértékben nehezítik a jövedelmi különbségek problémájának a megoldását. A korábbiakkal ellentétben ma nem nagyon vannak lehetőségek az üzemen belül a jövedelem javítására. Esetleg olyan részterületek maradnak nyitva, mint a fogyasztóknak való közvetlen szállítások, vagy a bogys gyümölcsök és a virágok termesztése. Ezek azonban csak igen kis mértékben járulnak hozzá a problémák megoldásához.

A fogyasztók — érthetően — az árkiegyenlítés fizetése mellett szállnak síkra. A termelők hosszú távú agrár-

politika kidolgozását, továbbá a gazdaságok számának megtartását, a hízalásnak és feldolgozásnak a paraszti gazdaságokba való visszahelyezését követelik. Ez utóbbiak mellett szól, hogy a monokultúrák, teljesen automatizált nagyüzemek aránytalanul sok energiát fogyasztanak, vegyi anyag-felhasználással veszélyeztetik a környezetet. Ugyanakkor az sem lehetséges — érvel a parasztszövetség —, hogy a belföldi termelést korlátozzák, amikor 7 éve 50 százalék körül stagnál a nettó önellátás szintje. Összehasonlításként az élelmiszerönellátottság Észak-Európában 80 százalékos, az EGK-ban 92 százalékos, az USA-ban 100 százalékos.

Az önellátás növelésére — a termelési adottságoktól függően — elsősorban a takarmánygabonából és a kukorrapából lenne lehetőség. (Itt jelenleg 28—30 százalékos az önellátás szintje.) Azonban ez sem egyszerű. A kukorrapa-termőterület növelését például a törvény engedi. Az ok pénzügyi jellegű. A szövetségi kormány ugyanis kiegyenlíti a többnyire alacsony import-cukorár és a magas belföldi előállítás költségek közötti különbséget, amihez a fedezetet részben az importcukor árlefölésével teremtik meg.

Honegger, svájci gazdasági miniszter szerint a mezőgazdasági termelés finanszírozását az adófizetők helyett a fogyasztókra kellene áthárítani, de a részleges túltermelés miatt óvatosan. Mivel a technikai haladás eredményeként várható a termelés további növekedése — ez egyre inkább az értékesítési lehetőségek határaiba ütközik — a termelést korlátozni kell. A tejkontingentáláshoz hasonló kedvezőtlen mellékhatások elkerülésére az árdifferenciálás bevezetését javasolja. Akármilyen módszereket is alkalmaznak, azok hatása legfeljebb csak 3—4 év múlva jelentkezik.

Horváth Éva

Válságos idők az EGK halászatában

A jelek szerint újabb ágazattal „gazdagodik” a Közös Piac válságiparágainak sora: a textilipar, a hályógyártás és az elektronika egyes szektorai után kritikus helyzetbe került a halászat is.

Korszerűtlen hajópark

A közös piaci tagországok halászati gondjai régiiek. Nagy-Britannia csatlakozása óta a parti vizek kiterjedése, valamint az évente kifogható hal mennyisége állandó vitát okoz a tagországok között. Tetézte a gondokat az elmúlt évtized második felében az üzemanyagárak szüntelen emelkedése, a halászhajók tulajdonosai ugyanis egyre kevésbé tudták megfizetni a gázolajat. Ráadásul nehezebb az értékesítés a legfontosabb piacokon: az Egyesült Államokban több éve fokozatosan csökken a kereslet, a többi halimportőr ország piacát pedig elárasztja a norvég és a kanadai hal. Ez a két állam ugyanis időben modernizálta halászflojtáját, s a kormányzat nagy összegű hitelekkel és kölcsönökkel támogatta a „tengeri iparágát”.

Manapság a Kilencek halászatát a leg-
rövidebben úgy lehet jellemezni: túl sok halás, túl sok halászhajó, túl kevés hal. A korábbi rablógazdálkodás következtében jelentősen csökkent a közös piaci vizek halállománya, s a tengervíz fokozódó szennyezése ugyancsak a vízi állatvilág megcsappanásához vezetett. (Az Északi-tengerben például annyira kevés lett a tőkehal a mértéktelen lehalászás „eredményeként”, hogy négy esztendővel ezelőtt Brüsszel kénytelen volt halászati tilalmat elrendelni erre a halfajtára.)

A nehézségek miatt folyamatosan csökken az itt foglalkoztatottak száma. Franciaországban például rövid idő alatt több mint 10 ezer halász volt kénytelen felhagyni mesterségével. Több ezer kisebb-nagyobb halászhajót állítottak le tulajdonosaik a hal és az értékesítési lehetőségek hiánya miatt. Franciaországban és Nagy-Britanniában már-már veszélyes méreteket ölt a halászhajó-munkanélküliség.

Általános vélemény a Közös Piac tag-
országaiban, hogy a halászflojtákat csökkenteni kell, mert belátható időn belül lé-

nyeges javulás nem várható az ágazatban. A fájdalmas műtét felelősségét azonban egyik állam se kívánja magára vállalni, ezért továbbra is a kormányok némi támogatást nyújtanak a „megroggyant” halászatnak. Az ágazat rekonstrukciójához elegendő anyagi eszközök nem állnak rendelkezésre sem Brüsszelben, sem az egyes tagországokban, ezért a költségvetési juttatások csak felületi kezelést jelenthetnek. Franciaországban és az NSZK-ban az állam az üzemanyagár emelkedésének egy részét magára vállalja, a halászk támogatást kapnak a gázolaj vásárlásához. A szigetországban a költségvetés pénzügyi segítséget nyújt hitelek és kölcsönök formájában korszerű és energiatakarékos halászhajók építéséhez. Erre a célra, valamint a veszteségek egy részének fedezésére a kormány idén 33 millió font támogatást nyújt. A központi segítség a tagországok halászatának csak cseppet jelent a tengerben, s mindössze a legégetőbb gondok enyhítésére, valamint a veszteségek némi csökkentésére elegendő.

Jövöre új halászati rendtartás?

Szakértők véleménye szerint súlyos veszteségeket okoznak a jövőben a Közös Piac halászatának a tengeri határok, vagyis a parti gazdasági övezet 200 mérföldre történt kiterjesztése. Ezentúl ugyanis ezen az övezeten belül idegen hajók csak korlátozott halászati tevékenységet folytathatnak, s mindössze a nyílt tengerek és óceánok maradnak meg. A látszat ellenére a nyílt vizek nem igazán jó halászterületek, hiszen a világ halfogásának 99 százaléka a partmenti 200 mérföldes vizekről származik. A jövőben mindenki elsősorban a saját vizein halászhat, s a fogási feltételek, a tenger gazdasága meglehetősen eltérő az egyes országokat övező tengerekben.

Csaknem egy évtizede folytatnak a Kilencek éles és eredménytelen vitát az új közös halászati politikáról, amelynek újra kellene szabályoznia a közösségi halászati övezet kiterjedését, valamint az egyes országok évi halászati kvótáját. A tárgyalások elsősorban Nagy-Britannia miatt jutottak Zátonyra, a szigetország

ugyanis saját vizeiről szinte teljesen ki akarja rekeszteni a közös piaci halászflojtát, saját halászati részére pedig a többiek számára elfogadhatatlan előnyöket követel. Brüsszelben mindenesetre megunták a huzavonát, s arra számítanak, hogy a jövő év elején életbe léptethetik az új közösségi halászati rendtartást... Sokak azonban kételkednek a határidőt illetően, London makacssága ugyanis változatlan, csak preferenciális megállapodást hajlandó aláírni.

A Kilencek halászflojtája döntően olyan hajókból áll, amelyek elsősorban partmenti halászásra alkalmasak, s nem tudnak eljutni a 200 mérföldön kívüli vizekre. Így azok az államok kerülnek viszonylag kedvezőbb helyzetbe, amelyek 200 mérföldes tengeri gazdasági övezete halban gazdag, mert saját hajóik ott zavartalanul tevékenykedhetnek, s flottájukat halhiány miatt nem kell idegen, vagy nemzetközi vizek közelébe vezényelni.

A Közös Piac halászata akkor jutott válságos helyzetbe, amikor az előrejelzések a haligény növekedését jósolták. 1990-ben 85, az ezredfordulón pedig már 93 millió tonna lesz a világ halfogyasztása, illetve az ipar haligénye. (Érdemes megjegyezni, hogy a kifogott halmennyiség egynegyedét az ipar dolgozza fel halliszté, olajjá és más anyaggá.) Optimista becslések az ezredfordulóra 130 millió tonnára teszik a világ halkeresletét, s jelentős kínálati hiánnyal számolnak.

Mindez persze nem jelent vigaszt a jelenleg válságjeleket mutató közös piaci halászat számára. Az ágazat strukturális átalakítása nem tűr további halasztást. A felismerést azonban az anyagi eszközök hiánya és a konjunktúra kedvezőtlen alakulása miatt nem követheti tett. Brüsszel egyelőre nem lát kiutat a jelenlegi helyzetből. Cselekvésképtelenül kénytelen tudomásul venni azt a nemrég nyilvánosságra hozott FAO-statisztikát, amely a fejlődő országok előretöréséről tanúskodik: míg 1950-ben a fejlődő országok 27 százalékkal részesedtek a világ halfogásából, manapság ez az arány már megközelelti az 50 százalékot, s az ezredfordulóra elérheti a 60 százalékot is.

G. Gy.—Sz. P.

**Sürgős
hirdetési
megrendelését
telexen is
feladhatja!**
22-5555

A nemzetközi agrárkereskedelem kedvezőbb lehetőségei

A Magyar Közlöny 63. és 64. száma közölte az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) Marhahús Egyezményének és Nemzetközi Tejtermék Egyezményének kihirdetéséről szóló 35/1980. és 36/1980. számú minisztertanácsi rendeletet. E rendeletek alapján Magyarország 1980. január 1-től tagja a GATT Marhahús Egyezménynek és a Nemzetközi Tejtermék Egyezménynek is, melyek mind-egyikét a GATT keretében 1973-tól 1979-ig tartó kereskedelmi tárgyalásokon dolgozták ki.

Az elmúlt évtizedek során önkényesen alkalmazott mezőgazdasági politikák rendszere akadályozója lett a világ mezőgazdasági kereskedelmének. Az egyes országok egyre erősödő protecionista gazdaságpolitikát folytattak, nem törődve azzal, hogy a belső fogyasztás és saját mezőgazdasági termelőik jövedelmének biztosítása érdekében folytatott gazdaságpolitika mennyire torzíja a nemzetközi mezőgazdasági-kereskedelmi viszonyokat.

Tárgyalások a rendezésre

Az 1973-ban indult GATT kereskedelmi tárgyalások ezért célul tűzték ki a mezőgazdasági termékek nemzetközi kereskedelmét zavaró akadályok csökkentését, a legkeresettebb mezőgazdasági termékek kínálatának stabilizálását, a különböző gazdaságpolitikai gyakorlatok közelítését.

A tárgyalásokon részt vevő országok sokirányú és egymással ellentétes érdekeltsége miatt az érdemi tárgyalások csak esztendő múltán indultak meg. 1975-ben a Mezőgazdasági Csoporton belül létrejött három termékalcsoport: gabonával, tejtermékkel és hússal foglalkozó alcsoport. Erre a három termék-körre azért esett a választás, mert ma-gukban foglalják a nemzetközi mezőgazdasági kereskedelem legnagyobb részét; homogén jellegük miatt alkalmasak a multilaterális rendezésre, és nem utolsósorban azért, mert ezekhez a termékekhez fűződtek a legnagyobb tárgyaló országok (USA, EKG, Japán) érdekei. (A három termék-kör közül a gabonával foglalkozó alcsoportba tartozó termékek átfogó nemzetközi rendezése nem történt meg.)

A húsról vonatkozó alcsoport figyelme

elsősorban a marhahús, a borjúhús és a vágómarha-kereskedelem rendezésére összpontosult. Elsőként a világ húspiacát elemezték, majd a húskereskedelem akadályait országonként vizsgálta. Ezután a kereskedelem liberalizálására vonatkozó javaslatokat, az összehangolt tevékenység, a stabil és biztonságos piac megteremtésének lehetőségeit és a nemzetközi együttműködés lehetséges formáit vizsgálta. 1977-78-ban az alcsoport „Marhahús Egyezmény”-t dolgozott ki. Az egyezmény az élőmarhára, a marhahúsról és a borjúhúsról terjed ki, e termékek piacának és kereskedelmének kiterjesztését és a nemzetközi együttműködés elősegítését tűzte ki célul. E cél érdekében az egyezmény információadást (termelés, fogyasztás, ár, kereskedelem, hazai politika, kereskedelmi megállapodások stb.); vitás esetekben való eljárásra és konzultációkra vonatkozóan tartalmaz előírásokat.

Az egyezmény keretében létrejött nemzetközi tanács feladata: a húspiaci helyzetnek és a piaci kilátásoknak felbecsülése; javaslatok kidolgozása a problémák megoldására és megfontolásra ajánlása a kormányoknak a piaci egyensúly meg-bomlása, vagy annak veszélye esetén. A Tanács az egyezmény tagországainak képviselőiből áll. Évente két alkalommal ül össze és minden résztvevő egyetértésével hoz határozatokat.

Csekély javulás

Az egyezmény nem érinti a tagok GATT-jogait és kötelezettségeit, beleértve végső megoldásként a GATT XXII. és XXIII. cikkelye szerinti eljárás igénybe vételét. (Konzultációk, illetve engedmények visszavonása; hatálytalanítása.) Az egyezmény 1980. január 1-én lépett életbe, három évig érvényes, és további három évre meghosszabbítható.

A hússal foglalkozó alcsoport a magyar exportterületek szempontjából egyik legfontosabb tárgyalási terület volt. Azt reméltük, hogy a tárgyalásokon a magyar export számára szabad piacrajutási feltételeket, kereskedelmi biztonságot, széles körű együttműködést érhetünk el. A húsról vonatkozó egyezmény a nemzetközi kereskedelem kedvezőbb lehetőségét ugyan megteremti, de a magyar elvárás

nem elégíti ki, lehetőségeinket csak kis-mértékben javítja. Az egyezményhez való csatlakozást az indokolta, hogy az információs mechanizmus lehetőséget teremt a világgazdasági helyzet folyamatos figyelemmel kísérésére; a konzultációs mechanizmus pedig lehetővé teszi kereskedelmi problémáink nemzetközi fórumon történő felvetését. A Hús-Egyezményhez való csatlakozás további előnye, hogy az egyezmény keretén belül lehetőséget ad a résztvevő országok közötti kétoldalú megállapodások kötésére.

A csatlakozás indokai

A tejjel foglalkozó alcsoportban először technikai és elemző munka folyt. (A kereskedelmet akadályozó gyakorlat direkt és indirekt hatásai; az egyes országok ilyen jellegű intézkedéseinek vizsgálata stb.) 1977-ben kezdődött meg a Nemzetközi Tejtermék Egyezmény kidolgozása. Az egyezmény célja: a tejtermékek világkereskedelmének liberalizálása és kiterjesztése, nagyobb stabilitás a világkereskedelemben, a felesleg és hiányok elkerülése, a nemkívánatos áringadozások és általában a világkereskedelmi zavarok kialakulásának elkerülése, nemzetközi együttműködés a fenti célok elérése érdekében.

IDŐHÁTRÁNYBAN

Magyar-spanyol gazdasági kapcsolatok

A magyar-spanyol gazdasági kapcsolatokat — a két ország külkereskedelmi teljesítményéhez képest — a több évtizedes időhátrány jellemzi. Spanyolország a közelmúltig Európa elmaradott országai között szerepelt, amely a világgazdaságtól is elszigetelődött. Az ötvenes évek végén végrehajtott átfogó gazdasági változások után viszont rendkívül gyorsan fejlődött s ez a folyamat a külkereskedelmi elszigeteltség leépítésével párhuzamosan haladt előre.

Spanyolország az elmúlt másfél-két évtizedben a kontinens elmaradott országai sorából átlépett a közepesen fejlett ipari országok csoportjába s a fejlett tőkésországokhoz viszonyított lemaradását is csökkentette. A spanyol gazdaság évi 100 milliárd dollárt meghaladó bruttó termékével a világgazdaság jelentős teljesítményű nemzetgazdaságai közé emelkedett. Ez az ország külkereskedelmi forgalmában is tükröződik: Spanyolország nemzetközi árucere-forgalma az 1958. évi 1,4 milliárd dollárról 1979-ig 31,8 milliárdra nőtt. Az elmúlt évben 18,7 milliárd dollár értékben importált, kivitelének értéke pedig 13,1 milliárd dollár volt.

Évi 50 millió dollár

A magyar-spanyol árucere-forgalom értéke szembevetve alacsony, az utóbbi évek átlagában mintegy 50 millió dollár. Nemcsak a spanyol és a magyar külkereskedelmi teljesítmény tükrében — az utóbbi valamivel több a 14 milliárd dollárnál — alacsony, hanem a kevésbé fejlett egyéb európai országokkal lebonolyított forgalomhoz képest is. A kölcsönös árucere alacsony szintje tulajdonképpen azt példázta, hogy a nemzetközi gazdasági kapcsolatok építésében is fontos szerep van az időtényezőnek.

Az európai országok közül — politikai okok következtében — Spanyolországgal jött létre legkésőbb államközi megállapodás. A szerződéses kapcsolatok normalizálására alig egy évtizeddel ezelőtt került sor, az első hosszú lejáratú államközi árucere-forgalmi, hajózási, szállítási, valamint gazdasági és műszaki együttműködési megállapodást 1970-ben írtuk alá, amelyet 1976-ban egy hasonló jellegű tíz évre szóló államközi megállapodás követte. Aligha kell bizonyítani, hogy a két ország második világháború utáni gazdasági kapcsolatai viszonylag frisskeletűek, a kölcsönös piacismeretek hiányosak, a személyi-üzleti kapcsolatok korántsem olyan méretűek, mint az egyéb európai országokban.

Az egyezmény előírásai kiterjednek valamennyi tejtermékre. Az egyezmény keretében létrejött tanács értékelte a tejjel világgazdasági helyzetét és kilátásait; vizsgálja az egyezmény működését, javaslatokat dolgoz ki a problémák megoldására és megfontolásra ajánlja a kormányoknak. A Tanács az Egyezmény tagországainak képviselőiből áll, évente két alkalommal ül össze és minden résztvevő egyetértésével hoz határozatokat. Az egyezmény 1980. január 1-én lépett életbe, ugyancsak 3 évre szól, és további 3 évre meghosszabbítható.

Az egyezmény három jegyzőkönyvet tartalmaz specifikus kötelezettségeikkel. A tejjelről szóló jegyzőkönyv minimum exportárakat állapít meg a sovány tejporra, a zsíros tejporra és az íróporra. Minimumáron alul az exportőrök nem exportálhatnak. A minimum exportárak a piaci helyzettől függően változtathatók. Takarmányozásra bizonyos körülmények között minimumáron alul is lehet szállítani sovány tejport. A jegyzőkönyvben rögzített előírások alól egyes esetekben a Tej-Tanács felmentést adhat, annak érdekében, hogy a minimumár miatti nehézségeket az érintett tagországok elkerülhessék.

A tejszírra és a sajtra vonatkozó jegyzőkönyv ugyancsak minimumárakat állapít meg, sajt esetében a szárazanyag és a zsírtartalom figyelembevételével. A sajt-jegyzőkönyv lehetővé teszi félkész sajt minimumáron alul exportját, ha az termelési hiba, vagy romlékonyság miatt a normál exportminőséget nem éri el.

Magyarország nem tartozik a jelentős tejtermékexportőrök vagy importőrök közé, csatlakozásunkat azonban indokolják a szerezhető információs tapasztalatok, amelyek megkönnyítik a nemzetközi tejtermék-kereskedelemben való eligazodást.

Magyar Lászlóné

Vegyitermék export-import

1980-ban 55 milliárd forint

Az elmúlt évtizedben a vegyipari termékek alkották a magyar külkereskedelmi legdinamikusabban fejlődő forgalmi szektorát. Az évtized kezdetén a vegyi áruk a teljes forgalomban kb. 12 százalékkal részesedtek, az elmúlt évben már csaknem 16 százalékkal. A gyors fejlődés közepette elsősorban a kivitel áruszerkezete módosult. A hetvenes évek elején az export mintegy 60 százalékát a gyógyszeripari termékek alkották, ezek részesedése 1979-ig 30 százalékra csökkent, a vegyipari export legjelentősebb árucsoportja — a szerves és szervetlen vegyipari termékek lettek.

A vegyipari termékek forgalmának rendkívül erőteljes növekedése és a kivitel áruszerkezetének változása a vegyi külkereskedelemben legnagyobb szakváltalatánál, a Chemolimpexnél érzékelhető. A vállalat nem rubel elszámolású exportja az elmúlt négy évben több mint háromszorosára nőtt s ennek eredményeként a nem rubel elszámolású forgalomban az export-import arány a korábbi 1:5-ről 1:2-re javult.

Az elmúlt évben a nem rubel elszámolású kivitel mintegy 40 százalékos növeledését — az árualapok újabb keményítésekkel való bővülése mellett — a vegyi termékek széles körét érintő áremelkedések is előmozdították. 1980 január-augusztus időszakában a Chemolimpex nem rubel elszámolású kivitele — miközben a vegyipar termelése stagnált — továbbra is jelentős mértékben, csaknem 27 százalékkal emelkedett. Éves szinten azonban kb. 10 százalékos mértékű exportnövekedés várható. Az idei évben ugyanis a vegyi termékek tőkés piacán dekonjunkcióra — csökkenő kereslet, túlkínálat — bontakozott ki, számos vegyi termék, ezek sorában a műanyag-alap-

anyagok és a különféle olajszármazékok ára csökkent. Az export január-augusztusi jelentős növekedésében a nitrogénműtrágya, az acélradialneu- és a mezőgazdasági radiálabroncs-kivitel nagyobb volumenének és értékének volt döntő szerepe.

A Chemolimpex nem rubel elszámolású — s több száz millió dollár értékű — exportjában ma már a szerves és szervetlen vegyipari termékek dominálnak. A nitrogénműtrágya részesedése 20 százalék, a PVC több mint 10, az aromás vegyületek ugyancsak több mint 10 százalékkal szerepelnek a kivitelben.

Az elmúlt évben a vállalat nem rubel elszámolású behozatala kismértékben csökkent, január-augusztus időszakában viszont csaknem 20 százalékkal emelkedett. A szeptember-december időszakra vonatkozó kötések a nem rubel elszámolású behozatal — éves szinten — kb. 10 százalékos emelkedését valószínűsítik.

A vállalat rubel elszámolású forgalmát is az jellemezte, hogy a január-augusztusi időszak növekedési-dinamikája lényegesen erőteljesebb az év egészére tervezettnél. A rubel elszámolású kivitel az év első nyolc hónapjában csaknem 23 százalékkal emelkedett. A behozatali kontingens-előírányzatok teljesítésében azonban néhány kulcsfontosságú termék-nél — nyersfoszfát, kálisól, marónátron — ebben az évben is problémák, lemaradások tapasztalhatók. A rakodó- és szállítóképesség elégtelensége egyébként nemcsak az importot akadályozza, hanem az exportot is, elsősorban a vagonigényes, nagy tömegű és súlyú áruknál.

A Chemolimpex rubel és nem rubel elszámolású vegyitermék-forgalmának értéke ebben az évben várhatóan meghaladja az 55 milliárd forintot.

(g.)

Élelmiszer-kivitel az NSZK-ba

Az NSZK földművelésügyi miniszterétől egy sajtótájékoztatót megkérdezték: mit lehetne tenni az NSZK-ba irányuló magyar élelmiszerexport növelése érdekében. Mert bár az NSZK-ba irányuló magyar kivitel a teljes export 10 százaléka és ennek 22-23 százaléka élelmiszer, az NSZK élelmiszerimportjában a magyar szállítások alig érik el az 1 százalékot.

A kérdésre a miniszter azt válaszolta: ahhoz többet kellene enni. Bármennyire is tréfásnak hangzott ez a kijelentés, végső soron a lényegre tudatta. Az NSZK-ban a háziasszonyok nem méltatlankodnak azért, mert a gazdag élelmiszer-vásztételek — ezt a közelmúltban zárult nemzetközi élelmiszer-kiállítás, a kölni ANUGA is bizonyította — hiányoznak a magyar áru.

A magyar termékek zöme: húskészítmények, borok, mélyhűtött áruk stb., jó részt élelmiszer-különlegességek. Ez az áruszerkezet többek között a szigorú közös piaci agrár rendtartás következménye, amely a kivülálló számára az alacsony feldolgozottságú termékek exportját sújtja. Nem véletlenül!

Az Európai Gazdasági Közösség mezőgazdasága már évek óta többet termel a belső szükségletnél. A mezőgazdasági termékek önellátottsági foka eléri a 103 százalékot. Az egyes tagországokban az önellátás helyzete természetesen eltérő. Franciaország, Hollandia, Dánia és Írország jóval többet termel, mint amennyit fogyaszt. A közösség legnagyobb túlerője abszolút értékben Franciaország, ahol az önellátottság foka megközelíti a 130 százalékot. Ennek megfelelően mezőgazdasági termékeinek körülbelül egyötödét exportálja.

Hollandia, Dánia és Írország többlettermelése relatíve még ennél is nagyobb. Hollandia önellátottsági foka ugyanis több mint 152 százalék, Dániáé és Írorszáé pedig a 200 százalékot is meghaladja.

Az NSZK 9 százalékkal termel kevesebb mezőgazdasági terméket, mint amennyit elfogyaszt. Ezt a 9 százalékos célozást meg Európa és Amerika élelmiszer-exportőrei, köztük a magyar szállítók is.

És a versenyben nehéz az igényeket követni, igénytámasztásról pedig nem is lehet beszélni. Például az eddig valószínű jolly-jóker-nak tartott szalámiról kiderült, hogy bármennyire is híres és hamisításra csábító termék, exportjának korlátot szab, hogy hizlal. A fiatalabb generációhoz tartozó vásárlókban már nincs meg a Herz és a Pick szalámik iránti nosztalgia. Ha hizlal, nem veszik.

Persze, az NSZK piacán olyan minőségi követelményekkel is számolni kell, amelyeknek célja a hazai termelők — még ha az NSZK a liberális kereskedelmi partnerek közé is tartozik — támogatása. (Azt azonban meg kell jegyezni, hogy a jó minőség a magyar fogyasztóknak szánt termékeknél is követelmény, s ha ennek kielégítése, teljesítése lenne a jellemző — az exportban sem lennének különösebb gondok a minőséggel.)

Az üzletpolitikához tartozik a piaci diverzifikáció, magyarul szólva az, hogy hány helyen kapcsolódunk az érintett piacokhoz. Jelenleg még sok piacon adunk kizárólagos értékesítési jogot, s ilyenkor egy-egy országban csak egy cég foglalkozik a magyar élelmiszerek eladásával. Ez gyakorlatilag azt is jelentheti, hogy egy ügynökség, vagy egy cég munkájától függ, mennyit és milyen áron tudunk exportálni az adott piacra.

Az NSZK-ban nem ez a jellemző. Az ide exportált termékek közül például a szalámit, a gyulai és a csabai kolbászt, a készleteket és néhány sajtféleséget a müncheni Thomas Niederreuther, a hamburgi I. Schroeder és a Swit cég forgalmazza. A vágott baromfi értékesítése a nürnbergi Leo Ringel, a müncheni Wigel és a stuttgarti J. Kauffmann érdekltség körébe tartozik.

A magyar élelmiszerek közül elsősorban a mélyhűtött termékek exportja nőtt. Ez a fagyasztott termékek kiváló minőségének, az első vonalbeli technológiáknak köszönhető. A svéd gyártmányú fluo-dizációs hűtőfolyosók — ahol mínusz 35 °C-os légrétegben lebeg az áru — és az amerikai szalagos gyorsfagyasztók elsőosztályú árut produkálnak.

A piros-fehér-zöld címkével ellátott mélyhűtött gyümölcs- és zöldségárak az NSZK-ban érvényesülő kiskereskedelmi árak felső régióiban helyezkednek el. És hogy az ár mennyire értékittélet, azt az is jelzi, hogy a magyar hűtőipar az NSZK-ban az Unilever multinacionális cég nyugatnémet vállalatával, a Langese-Iglo-val, és az éppnél kisebb, de az NSZK-piacon jelentős szerepet játszó frankfurti Handelsverkehr céggel is kooperál. A harmadik piacra is érvényes együttműködési szerződések közül okvetlenül meg kell említeni azt, amelyet a Bábolnai Mezőgazdasági Kombínát kötött az NSZK-beli TETRA-Zucht vállalattal.

Ez a kooperáció — aminek lényegét hosszadalmas lenne elmagyarázni — lehetővé tette, hogy más világcégeket megelőzve, Angliába, az NSZK-ba, Franciaországba, Spanyolországba, Hollandiába, Belgiumba és Olaszországba adjanak el broiler-tenyészanyagot. A bábolnai vállalat nemcsak „csirkében utazik”. A bevált kooperációt kiterjesztették a sertésre és a juhra is.

Az olajtermelő arab országokban jelentkező nagy élelmiszer-kereslet kihasználása érdekében — hiszen a piac megszerzése nem azonos a rendelés felvételével — az együttműködő NSZK-céggel Protinas GmbH néven közös vállalatot is létrehozottak.

A közös üzletnek az a célja, hogy a Bábolnán kifejlesztett iparszerű baromfi-hús- és tojástermelési, valamint sertés-hús- és bárányhústermelési rendszereket a világban fellelhető legújabb biológiai és technikai ismeretekkel, eszközökkel kiegészítve lehessen eladni.

Az ilyen jellegű kapcsolatokat bővíteni lehetne, mert az NSZK-val létesített 360 kooperációnak (a tőkés kooperációk zöme) még csak elenyésző hányada érinti az élelmiszer-termelést és -értékesítést.

Bonyhádi Péter

Magyarország felvételét kérte az ENSZ két szakosított pénzügyi intézményébe

A Magyar Távirati Iroda 1981. november 4-én közölte, hogy hazánk hivatalosan kérte az ENSZ két szakosított szervezetébe — a Nemzetközi Valuta Alapba és a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bankba — való felvételét. Mint a közlemény megállapítja: a felvételi kérelmet Magyarország a nemzetközi pénzügyi együttműködésbe való egyre intenzívebb bekapcsolódása, valamint gazdasági életünkben a kül-gazdasági feltételek jelentőségének növekedése indokolja.

Az ENSZ két szakosított pénzügyi szervezete — hosszú éveken át folytatott tárgyalásokat követően — 1944. július 22-én az USA-ban levő Bretton Woods-ban alakult meg.

A Nemzetközi Valuta Alapnak (International Monetary Fund — IMF) az alapokmány szerinti célja: a tagállamok közötti valutáris együttműködés rendszerének kialakítása, a valutaleértékelési versenyek megszüntetése, a valutáris korlátozások fokozatos felszámolása és a folyó fizetésekre a valuta-konvertibilitás megteremtése, a fizetési mérlegek átmeneti egyensúlyhiányainak hosszú lejáratú hitelezés révén való áthidalása.

A Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (International Bank for Reconstruction and Development — IBRD) vagy ahogy a köznyelv ismeri: Világbank. Célja, hogy a tagországok által rendelkezésére bocsátott alapítvány, valamint más bevont eszközökből újjáépítési, majd később fejlesztési célokra hitelt nyújtson a kormányoknak. A Világbank két leányvállalata: a Nemzetközi Fizetési Társaság (International Finance Corporation — IFC) és a Nemzetközi Fejlesztési Társaság (International Development Association — IDA).

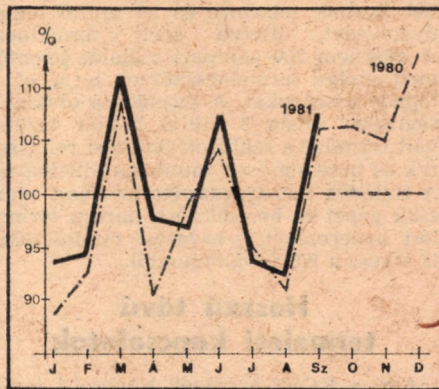
Az IFC feladata, hogy a magánbankokkal való hitelezésben részt vegyen, az IDA pedig legszegényebb fejlődő országoknak nyújtandó kedvezményes feltételű hitelek finanszírozásával foglalkozik. E szervezetek tevékenységüket bankjellel folytatják.

A KSH JELENTI

Gazdasági fejlődésünk jelzőszámai

1981 első háromnegyed évében a szocialista ipar bruttó termelési volumene 2,2 százalékkal volt több, mint a múlt év azonos időszakában.

A szocialista ipar termelési volumene (1980 havi átlaga = 100)

A fogyasztói árindex-alakulás (előző év azonos időszaka = 100)

	1980	1981
Január	112,4	103,8
Február	111,8	104,3
Március	112,5	104,0
Április	113,7	103,3
Május	113,5	103,7
Június	113,6	103,2
Július	112,0	104,3
Augusztus	105,1	104,9

A fontosabb ágazatok közül nőtt a termelés a gépiparban 4,6 százalékkal; az élelmiszeriparban 3,9 százalékkal; a könnyűiparban 2,4 százalékkal; a vegyiparban 2 százalékkal. Csökkent a termelés az építőanyagiparban 0,6 százalékkal; a kohászatban 1,8 százalékkal; a bányászatban 3,6 százalékkal.

A mezőgazdasági üzemek 1,5 százalékkal több mezőgazdasági terméket értékesítettek a szocialista kereskedelemnek és az iparnak, mint 1980 első háromnegyed évében. A vágóállat-felvásárlás alakulását a következő számok jelzik: a sertésfelvásárlás 1981 első háromnegyed évében 634,3 ezer tonna, míg 1980 azonos

időszakában 637,5 ezer tonna volt; a szarvasmarha-felvásárlás 1981-ben 199,8 ezer tonna, míg 1980-ban 219,2 ezer tonna volt az év első kilenc hónapjában.

A lakossági pénzbevételek fontosabb tételei

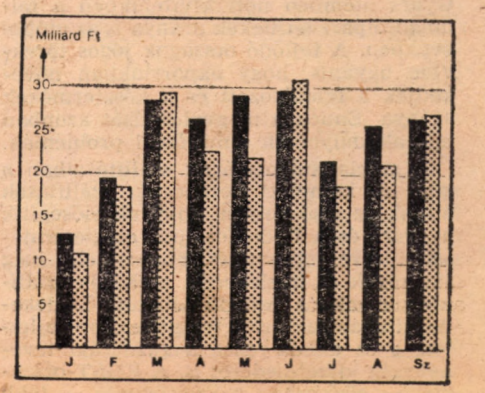
	1981. I—III. n. év	1980. I—III. n. év
	százalékában	
Munkabérek és egyéb bérjellegű bevételek	105,2	
Mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos pénzbevételek	107,6	
Pénzbeni társadalmi juttatások	108,4	

A kiskereskedelmi forgalom folyó áron 8,4 százalékkal, ezen belül élelmiszerekből és élvezeti cikkekben 4,6 százalékkal, ruházati cikkekben 9,7 százalékkal, vegyiparcikkekben 11,9 százalékkal volt nagyobb, mint 1980 első háromnegyed évében.

A külkereskedelmi forgalom (folyó áron)

	1979. év	1981. I—III. negyedév
	1980. év	1980. I—III. negyedév
	százalékában	
Kivitel	99,6	105,1
Behozatal	97,1	104,5

A behozatal (sötét oszlop) és a kivitel (világos oszlop) alakulása milliárd forintban az év első kilenc hónapjában

ÁRFOLYAMOK

MAGYAR NEMZETI BANK

Hivatalos devizaárfolyamok

Érvényben: 1981. november 10-től

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre,	Eladási árfolyam
Angol font	6 426,62	6 433,95	6 439,48
Ausztrál dollár	3 927,75	3 931,68	3 935,61
Belga frank	92,33	92,42	92,51
Dán korona	430,56	431,14	431,62
Francia frank	615,63	616,25	616,87
Hollandi forint	1 403,21	1 401,61	1 406,01
Japán jen*	148,25	148,40	148,55
Kanadai dollár	2 866,51	2 869,38	2 872,25
Kuvaiti dinár	12 205,56	12 217,78	12 230,00
Norvég korona	534,01	534,59	535,17
Nszk márka	1 546,90	1 548,45	1 550,00
Olasz líra*	29,00	29,03	29,06
Osztrák schilling	220,53	220,83	221,07
Portugál escudo	53,42	53,47	53,52
Spanyol peseta	36,11	36,15	36,19
Svájc frank	1 820,82	1 822,54	1 824,16
Svéd korona	624,24	624,36	624,48
Tör. és Cl. rubel	2 527,00	2 600,00	2 602,00
USA dollár	3 439,53	3 442,97	3 446,41

Figyelő index

1981. okt. 1. = 100
Előző hét = 100
(középarfolyamra számítva)

102,40	101,43
97,86	99,48
100,24	100,96
99,99	101,15
97,90	101,14
103,34	101,37
97,08	100,58
98,13	99,06
98,75	99,50
99,05	100,00
103,08	101,29
97,29	100,63
102,85	101,07
99,22	100,00
99,78	101,06
104,10	101,56
99,51	100,00
98,30	100,00
98,38	99,21

Valuta- (bankjegy és csekk) árfolyamok

Érvényben: 1981. november 10-től

Pénz nem	Vásárolható legmagasabb bankjegy-címletek	Vételi árfolyam	Eladási árfolyam
Angol font	50	6 240,06	6 626,64
Ausztrál dollár	50	3 813,73	4 049,63
Belga frank	5 000	89,65	95,19
Dán korona	1 000	466,71	493,57
Finn márka	100	760,28	807,30
Francia frank	500	597,76	634,74
Görög drachma	500	56,10	59,58
Hollandi forint	1 000	1 382,47	1 446,75
Japán jen*	10 000	143,95	152,85
Jugoszláv dinár	1 000	79,17	84,07
Kanadai dollár	100	2 783,30	2 955,46
Kuvaiti dinár	10	11 851,25	12 584,31
Norvég korona	100	567,05	602,13
NSZK márka	1 000	1 502,90	1 594,90
Olasz líra*	50 000	28,16	29,90
Osztrák schilling	1 000	214,82	227,48
Portugál escudo	5 000	51,87	55,07
Spanyol peseta	5 000	35,07	37,23
Svájc frank	1 000	1 767,96	1 877,32
Svéd korona	100	606,11	643,61
Török líra	1 000	25,47	27,05
USA dollár	100	3 339,68	3 546,26

* 1000 egységre

Együttműködés a fejlődő országokkal

A szocialista országok és a fejlődő államok gazdasági kapcsolatai mindössze néhány évtizedesek. A gyarmati rendszer felbomlásával jöttek létre azok a feltételek, amelyek alapul szolgáltak a sokoldalú együttműködés kialakítására a gazdasági és műszaki-tudományos élet szinte minden területén. A kapcsolatok bővítésénél a KGST-országok abból indulnak ki, hogy erejükhez mérten igyekeznek minden segítséget megadni a fejlődő országok független nemzetgazdaságának létrehozásához az árucere-forgalom, a hitelezési és kölcsönnyújtási tevékenységen, a műszaki segítségnyújtáson, a szakemberképzésen és újabban a kooperációs kapcsolatok kialakításán keresztül.

A KGST-statisztikák szerint a szocialista integrációhoz tartozó országok mintegy 90 fejlődő állammal állnak ilyen jellegű kapcsolatban. Az árucere-forgalom dinamikus növekedését jellemzi, hogy a fejlődő és a szocialista országok egymással folytatott külkereskedelme 15 év alatt megítésszereződött. A nyolcvanas évtized elején a szocialista államok külkereskedelmében a fejlődő országok részesedése 10-20 százalék közötti.

Az áruforgalom szerkezete

A harmadik világ országai elsősorban élelmiszer-ipari és mezőgazdasági termékeket, valamint nyers- és fűtőanyagokat szállítanak szocialista partnereiknek. Gyors ütemben nőtt kivitelükben a feldolgozóipari termékek aránya is az utóbbi években. A fejlődő országok jogos törekvése ugyanis, hogy exportjukban növekedjék a feldolgozott és a késztermékek aránya. Ennek a megvalósítását azonban még akadályozzák a minőségi problémák.

A szocialista országok szállításaiban a gép- és komplett berendezés szállítások állnak az első helyen, amelyek elősegítik a gyár- és a feldolgozóipar megteremtését, illetve fejlesztését. Fontos tétel még járművek és közlekedési eszközök szállítása, hiszen a fejlődő államok közlekedési infrastruktúrája meglehetősen fejletlen, s ez akadályozza a gazdasági tevékenység kiszélesedését is. A KGST-országok — elsősorban a Szovjetunió — több fontos nyersanyaggal is ellátják a fejlődőket.

Nem véletlen, hogy a KGST-segítség elsősorban a fejlődők *állami szektorának* fejlesztésére irányul, hiszen a gazdaság állami szektorának erősítése hozzájárulhat a nemzetgazdaságok függetlenségének megteremtéséhez. Az elmúlt két évtizedben jelentős segítséget kapott a fejlődők acélipara, bányáipara, energiatermelése, építőanyag-gyártása, India acélipara, Irak kőolajbányászata, Marokkó foszfátkitermelése például nagy mennyiségű, szocialista országokból származó gépet, berendezést, technológiát alkalmaz.

Ez idáig a fejlődő államokban mintegy 4500 ipari objektum és üzem épült, illetve épül az európai KGST-tagállamok segítségével. Szovjet statisztikák szerint ezek a vállalatok évente évi 60 millió tonna kőolajat, csaknem ugyanennyi szénat hoznak felszínre és 30 millió tonna nyersvasat, illetve acélt termelnek. A csaknem 200 gépipari vállalat jelentős mennyiségű termelőeszközzel látja el a fogadó országokat. A szocialista országok segítségével 3 millió hektár terület vált termővé a szállított öntözési rendszerek és berendezések munkája állításával. A fejlődők mezőgazdasága azonban nemcsak gépet és berendezést, hanem termelési ismereteket, szervezési rendszereket is átvesz a KGST-államoktól.

Hosszú távú termelési kapcsolatok

Ami a KGST-országok hitelezési tevékenységét illeti: a kereskedelmi és célhitelek összege megközelíti a 20 milliárd rubelt. A segítségnyújtás részeként a fejlődő országok számára jelentős összegű hitelt is nyújtanak, ezek kamata alacsony, a visszafizetési idő pedig sok esetben több évtized.

A szocialista gazdasági és műszaki segítség nemcsak a legszegényebb fejlődő államokba irányul, hanem a módosabb harmadik világbeli országokba — Mexikó, Algéria, Irak stb. — is. Ezek az országok gazdaságfejlesztésükhöz elsősorban *műszaki és technológiai segítséget*,

támogatást kérnek és kapnak. Az elmúlt évtizedben Mexikó és Irak között együttműködési megállapodást a KGST-vel. A gazdasági és tudományos élet több területén folyik élénk és eredményes együttműködés a megállapodások keretében a kölcsönös előnyök alapján.

A KGST-ben mind több fejlődő ország képviselteti magát megfigyelővel, többek között Kambodzsa, Angola, Mozambik. Az elmúlt években tovább nőtt a fejlődő világ érdeklődése a szocialista gazdasági integráció iránt, s várható, hogy a 80-as években újabb tagokkal bővül a szocialista „Tízek” integrációja, illetve újabb fejlődő országokkal kerül sor együttműködési megállapodás megkötésére.

Külön fejezet a KGST-országok és a fejlődő világ együttműködésében a műszaki segítségnyújtás, valamint a *szakemberképzés*. Meggyorsult a technikai és technológiai ismeretek átadása, a kutatási eredmények közös hasznosítása. A szocialista országok kivesszük a részüket a fejlődő országok égető szakemberhiányának a felszámolásában. Komplet szakmunkásképző intézeteket, oktatási központokat építenek és szállítanak, felső fokú tanintézetekben pedig jelenleg több mint 40 ezer diák tanul a fejlődő országokból.

Kooperációk

Az elmúlt évtized második felében alakultak ki az *első kooperációs kapcsolatok* a szocialista és a fejlődő országokbeli vál-

latatok között, s manapság már mind több a *hosszú távra szóló termelési kapcsolat*, újabban harmadik piacokon is. Kezdetben a szocialista országok egyes árucikké — főleg könnyűipari termékek — termelését helyezték ki fejlődő országokba. Átadták a szükséges gépeket, berendezéseket, valamint a technológiát. A hazai munkaerő által hazai alapanyagból készített árucikkéket visszavásárolják. Az ilyen jellegű együttműködés új munkaalkalmakat teremt a fejlődő világban, és elősegíti az iparosítást. A szocialista vállalatok a termelési helyezés révén felszabadult munkaerőt és kapacitást felhasználhatják a termékszerkezet korszerűsítésére, a gazdaságosság növelésére. Ilyen például az a magyar-pakisztáni kooperáció, amelynek keretében az ázsiai ország „magyar” ingeket készít. A hazai cipőipar Indiával épített ki hasonló együttműködést.

A kooperációs kapcsolatok magasabb fokát jelentik azok a megállapodások, amelyek *egy-egy termék gyártásának a megosztását* szolgálják. Ezzel mód nyílik a specializációra, alkatrészek, részegységek közös gyártására. Több vegyes vállalat alakult az elmúlt évtizedben a fejlődő országokban szocialista vállalati részvétellel. Mintegy százra tehető a közös vállalatok száma, közülük több termeléssel (tehát nemcsak értékesítéssel) is foglalkozik. Irakban például Ikarus buszokat szerelnek össze, Algériában pedig közös hajógyártás folyik Lengyelországgal.

A sokoldalú együttműködés és segítség nem kis mértékben járul hozzá a fejlődő országok gazdasági szerkezetének egészségesebbé tételéhez, a monokultúras gazdaságok felszámolásához, az iparfejlesztéshez, a szakemberhiány enyhítéséhez, más szóval a harmadik világ gazdasági pozíciójának a javításához.

Gonda—Szentgáli

„Új közgazdászok” Franciaországban

A francia közgazdasági közvéleményt az elmúlt években már nemcsak az állami beavatkozás növelését, az állam jóléti szerepének bővítését, a jövedelemelosztási egyenlőtlenségek csökkentését szorgalmazó baloldali, illetve az ellentétes célkitűzésekkel fellelő jobboldali nézetek foglalkoztatják. Erősen hallat magáról az „új közgazdászok” csoportja, amely mindkét említett nézetrendszer ellen érvel. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy mindkettőtől egyformán távol áll. Olyan irányzatról van szó, amely alighanem *új színnel egészíti ki* a Franciaországban eddig szerepet kapott konzervatív közgazdasági koncepciók palettáját.

A legtöbb fejlett tőkésországban a II. világháború óta két angolszász eredetű közgazdasági elméleti rendszer, a keynesianizmus és a friedmanizmus közötti választástól függött, hogy egyik vagy másik kormány milyen gazdaságpolitikai útra lépett. Franciaország hagyományai és sajátos, centralizált politikai berendezkedése miatt csak viszonylag ritkán támaszkodott az Angliában vagy az Egyesült Államokban kidolgozott alapvető gazdaságpolitikai elméletek valamelyikére. Az „új közgazdászok” ennek a hagyománynak a jogosságát, illetve a célszerűségét kérdőjelezi meg.

Mikroökonómiai alapon

Politikai hovatartozástól függetlenül, a francia „új közgazdászok” gazdaságpolitikai szempontból az 1981 májusában megbukott *Barre* miniszterelnöktől és csoportjától is *jobbira állnak*. Az elméleti alapokat tekintve a neo-klasszikus közgazdaságtanhoz nyúlnak vissza. Elvetik azt, hogy a gazdaságpolitikai elméletek, illetve koncepciók ideológiai tartalmat is hordoznak, és vizsgálataik középpontjában az elsősorban gazdasági kritériumok alapján racionális döntéseket hozó ügynevezett „homo oeconomicus” áll. Általában nem tartják szükségesnek, hogy a közgazdaságtan átvegye más társadalomtudományok (például a szociológia), a történelem vagy a politikatudomány) megközelítési módszereit, elemzési eszközeit. Az „új közgazdászok” szigorúan mikroökonómiai alapon elemzik a gazdasági döntések problematikáját. Így a gazdasági élet alanyaira, a vállalatokra, illetve az egyénekre korlátozzák vizsgálatukat, ami egyúttal annyit jelent, hogy a *gazdasági életbe való állami beavatkozás minimalizálása mellett* foglalnak állást. Mindezt kétségtelenné teszi, hogy ez a közgazdasági irányzat erősen rokon a *Friedman* nevével fémjelzett modern monetarizmussal. Mégsem tekinthető csupán egy elágazásának mert még kevésbé makroökonómiai szemléletű, és nem egy következtetése a friedmanizmuson is jóval túl lép.

Korábbi amerikai kutatások nyomán az „új közgazdászok” vizsgálták például azt, hogy az emberek *időbeosztása és időfelhasználása* mennyiben érinti gazdasági tevékenységüket. Itt elsősorban nem is a munkára fordított időről van szó, hanem például arról, hogy a gyermek nevelése, illetve a tanulás milyen mértékben járul hozzá a jövőbeni termelés gazdaságosságának a növeléséhez. Az így felhasznált idő növeli a munkaerőben megtestesülő szellemi tőke mennyiségét, gazdasági

szempontból tehát kimutatható a nem munkával eltöltött idő egy részének haszna is.

Szemben a kormánnyal

Jean-Jacques Rosa, az „új közgazdászok” csoportjának egyik legismertebb tagja a gazdasági folyamatokban részt vevő embereket „szinte a számítógépekhez hasonlóan viselkedő” egyénekként állítja be, akik *értékelik* az információkat, ezek alapján *megtalálják* a legcélszerűbb magatartást úgy, hogy *maximálják* hasznukat. Ez a felfogás kétségbe vonható már a termelés és a kereskedelem esetében is, hiszen például a futószalag mellett dolgozó munkás csak nagy ritkán kényszerül ilyen értelemben vett döntésekre.

Az „új közgazdaságtan” elméleti rendszere megfordítja a mai közgazdaságtudományban általában szokásos megközelítési módszert. Nem a szélesebb társadalomtudományi aspektusból igyekszik magyarázatot keresni a gazdasági jelenségekre, hanem mindazt, *ami a társadalmi életben történik, gazdasági döntésekre akarja visszavezetni*. Ez a felfogás természetesen a leegyszerűsítés állandó veszélyével jár, és gyakran a valóságnak teljesen ellentmondó következtetésekre vezet. Bizonyos esetekben azonban alapot adhat például a társadalmi jelenségek szélesebb körének ökonometriai elemzésére.

Az irányzat *nyíltan szemben áll* Franciaország mai szocialista kormányzatának gazdaságpolitikai koncepciójával. *Yves Simon* egyik tanulmánya például alaposan elemzi azokat az okokat, amelyek miatt — természetesen az „új közgazdaságtan” szemszögéből — a tőkés gazdaság magánszektorra még akkor is az állami vállalatoknál jobban szolgálja a gazdaság optimális működését, ha trösztökbe vagy konszernekbe tömörülve magas fokon monopolizál egyes iparágakat. Ez a gazdaságelméleti irányzat — esetenként szélsőségesen konzervatív nézeteivel — szoros rokonságban áll egy új amerikai közgazdaságtani iskolával, amely a hetvenes évek közepén bukkant fel és hozzájárult a Reagan elnök által megvalósított gazdaságpolitikai koncepcióváltás elméleti megalapozásához.

A francia „új közgazdaságtan” erős politikai töltésével hozható összefüggésbe az is, hogy képviselői általában igen erőteljesen fogalmazznak, és szinte a francia gazdaság megmentőinek tüntetik fel magukat — feltételezve, hogy a kormány megfogadja tanácsait.

Dr. Török Ádám

Versenyképesség Bulgáriában

A világgiazi cserearányok megváltozása a dinamikusan fejlődő bolgár gazdaságot is érzékenyen érintette. Az elmúlt gazdasági év fontos eredménye volt — amint konzultációk során *Plamen Radkovszki*, a Bolgár Kereskedelmi és Ipari Kamara Szocialista országok osztályának vezetője Szófiában elmondta —, hogy az országnak pozitív külkereskedelmi mérleget sikerült elérnie. (A bolgár külkereskedelmi forgalom 80 százaléka a szocialista, 20 százaléka pedig a kapitalista országokkal bonyolódik.) A kedvező külkereskedelmi mérleg elérése érdekében csökkentették az előző évekhez képest a nem rubel relációjú importot. Erre az intézkedésre azért kényszerültek, mert a közös piaci országokba irányuló fő exportcikkükből, a mezőgazdasági termékekből az ismert korlátozások miatt nem tudták kivitelüket növelni.

A bolgár iparvállalatok *versenyképessége* az elmúlt öt éves tervidőszakban sokat javult. A vállalatok jelentős eredményeket értek el a minőség színvonalának javításában és a hatékonyság növelésében — mondotta Radkovszki. Különösen számottevő az elektronikai ipar fejlődése. A KGST Egységes Számítástechnikai Rendszer keretében Bulgária specializálódott számos elektronikus berendezés gyártására. Termékeik színvonala kielégítő, a KGST-export mellett a tőkés piacon is jó eredményeket értek el. Értékesítési árak megközelítik a versenytárs francia cégekét. Gondot az okoz, hogy a kereskedelmi ár és az önköltség között

alig van különbség. A hatékonyság javításával akarják nyereségességé tenni az exportot.

Az ipari és kereskedelmi politika új irányzata, hogy a lakosság ellátásának javítása érdekében az anyag, közbenső termékek és termelőeszköz-gyártó vállalatoknak előírnak tömegfogyasztás-cikk-gyártási feladatokat. A területileg illetékes kereskedelmi szervezetek keresik meg az ipari kombinátokat és természetesen ők határozzák meg, hogy mit kell gyártani. A kermikovci kohászati kombinát például nyílászáró szerkezeteket és gyermekkosztikat állít elő. A Kamara a fogyasztási cikkek korszerűsítését azzal segíti elő, hogy külföldön divatos formatervezett mintadarabokat vásárol, amelyeket bemutat, esetleg átad a tagvállalatainak.

A Kamara jelentős szerepet játszik az új *technikai ismeretek* terjesztésében is. A külföldi műszaki szakirodalmat is fellelő könyvtára a tagvállalatok rendelkezésére áll. Rendszeresen meghívják külföldi szakértőket, műszaki-tudományos szimpoziumokat rendeznek, tanácsadó szolgálatuk működik, a patentokat és a licenceket is a Kamaránál jegyzik be. Itt regisztrálják a külföldi szabadalmi bejelentéseket is. A műszaki kultúra terjesztésében a vásároknak is jelentős szerepe van. A Kamara évente két alkalommal rendezi meg a plovdivi vásárt és szervezi a bolgár részvételt a külföldi vásárokon is.

(ízel)

Nyomott árak a nyersanyagpiacokon

Az ipari nyersanyagok iránti kereslet 1981-ben lanyhább volt az előrejelzésekénél, mivel a fejlett tőkés országokban a gazdasági tevékenység szintje elmaradt a várttól. Az OECD-országokban a bruttó hazai termék realértékben az idén 1,2–1,5 százalékkal nőtt, vagyis a tavalyival lényegében azonos ütemben. A nyersanyagok iránti kereslet megítélése szempontjából talán még lényegesebb ipari termelés pedig a fejlett tőkés országok többségében stagnált, sőt például Nyugat-Európában csökkent is. Mindezek folytán 1981-ben az ipari nyersanyagok jelentős részének tőzsdei jegyzési szintje nem csupán reálértékben, hanem nominálisan is csökkent.

A konjunktúra alakulása közvetetten hatott a mezőgazdasági termékek piacára is. A nyomott árakat azonban elsősorban a jó terméseredmények következtében megnövekedett kínálat magyarázza. Az árupiacok fejlődésére további hatással volt a dollár erősödése — a jegyzések jelentős hányada dollárban van —, valamint a magas kamatszint. A nem ritkán 20 százalékos kamatok ugyanis mérsékeltek a készletezési hajlamot és a spekulációs vásárlásokat, és így hozzájárultak a kereslet általános csökkenéséhez. Nem felejtkezhetünk meg arról sem, hogy az idén az olajár — legalábbis dollárban — nemhogy nem emelkedett, hanem sok fajta esetben nominálisan is csökkent.

Végeredményben tehát — az UNCTAD számításai szerint — 1980. negyedik negyedévéhez képest 1981. harmadik negyedévére a mezőgazdasági termékek árai 22 százalékkal, a mezőgazdasági eredetű nyersanyagok jegyzési szintje átlagosan 20 százalékkal, míg az ipari nyersanyagoké 15 százalékkal csökkentek. A piaci jegyzések tanúsága szerint a tendencia 1981 további hónapjaiban is folytatódott. Minthogy az OECD legutolsó előrejelzésében 1982-re 2–3 százalékos reálnövekedést jósolt, jövőre nem várható a nyersanyagárak hirtelen megugrása. Mindössze lanyha, bár folyamatos javulás viszont valószínűsíthető — persze csak a konjunkturális tényezők alapján.

★

Az egyes termékek közül különösen nyomott volt az acél ára, mivel egyik fő felhasználója, az építőipar, az átlagosnál jóval súlyosabb helyzetbe került. A betonacél főb Antwerpen ára 1980 elején még tonnánként 326 dollárt ért el, idén nyáron már csak 225 dollár volt. A szakértők 1982 második felévére lassú megélnkülést várnak — bár az 1979–80-as árszint elérése egyelőre kizártnak tűnik. Az árak szilárdulásait elősegítő tényezőknek tartják a konjunktúra megélnkülését, a Japánban elhatározott mintegy 9 százalékos termelés-csökkenést és a közös piaci termelők önkorlátozását. Bizonyos acélfajták, így a speciális acélok piaca az

alacsony szinten vannak. A réz tavalyi áralakulását az is befolyásolhatta, hogy a lanyha keresletet kínálati oldalról a hosszú amerikai sztrájk bizonyos fokig ellensúlyozta. Az idén azonban a mintegy 5 százalékkal növekvő termeléssel szemben folyamatosan mérséklődő igény állt. Mindezek következtében a rézárak reálértékben ma már mintegy 40 százalékkal az 1972-es szinttől is elmaradnak és így — figyelembe véve a visszafogott termelést — egy 1982-es ár-emelkedés nem tűnik irreálisnak.

Az ötödik londoni jegyzésére 1980 eleje és 1981 nyara között csaknem megkétszereződött, utána viszont az autópálya válsága következtében jelentkező keresletmérséklődés itt is éreztette hatását. E trend mellett azonban az árak rövid távon viszonylag széles sávban ingadoztak, több alkalommal ugyanis a biztonságos ellátást sztrájkok (Kanadában, Ausztráliában és részben az USA-ban) veszélyeztették. A nyár vége óta azonban az olom ára egyértelműen lefelé tart, és a megelőző hónapokhoz képest egyedül novemberben 10 százalékkal csökkent.

Az előzőekhez képest a cink kivétel jelent, hiszen jegyzési szintje 25 százalékkal magasabb az egy évvel korábbival összehasonlítva. Ennek alapvető oka azonban nem annyira a keresleti, mint inkább a kínálati oldalon található. Az USA-ban, Írországban és Mexikóban lezajlott sztrájkok következtében ugyanis a cinkkoncentrátum szinte hiányzik, és így a termelői árakat három alkalommal is emelheték. 1981 augusztusában a jegyzésár hétéves rekordot ért el, azóta azonban az ár némiképp mérséklődött.

„Kariert csinált” az idén az ón is, piaci árszínvonala jelenleg mintegy 25 százalékkal haladja meg az egy évvel ezelőt. Ez annál is meglepőbb, mivel korábban a szakértők többsége a várható kínálati többlet miatt lanyha piaci helyzetet prognosztizált. A keresletet azonban növelték váratlan — feltehetően spekuláns célzatú — vásárlások.

Ugyancsak erős ármozgás volt megfigyelhető az év folyamán a nikkelpiacon. Bár a legnagyobb felhasználó, a kohászat válságban van, az árak január–augusztus között meredeken emelkedtek. A mérséklődés azonban ez után hasonlóan gyors volt és novemberre a jegyzési szint gyakorlatilag a januári, az 1980-as átlagtól, elmaradó szintre esett vissza.

Az alumínium londoni tőzsdei jegyzése — mely a világpiaci áralakulásnak a fém esetében csak egyik jelzőszáma a rendelkezésre álló három közül —, a tavalyi nyári tonnánkénti csaknem 800 fontról november végére 600 font alá esett. Míg az elmúlt években a termelés évi átlagban 8 százalékkal növekedett, az idén a kereslet mintegy 4 szá-

ugyancsak tartós keresletről tanúskodnak, az árak mintegy 8 százalékkal haladják meg a megelőző szezont.

Miközben 1979-ben 24 százalékkal, tavaly pedig 9 százalékkal nőttek a búzaárak, az idén a termés és az exportálható mennyiségek növekedése következtében az árak csökkentek. A készletek szintje azonban a világfogyasztás 16 százaléka eseté vissza, míg az elmúlt négy évben arányuk meghatadta a 20 százalékot. Az 1981–82-es mezőgazdasági évben a világtértermelés előreláthatóan 3 százalékkal nő, az exportálható mennyiség emelkedése azonban elmarad az importőrök keresletétől.

A kukoricaárak 1981 közepéig szilárdak maradtak, akkor azonban a várható rekordtermés híre árcsökkenést indított meg. Az árak még a jelenlegi gyenge kereslet mellett is valószínűleg stabilizálódnak, a jelenlegi jegyzés szintje azonban már mintegy 20 százalékkal elmarad az év elejétől.

Az elmúlt években a legnagyobb áringadozás a cukorpiacra volt megfigyelhető. 1979 vége és 1980 utolsó hónapja között a jegyzésárak megnövekedtek, majd ugyanolyan ütemben csökkentek és jelenleg a korábbi rekordszintnek mindössze harmadát teszik ki. (Csupán augusztusban az árszint 25 százalékkal mérséklődött.) Az 1981–82-es évre a szakértők 93 millió tonnás világtértermést várnak, miközben a fogyasztói igényt 91 millió tonnára prog-

nosztizálják. A többlet várhatóan a készleteket növeli, amelyek azonban a normálisnak tekintett 25 százalékkal szemben már most a felhasználás 28 százalékát teszik ki. A keresletet meghaladó kínálat következtében az év folyamán nyomott volt az olajosmagvak piaca is.

A különböző kávéfajtákra számított összesített árindex 1981 nyarán 40 százalékkal maradt el az 1980 őszi csúcstól. Előrejelzések szerint az 1981–82-es mezőgazdasági évben várhatóan 10–15 százalékkal is meghaladhatja az egy évvel korábbit, s ez minden bizonnyal elmarad a felhasználás emelkedésétől. A 62 millió zsákos importkereslet és a 76 millió zsákos exportálható mennyiség különbsége így minden bizonnyal a készleteket növeli majd, amelyek azonban így, várhatóan, a világimport kétharmadára emelkednek. A Brazíliai sűjtő fagy — 1981 nyarán — csupán az 1982–83-as év termését érintheti, és megtörténhet, hogy a brazil terméskiesést más exportőrök pótolni tudják. A közeljövőben tehát nem lehet számítani az 1980. első félévi magas árszintek visszatérésére.

A kakaótermés már öt egymást követő évben meghaladja a fogyasztást és az árak is ennek megfelelően alakultak. 1980 elejéhez képest az árak az idén nyárra a felére estek vissza, és jelenleg is mintegy 40 százalékkal elmaradnak az akkori magas szinttől. Bár a Nemzetközi Kakaóegyezmény októberben életbelépett, még nem váltott ki árstabilizáló hatást. Ebben minden bizonnyal szerepet játszik, hogy a legnagyobb termelő Elefántcsontpart és a legjelentősebb felhasználó, az Egyesült Államok, nem vesz részt a megállapodásban.

Gonda György—Szentgáli Péter

PERISZKÓP

KUBA

Sikeres tervidőszak-nyitány

Bár a kubai gazdaság 1981. évi teljesítményéről még nem állnak rendelkezésre átfogó adatok, a résztermékekből már megállapítható, hogy az ötéves terv első esztendeje sikereket hozott. Az 1981–85-ös terv már szerves része annak a gazdasági stratégiának, amelyet az ezredfordulóig dolgoznak ki azzal a céllal, hogy biztosítsák Latin-Amerika első szocialista államának átfogó gazdasági és társadalmi fejlődését.

Az előző — 1975–80. közötti időszakra szóló — ötéves terv célkitűzéseit nem sikerült maradéktalanul teljesíteni a belső és a külső gazdasági körülmények nehezebbé válása miatt. A gazdasági növekedés öt év alatt 20 százalékat ért el, az alapiparágak termelése évente 5 százalékkal bővült, a mezőgazdaság pedig 3,3 százalékkal. (A tervidőszakban a cukortermelés 25 százalékkal haladta meg az előző ötéves terv átlagát.)

A népgazdasági terv teljesítésében bekövetkezett elmaradások oka — amint azt a Kubai Kommunista Párt második kongresszusán Fidel Castro megállapította — mindenekelőtt az a növénybetegség volt, amely jelentősen visszavetette a cukor- és dohánytermelést, valamint az exportot. Ugyancsak hátráltatta a tervteljesítést a munkatermelékenység nem megfelelő növekedése, valamint a munkafegyelm területén tapasztalt hiányosságok. A gazdasági vezetés idejében felismerte a hiányosságokat, s 1978-ban meghirdették az új gazdaságpolitikát.

Ennek keretében részben az állami vállalatokra ruházták át a finanszírozást és a termékszerkezet megválasztását, de egyben gazdaságos, hatékony termelést várnak el tőlük. Intézkedéseket hoztak a munka termelékenységének javítására, elsősorban az anyagi ösztönzés került előtérbe. Nagyobb szerephez jutott a piac, bővült a jegyzésrendszeren kívül is kapható termékek mennyisége és választéka, a kistermelők pedig lehetőséget kaptak a közvetlen értékesítésre.

Az intézkedések meghozták gyümölcsüket. Erről tanúskodnak az 1981. első félévének gazdasági eredményei. Az előző esztendő azonos időszakához képest az ipari termelés 10 százalékkal emelkedett, ezen belül a könnyűipar 20, az élelmiszeripar pedig 10 százalékkal növelte teljesítményét. Jók a mezőgazdasági eredményei is, tavasszal minden korábbinál több cukornádat vásároltak fel, s a kedvezőtlen időjárás ellenére az ültetési veszteség alig érte el a 3 százalékot. Néhány héttel ezelőtt Havannában bejelentették, hogy 1981-ben Kuba történelmének legnagyobb cukornádtermését takarították be, s a cukorgyártás megdönt minden korábbi rekordot.

Akárcsak a többi szocialista országban, Kubában is előtérbe került a minőség, a hatékonyság, a korszerű termékszerkezet kérdése. Új gazdaságirányítási módszerek, gazdasági szabályozók kerülnek fokozatosan bevezetésre. A meghozott intézkedések azt is szolgálják, hogy az 1986-ban bevezetésre kerülő új gazdasági mechanizmus idejére a gazdaság készen álljon a váltásra. Központi feladatnak számít a jelenlegi tervidőszakban az áru, a pénz és a hitel szerepének növelése.

A következő években a kubai gazdaság kiemelt ágazata lesz az energetikai ipar, a gépgyártás, a kitermelőipar és az ehhez kapcsolódó feldolgozóipar, valamint a mezőgazdaság és az élelmiszeripar. Továbbra is megkülönböztetett figyelemben részesül a cukoripar, amely az ország bevételének nagyobbik részét biztosítja. 1985-ig nyolc új cukorgyárat építenek, s az importtól való függőség csökkentésére megszerzik a cukoripari berendezések alkatrészeinek gyártását.

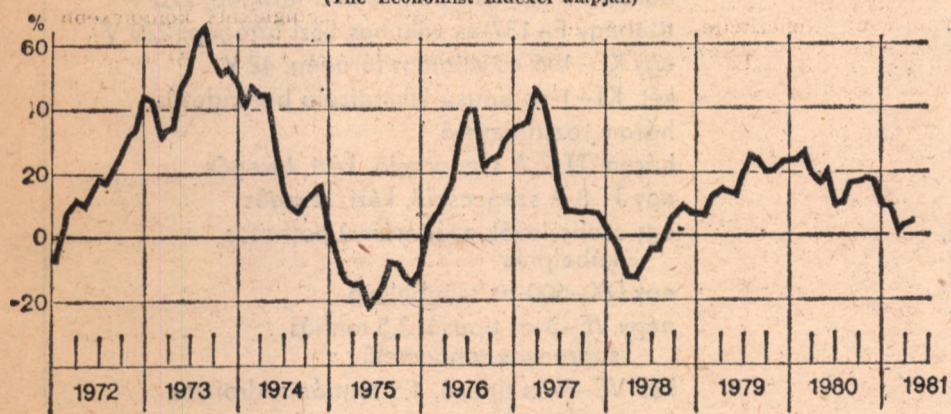
A cukor mellett a nikkelt is fontos szerepet játszik a külkereskedelemben. (Kuba rendelkezik a világ harmadik legnagyobb nikkelt készletével.) A tervek szerint a többi KGST-ország segítségével 1985-re megkétszerezik a termelést, amely az évtized közepére eléri majd a 70 ezer tonnát. Ugyancsak fejlesztik a citrusfélék termesztését. A KGST 35. ülészakán megállapodás született arról, hogy Kuba a tagországok segítségével bővíti a citrusfélék termesztését és feldolgozását. A termelés az évtized végére eléri az évi 2 millió tonnát, amelyből 1,5 millió tonna kivitelre kerül.

A külkereskedelemben továbbra is a KGST-országok maradnak a legfontosabb partnerek, velük bonyolódik le a szigetország export-import forgalmának negyötöde. A jelenlegi ötéves terv előírja a lakosság szükségleteinek jobb és teljesebb kielégítését. 1985-ig mintegy 200 ezer lakás épül, emellett tervezik több mint 250 oktatási létesítmény, 150 egészségügyi és több mint ezer mezőgazdasági beruházás megvalósítását. A lakosság életszínvonalát folyamatosan nő, a személyi fogyasztás évi 4, a társadalmi fogyasztás pedig évi 3 százalékkal emelkedik.

A gazdaságfejlesztés közép- és hosszú távú koncepciójának szerves része a gazdasági ágazatok összekapcsolása oly módon, hogy termelési komplexumok jöjjenek létre. A mezőgazdaságot például az iparral és a cukoriparral, a mezőgazdaságot és az ipart az élelmiszeriparral, a bányáipart a gépiparral és a fémkohással kapcsolják össze.

—a—e

A 12 legfontosabb nyersanyag- és mezőgazdasági termék SDR-ben számított világpiaci áralakulása (The Economist indexel alapján)

átlagosnál kedvezőbbben is alakulhat. Az acélpiaci helyzet természetesen közvetlenül befolyásolta a vasérc piaci megítélését is. Úgy tűnik azonban, hogy az utóbbi ára jobban ellen tudott állni a lefelé irányuló nyomásnak, hiszen az idén mindössze 7–8 százalékos árcsökkenés következett be. (Tegyük hozzá, hogy 1979–80-ban a vasércárak mintegy 40 százalékkal emelkedtek.)

A szinesfémek piacának idej helyzetét jól szemléltetik a készletstatisztikák. A zürichi gazdaságkutató intézet számításai szerint 1981-ben — előzetes adatok szerint — a termelői készleteknek a felhasználáshoz viszonyított aránya jelentősen emelkedett. Míg az alumínium esetében ez a viszonyszám 1979–80-ban 15 százalék volt, addig 1981-re 20 százalékos érték várható. Hasonló változást mutatnak az adatok a réz, az olom és az ón esetében is.

A felhasználói készletek viszont — például a réz esetében — kifejezetten

zalékkal csökkent. A jelenlegi árszint egyébként reálértékben az 1972-esnek felel meg, és valószínűleg csak a leghatékonyabb termelők esetében fedezi az energiaárak miatt alaposan megemelkedett termelési költségeket. Egyes vélemények szerint a megélnkülés hamarosan megkezdődik, más nézetek szerint viszont a magas termelői készletek miatt — mintegy 2,5 millió tonna —, erre a fordulatra 1982 őszéig várni kell.

A jelentősebb textilipari nyersanyagok közül a pamut ára 1980-ban a némiképp csökkent termelés és a mérsékelten növekvő igények következtében mintegy 30 százalékkal nőtt. Ezt a szintet az idén nem sikerült megtartani, az árak a múlt év végéhez képest mintegy 20 százalékkal csökkentek. A készletek azonban alacsonyabbak, mint két évvel ezelőtt, és így jövőre, javuló textilkonjunktúra esetén, egyáltalán nem zárható ki a 10–15 százalékos ár-emelkedés. Az ausztráliai merinógyapjú-eladások

A MÉH Tröszt

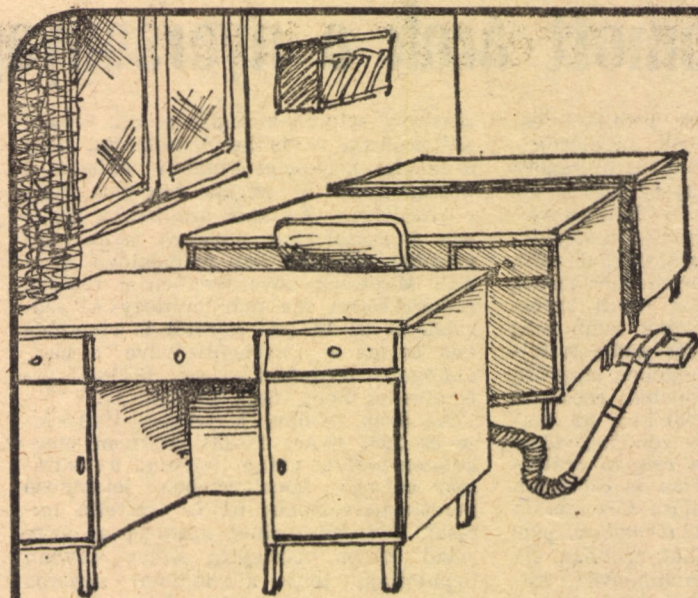
és a keretébe tartozó

**vállalatok köszönik
a vas-, a szinesfém-,
az akkumulátor-, a papír-,
a textil-, a gumi-, az üveg-, a bőr-
és a műanyag hulladékok
gyűjtésében nyújtott segítségüket**

Kérjük, hogy népgazdasági és környezetvédelmi szempontból egyaránt fontos munkánkat a jövőben is támogassák.

A hulladék értékes nyersanyagforrás

A Fővárosi Takarító Vállalat felajánlja közületi megrendelőinek korszerű szolgáltatásait az 1982. évre

- Irodaházak napi takarítása
- Szőnyeg- és szőnyegpadló-tisztítás
- Rovarirtás - rovarmentesítési szerződések

Megrendelések felvétele a kereskedelmi kirendeltségen:
Budapest VIII., József krt. 49.
Telefon: 341-371, 141-947.

Megvételre felajánljuk használaton kívüli anyagainkat és gépeinket

A 011-es raktárból:

biztosítók,
diódák, tranzistorok, elektronikus alkatrészek,
ellenállások, kondenzátorok,
lámpafoglatok,
izzók, fénycsövek,
sorkapcsok.

A 012-es raktárból:

acéllemez, rúd, idom,
szinesfém.

A 013-as raktárból:

csiszolókorongok,
feszültségváltók,
hajtás-tartalékok,
trafók, feszváltók.

A 015-ös raktárból:

alumínium hegesztőhuzal,
különbéféle csavarok, anyák, alátétek, szegecs,
fűrészlapok,
imbiszkulcsok,
préslégfúró alkatrészek,
rotextárcsa,
sínszorítók,
szűkítők.

A 018-as raktárból:

áramváltók,
relék és alkatrészek,
villamos műszerek és alkatrészek.

A 022-es raktárból:

különbéféle kábelek,
szigetelt és csupasz vezeték.

A 038-as raktárból:

manométerek,
különbéféle szigetelők,
karimák, szelepek.

A 050-es raktárból:

jelzőlámpák, nyomógombok,
hőkioldók,
tolózárak.

Használt gépek:

egy asztali körfűrészgép
két Szemlér-féle forrasztó trafó
egy elszívó berendezés
két pneumatikus emelő
négy görgős szállítószerszemet
egy asztali fűrőgép
egy bányafűrőgép
négy bányafűrőgéphez 8/2 fűrő
egy bányafűrőgéphez 7/1 fűrő
egy rozsdaleverő pneum.
egy öttonnás, láncos vascsigasor
egy bányaelemő
egy Vpp-6-os légfűrőgép
hat MFP-10-es légfűrőgép, Ø 10
egy vezetékkezelő
egy vezetékkezelő
egy MC-150-es légsziszolóp

egy TE-17-es vill. ütvefúró gép, 220 V
három F-153-as villamos kézi fűrőgép, 220 V
tizenegy F-137-es villamos kézi fűrőgép, 220 V
egy KF-106-os villamos fűrőgép, 42 V
két KT-1-es típusú klimatizáló berendezés
három rozsdaleverő
három TT 7/A szegecselő, kézi, levegős
egy TT 8/A szegecselő, kézi, levegős
egy csehszlovák gyártmányú patronos
kábelprés
egy DX-600-as szögbelövő
négy VE-3-as típusú, 3,5 tonnás
sodronyos vonóemelő
két VE-3-as típusú, 1,5 tonnás sodronyos
vonóemelő
egy MTD-300-as típusú gyorsdaraboló
két DMP-50-es hidraulikus prés
hat 14 EC típusú kézi huzalsodró
öt lengyel gyártmányú hidraulikus kéziprés

Kérésére tételjegyzéket küldünk.

VERTESZ

Villamoserőmű Tervező és Szerelő Vállalat

Budapest XI., Fehérvári út 108-112.
Ügyintéző: Kárpáti Béláné,
telefonszáma: 451-920, 268-as mellék.

Energiatakarékos japánok

A gazdasági szerkezet folyamatos átalakításával szoros összhangban a japán kormány és az egész ipar nagy erőfeszítéseket tesz az energiafogyasztás korszerűsítése érdekében. Ez a tevékenység alapvetően két irányú, egyrészt az energiatakarékosság, a fajlagos energiaigény csökkentése, másrészt pedig az energiafelhasználás szerkezeti átalakítása a cél.

Hosszú távú kormányprogram

Az elmúlt években a japán gazdaság jelentős eredményeket ért el az energiamegtakarításban. 1973 és 1979 között a GNP százalékos reálnövekedéséhez az energiafelhasználás mindössze 0,48 százalékos növekedésére volt szükség. Az 1980-as 5 százalékos gazdasági expanziót pedig az energiafogyasztás csökkenése mellett valósították meg.

A sikereknek két alapvető oka van: egyrészt az iparszerkezet átalakítása az ipar energiaigényességének csökkentésére, az energiaigényes ágazatok nagy részének leépítése révén; másrészt pedig az egyes iparágak fajlagos energiafogyasztásának csökkentésére a technikai fejlesztés révén. Ez utóbbira jó példa a Japán elsődleges energiafelhasználásából 15 százalékkal részesedő acélipar, mely az utóbbi tíz évben 10 százalékkal csökkentette az acélgártás fajlagos energiaigényét, a számítógépes folyamatirányítás bevezetésével, a kohók modernizálásával.

Az energiafogyasztás korszerűsítésének másik eszköze a felhasználás szerkezetének átalakítása. Japán kőolajszerkezetének több mint 99 százalékát importálja, és ezért a 70-es évek két olajár-robbanása különösen súlyosan érintette az ország gazdaságát. Így az energiatakarékossággal egyenlő fontosságú a szigetország számára, hogy energiafelhasználásának minél nagyobb részét kőolaj helyett egyéb, úgynevezett alternatív energiaforrásokból (szén, atomenergia, földgáz, víz- és geotermikus energia stb.) elégítse ki, s ezáltal minél nagyobb mértékben csökkentse a függőségét a kőolajtól.

A japán gazdaság e területen is előrelépett (bár az is kétségtelen, hogy itt a technikai, környezetvédelmi stb. problémák miatt ez csak kevésbé látványos mértékű lehet): míg 1973-ban az impor-

tált kőolaj és -származékok részaránya az összes energiafelhasználáson belül 75,3 százalékot tett ki, addig 1979-ben már csak 68,3 százalékot, 1981 végére pedig a tervek szerint lecsökken 65 százalékra.

A japán acélipar például egy tonna nyersacél előállításához 1973-ban 128 liter kőolajat használt fel, 1980-ban már csak 55 litert. Az iparág egészének kőolajigénye ugyanezen időszak alatt 13,5 millió tonnáról 4,1 millióra csökkent és részese a kőolaj részaránya az energiafogyasztásban 50 százalékra csökken. E megállapítás alapja az a kormányprogram, amelyet 1980 novemberében hagytak jóvá az alternatív energiaforrások nagyobb arányú felhasználásának elősegítése érdekében. A kormányprogram egyrészt jelentős összeget biztosít a cél megvalósítása érdekében, másrészt számít a magántőke aktív közreműködésére, s ennek érdekében hitelpreferenciákat és adókedvezményeket nyújt részére. A kormányprogram az alternatív energiaforrások közül legfontosabbnak a szenet, az atomenergiát, a földgázt, a geotermikus és napenergiát látja.

Túteljesített ígért

A kőolaj helyettesítésében várhatóan a szénnek lesz a legnagyobb szerepe. A szénfelhasználás — a program szerint — megkétszereződik: az 1979–80-as 78,3 millió tonnáról 1990-re 163,5 millió tonnára nő. A 163,5 millió tonnából mindössze 20 millió lesz a hazai termelés, a többit importálni kell. A MITI szerint, ha a behozatalon belül az USA részaránya növekedne elsősorban, mivel ez segítene a két ország közötti kereskedelempolitikai problémák megoldásában, hozzájárulna a kereskedelmi mérleg japán aktívumának csökkenéséhez.

A szén szerepének növeléséhez azonban jelentős beruházások szükségesek, kezdve a kitermeléstől egészen a végső

felhasználásig. Tulajdonképpen szénlányt kellene kiépíteni, amely a japán érdekeltséggel megvalósítandó szénbányászattól a szállítási, raktározási és elosztási infrastruktúrán keresztül egészen a környezetvédelemig és a szénfelhasználási technológiák fejlesztéséig terjedne.

Fontos feladat vár a nukleáris energiára is. A meglévő 16 millió kW-os és a jelenleg építés alatt álló 15 millió kW-os kapacitást 1990-re 51-53 millió kW-ra szándékoznak bővíteni, ezáltal az atomenergia részaránya az 1981. évi 5 százalékról 11 százalékra nőne az energiamegtermelésben. Itt a legnagyobb problémát a telepítéshez szükséges terület kijelölése jelenti, egyrészt a nagy népsűrűség, másrészt pedig a lakosság atomenergiával szembeni ellenérzése miatt.

1990-re várhatóan a földgáz szerepe is megközelíti az atomenergiáét (10 százalékos részesedés). A földgáz elsősorban környezetkímélő hatása miatt előnyös, ugyanakkor viszont Japán ebből az energiaforrásból is szinte teljes mértékben importra szorul. Ahhoz, hogy a földgáz az energiaszerkezetben betöltse az idei mintegy 15 millió tonnás folyékony földgázimportot 45 millióra kell növelni.

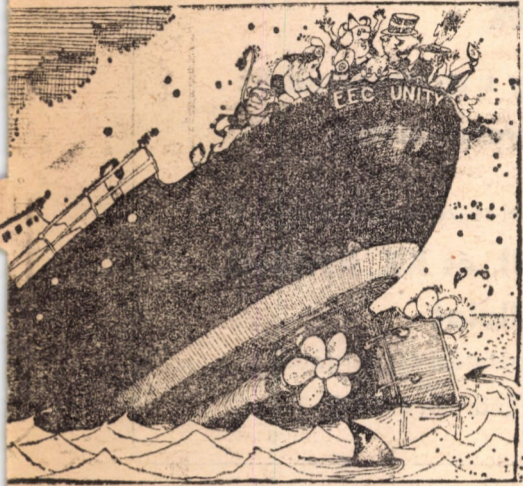
Az előrejelzések szerint az egyéb energiafajták részaránya 11 százalék lesz. Ide tartozik a víziergia, az egyetlen amely teljes mértékben független a külföldi szállításoktól, a geotermikus energia, és az egyéb úgynevezett „új típusú energiák” (napenergia, alkoholból készült üzemanyag, biomassa, szélenergia, a tengeri hőmérséklet-különbségének kihasználása stb.). Ez utóbbiak esetében azonban a gyakorlati alkalmazáshoz még számos területen technikai áttörés szükséges.

A fejlett tőkés országok 1979-es tokiói csúcserőkezletén Japán vállalta, hogy kőolajimportját napi 6,3 millió hordó szinten tartja. Úgy tűnik, hogy a szigetország túteljesítette ígértét. A Kereskedelmi és Ipari Minisztérium becslése szerint a behozatal az energiatakarékossággal és a fogyasztás szerkezetének átalakításával 1985-ben már csak napi 5,7 millió hordót tesz majd ki. Egyes olajszakértők szerint azonban a reális szám még ennél is alacsonyabb, 5 millió hordó körül alakul majd.

Sz. P.

zók, részletes ismertetésük felesleges. Mint minden szervezet, a bizottság is igyekszik megerősíteni tekintélyét, növelni személyi állományát, mondván például, hogy a gyümölcsök, a gabona, a marhahús és a főzelékek minőségi mutatóinak és árjegyzéseinek megállapításához a mainál több és jobb szakértelemmel rendelkező munkatársra van szükség.

Látnivaló, hogy az érdekelték a közös agrárpolitika jelenlegi szintjének továbbfejlesztésén munkálkodnak még ha a maguk bürokratikus módján is Ehhez kapcsolódik a bizottság kifakadása, amely el-

A csúcs

(The Times)

ftéli a tagországok által egyenlő fizetett szubvenciókat, hiszen ez megzavarja a közösség politikáját. Ígérnek, hogy a jövőben e téren szigorúbb lesz a bizottság és pénzügyi szankciókat alkalmaz majd. Ígéri, hogy a társadalmi struktúrájának megfelelően politizál és ezen a területen a beavatkozás növelését helyezi kilátásba. A leglényesebb azonban az a megállapítás, hogy a termelési szerkezet gyökeres megváltoztatására nincs lehetőség, persze talán nem is szükséges. Egyes esetekben a vetésterületre vonatkozó korlátozás feloldásával mérsékelni lehet az importot és — mint a takarmánybab és -borsó esetében — olyan termelési ösztönzést adni, amely az energiatakarékosságra és a műtrágya-felhasználás csökkentésére szorítja a gazdákat. Mindent egybevetve a következő 7–8 évre szóló terv a korábbiakkal ellentétben a kis, ámbar alacsony termelékenységű, de szolid költségekkel dolgozó gazdaságokat hozza kedvezőbb helyzetbe a háziasszony géppel, ipari tévével felszerelt gazdaságokkal szemben. Végül is az adófizető polgárok érdekében.

B. M.

PERISZKÓP

kével szemben. A kormányzerveknek — így az Igazságügyminisztériumnak és a Szövetségi Kereskedelmi Bizottságnak — természetesen csak az eljárás megindításához volt joga, a döntés bíróságokra tartozik.

A Carter-kormány vélhetően politikai megfontolásból döntött úgy, hogy 1980-ban eljárást kezdeményez az Amerikai Telefon és Táviratársasággal (ITT) szemben, mely a legtöbb alkalmazottat foglalkoztató vállalatbirodalom tengerentúlon. Egy ilyen per ugyanis mindig felhasználható arra, hogy emelje, a kormány népszerűségét a kistökés előtt, „az elnök számára nincs szent téhen” — illúzióját erősítse.

A republikánus kormányzatról a megfigyelők eleve azt tétellezték fel, hogy elődeinél ritkábban nyúl a jogszabályokhoz. Az új igazságügyminiszter olyan kijelentést is tett, amelyet sokan úgy értelmeztek, hogy a Reagan-kormány a tőkekoncentrációt az USA üzleti életében pozitív fejleményeknek itéli. E feltételezésnek a gyakorlat sem mondott ellent. A British Petrol és a Kennecott társulása ellen Washingtonban nem emeltek véteket, a Dupont is átvehette a Conocot annak ellenére, hogy a frigy értéke 7,3 milliárd dollár. Még jelentősebb volt, hogy a Szövetségi Kereskedelmi Bizottság visszavonta a vádat egy régóta húzódozó perben nyolc olajvállalat ellen. Egy másik esetben pedig gabonából készült élelmiszerek gyártói kaptak a hatóságtól felmentést.

Mindéz teljesen egybevágott azzal, hogy a republikánus kormányzat minél kevesebbet kívánt a vállalkozói kapcsolatokba beavatkozni és mind otthon, mind nemzetközi téren „a piac” üdvöztető hatásait hangsúlyozta. Reagan szakértői is kezdték megfogalmazni az Igazságügyminisztériumban tevékenységük irányelveit. Eszerint a vertikális fúziók — ahol például két kooperáló egyesül — valamint az eltérő profilú cégek házassága nem csökkentik a versenyt és ezért a kormány ilyenkor nem emel véteket. (Szakmai szempontból persze vitatható az álláspont. Ha ugyanis valaki egyesül a beszállítóival úgy az adott részegységet aligha fogja a jövőben megkísérelni másutt megvenni ha vállalaton belül is megkaphatja). Azokban az esetekben viszont, ha horizontális fúziókról van szó, a hatóságok már figyelmesebbek lesznek. Ilyenkor ugyanis két versenytárs egyesül és ez a piaci viszonyokat nyilvánvalóan megváltoztatja.

Ilyen alapon került sor arra, hogy a Reagan-kormányzat megindítsa első eljárását a trösztellenes törvények alapján. A célpont két sörgyár egyesülése, amelyek egyenként a piac mintegy 8 százalékát ellenőrzik. A két cég azzal érvel, hogy jól kiegészítik egymást, az egyiknek középnyugaton míg a másiknak Kaliforniában van bevezetett terméke. Az egyikük állóeszközei elavultak, a másiké viszont modernnek és nincsenek megfelelően kihasználva. Az Igazságügyminisztérium szerint viszont a fúzióval a sörgyárak versenye a piacon jelentősen mérséklődne.

A 16 százalékos részesedés tehát így nézne sok. A megfigyelők viszont felvetik, hogy ugyanezt a szabályt a kormány láthatóan nem alkalmazza annak sörözőkre. Az Anhauser-Busch és a Miller ugyanis az eladások csaknem felét mondhatja magának és az ő feldarabolásukról nem esik szó. Valószínű az is, hogy egy 16 százalékos részesedéssel rendelkező sörgyár éppenhogy erősebb versenytársa lehetne a nagyoknak, mint két kisebb, egymástól független egység.

Egyelőre tehát nemigen lehet találni „filozófiát” az ügy mögött. Van olyan rossz-májú vélemény is, hogy az ügyben az Igazságügyminisztérium Reagan egyik tanácsadójának személyes érdekei alapján lépett. Az illető történetesen szintén neves sörgyáros...

G. — Sz.

mutat arra, hogy az arab piac nem egységes. A pénzügyi gazdagság és a fejlesztési lehetőség szempontjából négy csoportba osztható az országokat. „Gazdag—gazdag”, amelyekben megvan a fejlesztési lehetőség (népesség, infrastruktúra, technika) és bőségesek a pénzügyi források. Ilyen például Irak. „Gazdag—szegény”, ahol van pénz, de a fejlesztési feltételek többsége hiányzik (Egyesült Arab Emírségek, Szaúd-Arábia). „Szegény—gazdag”, kevés a pénz, de fejlesztési lehetőség még van (Marokkó) és végül „szegény—szegény”, nincs pénz és nehezek a fejlesztési körülmények (Jemen, Szudán).

A marketing szükségességét az is aláhúzza, hogy ezekben az országokban napirindan van a nehézipar szerepének felülvizsgálata (Algírban nem építik meg a nagy gázcseppfolyósító üzem), valamint sokkal nagyobb a koordináció az államok iparosítási terveiben. Így például a bahreini alumíniumkohó nagy kapacitása miatt Szaúd-Arábia lemondott egy új kohó létesítéséről.

Végül a marketing nélkül nem valósulhatnak meg azok az újfajta együttműködési formák, amelyek a jelen esetben igen jellemzőek erre a területre. Így például egyre elterjedtebb az úgynevezett trilaterális kooperáció, amelyben a gazdag arab államok most már nemcsak kölcsönt adnak, hanem finanszírozzák is az ipari államok egyes létesítményeit szegényebb arab országokban. Az inflációs veszteségek miatt az arab pénzüzetek egyre jobban bekapcsolódnak tehát az ilyen üzletkebe is. Az ezzel kapcsolatos marketing tevékenység felderítette, hogy ezen a területen nem a legmodernebb technológiára van szükség, mert sok helyen a munkaerő-helyzet (Egyiptom, Szudán stb.) munkaintenzív és nem tőkeintenzív technológiát követel meg. Másrészt a munkaerő képzettsége is lehetetlenné teszi a modern technológia alkalmazását.

Hardi Róbert

A sör kivétel!

A gazdaságra vonatkozó jogszabályok között az Egyesült Államokban sajátos helyet foglalnak el az úgynevezett trösztellenes törvények. Létrejöttük kezdete a múlt század végére, e század elejére esik és céljuk a teljes szabad verseny, a klasszikus kapitalizmus viszonyainak megőrzése volt. Az első szövetségi jogszabály, a Sherman-törvény megtiltotta monopóliumok létrehozását, a kereskedelem bármilyen módon való korlátozását és üldözendőnek nevezett minden, a fentiekre törekvő üzleti gyakorlatot. Az első világháború kitörésének évében külön hatóság, a Szövetségi Kereskedelmi Bizottság is a verseny ösztönzőinek rendelkezésére állt. E szerv megalakítását hamarosan követte az úgynevezett Clayton-törvény, mely az ársztk-riminációt, az üzletek összekapcsolását és — többek között — az exkluzív megállapodásokat minősítette törvénybe ütközőnek. E törvény 1950-ben született kiegészítése tiltja meg egyébként azt is, hogy az egyik vállalat versenytársa részvényeit a piacon felvásárolja.

A fenti jogszabályok és más, kevésbé ismert rendelkezések alkalmazása sohasem volt probatamentes. Egyrészt a fogalmakat értelemszerűen nem tudták egyértelműen meghatározni — ez különösen a Sherman-törvénynél volt gond — másrészt pedig a gazdasági gyakorlat jelentősen megváltozott Carnegie, Mellon és társaik fénykora óta. A mindenkor kormányzat politikai döntésén múlott, hogyan kívánt élni, a törvények adta felhatalmazásával, milyen vonalat képviselt a nagytö-

Vállalatnak, szövetkezetnek,
intézménynek

gyártelep

a Budapest IX.,
Liliom u. 46. sz. alatt

eladó

Érdeklődni lehet: a
Labor Műszeripari Művek
vállalatfejlesztési
főosztályán
Esztergom,
Schweidel J. u. 50.
Telefon: Esztergom 431.
Ugyintéző: Peti Endre
(6-tól 14 óráig).

Eladó egy Romayor 313-as sokszorosítógép

Magyar Szabványügyi
Hivatal
Nyomda
(Budapest, Pf. 24. 1450)
Telefon: 375-306.

Épületfenntartási munkák
műszaki ellenőrzését végző
osztályszervezethez,

osztályvezetői munkakör betöltésére

felveszünk

fiatal építész- vagy üzemmérnököt
műszaki ellenőri gyakorlattal.

Jelentkezni lehet részletes önéletrajzzal: a

Fővárosi XIX., XVIII. és XX. kerületi Ingatlankezelő Vállalat

személyzeti és oktatási csoportjánál
Budapest, Ady Endre út 7. 1192

Nemzetközi kooperációban végzett szervezői munkához

FELVESZÜNK

felsőfokú végzettségű, alkotókész

üzem- és munkaszervezőt

Textilipari ismeretekkel rendelkezők előnyben.

Érdeklődni lehet:

Magyar Posztógyár
Budapest XXI., Bajáki Ferenc u. 27.
Telefon: 275-200, 134-es mellék.

Közületektől,
1982-től hosszú időre

vállalunk

MŰSZERIPARI JAVÍTÓ SZÖVETKEZET

Szombathely, Rumi u. 10-12.
Tel.: 11-432, 13-276.

fényes (dekoratív)

nikkelezést és krómozást

Budapest belvárosi központú,
országos hálózattal rendelkező

szolgáltató vállalat felvesz igazgatási és szervezési osztályvezetőt

Jogi vagy közgazdasági egyetemi
végzettség és megfelelő
gyakorlat szükséges.

A pályázatokat bizalmasan
kezeljük.

„Szervezőkétség, 269” jellegére,
a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Külkereskedelmi vállalat

FELVESZ

felsőfokú iskolai végzettséggel,
felsőfokú angol vagy német nyelvvizsgával és
több éves gyakorlattal rendelkező

üzletkötőt,

valamint középfokú szak- és nyelvvizsgával rendelkező
lebonyolítót

Jelentkezni lehet a 229-029-es telefonszámon.

Ha importált anyagokra,
gépi berendezésekre
van szüksége,
akkor először
a **MAGÉV** valamelyik egységét keresse fel:
időt és pénzt
takarít meg

**A MAGÉV importált és azt helyettesítő,
sok-sok termékből álló készletével áll rendelkezésére.**

Azonnali kiszolgálás

Részletes felvilágosítás: a

MAGÉV

áruforgalmi főosztályán
Budapest VII., Tanács krt. 25. 1075
Telefon: 422-986, 222-442.
Telex: 22 5122.